

**АКАДЕМІК
ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ
ДИННИК:
УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-МЕХАНІК
І ОРГАНІЗАТОР НАУКИ
(1876–1950)**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ З ТЕОРЕТИЧНОЇ
І ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ

АКАДЕМІК
ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ ДИННИК:
УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-МЕХАНІК
І ОРГАНІЗАТОР НАУКИ (1876–1950)

ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Персональний біобібліографічний довідник
Публікація документів

Київ 2025

DOI: https://doi.org/10.15407/r_nbu.0005153

УДК 016:929Динник(477):[531+539.3]

Затверджено до друку вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
Протокол № 9 від 09.09.2025

Відповідальний редактор
академік НАН України В. Л. Богданов

Автори-укладачі:
В. Л. Богданов, А. І. Шаповал, П. М. Штих, І. М. Кісіль, Н. М. Носкіна

Академік Олександр Миколайович Динник: український вчений-механік і організатор науки (1876–1950). До 150-річчя від дня народження. Персональний біобібліографічний довідник. Публікація документів / відп. ред. В. Л. Богданов ; автори-укладачі: В. Л. Богданов, А. І. Шаповал, П. М. Штих, І. М. Кісіль, Н. М. Носкіна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Нац. ком. України з теорет. і приклад. механіки. Київ : НБУВ, 2025. 120 с.

ISBN 978-617-14-0442-7

Персональний біобібліографічний довідник присвячений видатному українському вченому в галузі механіки, організатору науки і педагогу Олександру Миколайовичу Диннику (1876–1950) та підготовлений з нагоди 150-річчя від дня його народження. У праці на основі аналізу великого комплексу архівних документів, значну частину яких уперше введено до наукового обігу, а також широкого кола бібліографічних джерел висвітлено життя, діяльність та наукову творчість О. М. Динника, опубліковано нові документи і фотографії, що стосуються життєвого шляху та діяльності вченого у системі НАН України. Представлено доповнену бібліографію його праць і персоналію.

Для науковців, істориків науки, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться історією науки і культури України та долею яскравих особистостей.

УДК 016:929Динник(477):[531+539.3]

ISBN 978-617-14-0442-7 (друк.)
ISBN 978-617-14-0443-4 (електрон.)

© Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національний комітет України з теоретичної і прикладної механіки, 2025
© Авторі-укладачі, 2025

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE
NATIONAL COMMITTEE OF UKRAINE ON THEORETICAL
AND APPLIED MECHANICS

**ACADEMICIAN OLEKSANDR
MYKOLAYOVYCH DYNNYK:
UKRAINIAN SCIENTIST-MECHANICIAN
AND ORGANIZER OF SCIENCE (1876–1950)**

TO THE 150TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH

Personal biobibliographic guide
Publication of documents

Kyiv 2025

DOI: https://doi.org/10.15407/r_nbu.0005153

UDC 016:929Динник(477):[531+539.3]

Approved for print by the Scientific Council
of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
Protocol No 9 dated 09.09.2025

Editor-in-Chief
academician V. L. Bogdanov

Authors-compilers:
V. L. Bogdanov, A. I. Shapoval, P. M. Shtykh, I. M. Kisil, N. M. Noskina

Academician Oleksandr Mykolayovych Dynnyk: Ukrainian scientist-mechanician and organizer of science (1876–1950). To the 150th anniversary of his birth. Personal biobibliographic guide. Publication of documents / editor-in-chief V. L. Bogdanov ; authors-compilers: V. L. Bogdanov, A. I. Shapoval, P. M. Shtykh, I. M. Kisil, N. M. Noskina ; NAS of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, National Committee of Ukraine on Theoretical and Applied Mechanic. Kyiv : VNLU, 2025. 120 p.

ISBN 978-617-14-0442-7

A personal biobibliographic reference book dedicated to the outstanding Ukrainian scientist in the field of mechanics, organizer of science and teacher, Oleksandr Mykolayovych Dynnyk (1876–1950), and prepared on the occasion of the 150th anniversary of his birth. The work, based on the analysis of a large complex of archival documents, a significant part of which was first introduced into scientific circulation, as well as a wide range of bibliographic sources, highlights the life, activities and scientific work of O. M. Dynnyk, and publishes new documents and photographs relating to the scientist's life path and activities in the NAS of Ukraine. An expanded bibliography of his works and personality.

For scientists, historians of science, teachers, graduate students, students, and everyone interested in the history of science and culture of Ukraine and the fate of prominent personalities.

UDC 016:929Динник(477):[531+539.3]

ISBN 978-617-14-0442-7 (printed edition)
ISBN 978-617-14-0443-4 (digital edition)

© National Academy of Sciences of Ukraine,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
National Committee of Ukraine on Theoretical
and Applied Mechanic, 2025
© Authors-compilers, 2025

До 150-річчя від дня народження
To the 150th anniversary of the birth

Олександр Миколайович Динник

A Dinnik

ЗМІСТ

ВСТУП <i>В. Л. Богданов</i>	9
1. НАРИС ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ О. М. ДИННИКА. ВШАНУВАННЯ ЙОГО ПАМ'ЯТІ <i>В. Л. Богданов, А. І. Шаповал</i>	12
2. ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ О. М. ДИННИКА <i>А. І. Шаповал</i>	44
3. ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ О. М. ДИННИКА <i>А. І. Шаповал</i>	49
4. МАЛОВІДОМІ ПРАЦІ О. М. ДИННИКА <i>А. І. Шаповал, Н. М. Носкіна</i> ..	52
Про роботу катедри теорії пружності в 1930 році	52
Про програму з теоретичної техніки	53
Переймайте досвід найкращого металургійного ВТНЗ'а.	
Як кафедра сопромату ДМІ розгорнула науково-дослідну роботу	55
Із історії механічної лабораторії	60
5. БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ О. М. ДИННИКА <i>А. І. Шаповал, П. М. Штих</i> ..	62
6. АРХІВНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ О. М. ДИННИКА <i>А. І. Шаповал, П. М. Штих</i>	81
7. АРХІВНІ ФОТОДОКУМЕНТИ, ЦИФРОВІ КОПІЇ <i>А. І. Шаповал, І. В. Кісіль, Н. М. Носкіна</i>	90
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	115
АНОТАЦІЯ	117

CONTENTS

INTRODUCTION <i>V. I. Bogdanov</i>	9
1. A SKETCH OF LIFE AND ACTIVITIES O. M. DYNNYK. COMMEMORATION <i>V. I. Bogdanov, A. I. Shapoval</i>	12
2. O. M. DYNNYK MAIN DATES OF THE LIFE AND ACTIVITIES <i>A. I. Shapoval</i>	44
3. LAUREATES OF THE O. M. DYNNYK PRIZE <i>A. I. Shapoval</i>	49
4. O. M. DYNNYK LITTLE-KNOWN WORKS	52
<i>A. I. Shapoval, N. M. Noskina</i>	
On the work of the Department of the theory of elasticity in 1930	52
About the theoretical techniques program	53
Learn from experience the best metallurgical higher technical educational institution. How the Department of sopromat of the Dnipropetrovsk metallurgical institute launched scientific and research work	55
From the history of the mechanical laboratory	60
5. O. M. DYNNYK BIBLIOGRAPHY OF WORKS <i>A. I. Shapoval, P. M. Shtykh</i>	62
6. ARCHIVAL SOURCES AND LITERATURE FOR STUDYING THE LIFE AND ACTIVITIES OF O. M. DYNNYK <i>A. I. Shapoval, P. M. Shtykh</i>	81
7. ARCHIVAL PHOTO DOCUMENTS, DIGITAL COPIES <i>A. I. Shapoval, I. V. Kisil, N. M. Noskina</i>	90
LIST OF ABBREVIATIONS	115
SUMMARY	118

ВСТУП

Видання підготовлене до 150-річчя від дня народження видатного українського вченого в галузі механіки, організатора науки і педагога академіка НАН України та академіка АН СРСР Олександра Миколайовича Динника. Засновник української наукової школи з теорії пружності, він став фундатором багатьох наукових напрямів у галузі опору матеріалів, міцності та стійкості машин і споруд, гірничої механіки, виконав основоположні дослідження з проблем стійкості та коливання пружних систем, динаміки шахтних підйомних канатів, вчення про тиск гірських порід.

Надзвичайно широке коло наукових проблем, якими займався О. М. Динник. Вчений уперше розв'язав низку контактних задач, задач поздовжнього згину та кручення, розробив наближені методи розв'язання задач теорії пружності та числові методи інтегрування диференціальних рівнянь, провів дослідження стійкості стрижнів, пластин, оболонок, арок, стрижневих систем та інших елементів споруд, визначив фізико-механічні властивості багатьох будівельних матеріалів і гірських порід тощо.

Наукова робота О. М. Динника була орієнтована на розв'язання не лише фундаментальних теоретичних питань, а й задач прикладного характеру. Він був організатором і керівником експериментальних баз і наукових лабораторій, у яких вирішувалися важливі для промислових підприємств науково-технічні проблеми. Дослідження вченого були пов'язані із застосуванням методів теорії пружності для вирішення практичних питань, насамперед, гірничовидобувної, металургійної та машинобудівної промисловості. Значну увагу науковець приділив розробці питань стійкості тонкостінних систем. Коефіцієнти стійкості, обчислені ним, увійшли до довідкової наукової літератури. Чималий внесок зробив О. М. Динник у розвиток гірничої справи. Очолювана вченим лабораторія стала провідним центром механічного випробування сталевих канатів і гірничого обладнання. Він сформулював закон розподілу напружень у гірничих виробках, досліджував викривлення бурових свердловин при обертальному бурінні, проводив експертну оцінку кріплень шахт, гірничих виробок та шахтних підйомних споруд, здійснив динамічні розрахунки ударної штанги.

Багато часу О. М. Динник присвятив педагогічній діяльності, віддаючи свої сили та енергію підготовці фахівців та наукових кадрів. Протягом десятиріч вчений викладав курс теоретичної механіки та дотичні до нього дисципліни, взяв діяльну участь та відіграв велику роль в організації навчального та науково-дослідних процесів у низці вищих навчальних закладах, які нині є провідними в Україні, – в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, На-

ціональному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», Національній металургійній академії України, що у складі Українського державного університету науки і технологій, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара та ін.

О. М. Динник розробив сучасну для свого часу методику викладання теоретичної механіки, опору матеріалів, теорії пружності та пластичності, що знайшла відображення у підготовлених вченим підручниках «Теоретична механіка», «Курс теоретичної механіки», «Механіка» та низці збірників задач і довідників, які давали змогу національним вищим технічним навчальним закладам випускати висококваліфікованих фахівців, інженерів та науковців.

Як умілий організатор наукового життя О. М. Динник проявив себе в межах діяльності Національної академії наук України. Вчений входив до складу Президії Академії, тривалий час очолював Відділ технічних наук, деякий період у воєнні роки виконував обов'язки голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук, був засновником і багаторічним керівником кафедри теорії пружності при Академії, до співпраці з якою долучив десятки талановитих науковців, які працювали в академічних установах і вищих навчальних закладах України. Професійний шлях видатного вченого-механіка та організатора науки тісно пов'язаний зі становленням, діяльністю та здобутками таких нині знаних в академічному світі установ як Інститут механіки імені С. П. Тимошенка НАН України, Інститут чорної металургії імені З. І. Некрасова НАН України, Науково-дослідний інститут гірничої механіки імені М. М. Федорова.

Вчений відіграв значну роль в організації підготовки наукових кадрів у рамках академічних науково-дослідних установ, працюючи головою Аспірантської комісії при Президії Академії. Значних зусиль він доклав до популяризації наукового життя та досягнень української Академії наук, обліку, добору та широкого впровадження передових науково-технічних розробок у народне господарство, очолював Бюро науково-технічної пропаганди Академії наук.

Помітною була й громадська діяльність О. М. Динника, який багато зробив для розвитку Дніпропетровська (нині – м. Дніпро), перетворення цього міста на потужний науковий та освітянський центр.

Олександр Миколайович Динник належить до найвизначніших діячів української науки та представників НАН України, його наукові здобутки, що отримали світове визнання, багато в чому актуальні й нині. Пам'яті видатного українського вченого, новатора й організатора наукового та освітянського життя присвячене пропонуване дослідження.

У підготовці видання використано великий комплекс архівних документів, значну частину яких уперше введено до наукового обігу. Джерельне підґрунтя праці становлять документи з особових справ О. М. Динника, що зберігаються в Архіві Президії НАН України, Архіві Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, Державному архіві міста Києва, в особовому фонді вченого та інших фондах особового походження Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, а також у комплексному фонді «Всеукраїнська академія наук (ВУАН) (1918–1933). Архів і колекція документів XVI–XX ст.» Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Значну частину документних джерел, що стосуються діяльності О. М. Динника, опубліковано в збірниках документів і матеріалів з історії НАН України, укладених Інститутом архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Документи зберігають аутентичність періоду їх створення. Ці видання прислужилися для відображення науково-організаційної роботи вченого та його діяльності у науково-дослідних установах української Академії.

Постать О. М. Динника та його творча спадщина завжди викликали інтерес у дослідників наукової біографії вченого та істориків науки. Корисними для підготовки пропонованого видання стали праці учнів О. М. Динника та його послідовників В. В. Георгієвської, Н. П. Гришкової, О. М. Гузя, В. А. Лазаряна, О. М. Пенькова, Т. В. Путяти, Г. М. Савіна, де велику увагу приділено реконструкції життя вченого та аналізу його наукового доробку.

Відомості про лауреатів премії імені О. М. Динника НАН України люб'язно надав учений секретар Відділення механіки і машинознавства НАН України, кандидат технічних наук Є. О. Задворний.

1. НАРИС ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ О. М. ДИННИКА. ВШАНУВАННЯ ЙОГО ПАМ'ЯТІ

О. М. Динник (Диннік, Діннік) народився 31 січня 1876 р. у м. Ставрополь у родині вчителя гімназії. У одній із автобіографій О. М. Динник писав: «Народився в 1876 р. в Ставрополі на Кавказі, батько вчитель в жіночій гімназії, мати теж вчителька. Батько був вчителем фізики, мати – природознавства»¹.

Дід О. М. Динника переїхав до Ставрополя із Чернігівщини, за національністю вчений ідентифікував себе українцем².

Батьки О. М. Динника належали до передових людей свого часу, у сім'ї панували творча атмосфера і любов до науки та наукової діяльності. Його батько, Микола Якович Динник (1847–1917), закінчивши природниче відділення фізико-математичного факультету Московського університету, викладав фізику в Ольгінській жіночій гімназії Ставрополя. Він був видатним вченим-географом, членом Санкт-Петербурзького товариства природознавців і лікарів. У вільний від педагогічної діяльності час М. Я. Динник мандрував Кавказом, досліджуючи природу гір. Учений був автором понад 60 наукових праць про льодовики і хребетних тварин Кавказу, що вийшли друком на шпальтах наукових і науково-популярних журналів «Природа», «Природа и охота», «Естествознание и география» та інших видань. За видатні дослідження у сфері кавказознавства М. Я. Динник нагороджений Золотою медаллю Російського географічного товариства, а за працю «Звірі Кавказу» він отримав Ахматовську премію Петербурзької академії наук. На честь М. Я. Динника названо одну з вершин хребта Абішпіра-Ахуба, а також тварин і рослини, які учений відкрив і досліджував. Протягом багатьох років М. Я. Динник обирався гласним міської Думи Ставрополя. Мати О. М. Динника, Ганна Василівна Мартинова, однією з перших закінчила природниче відділення фізико-математичного факультету Бестужевських курсів у Санкт-Петербурзі. У Ставрополі вона викладала в Ольгінській жіночій гімназії природознавство та брала активну участь у науковій роботі свого чоловіка з дослідження Кавказу.

¹ Архів Президії Національної академії наук України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 81.

² Там само. Арк. 6, 12 зв., 14, 79.

У 1886 р. у десятирічному віці О. М. Динник вступив до Ставропольської класичної гімназії. Під час навчання в гімназії сформувався його інтерес до фізико-математичних наук, яким юнак вирішив присвятити своє життя. Закінчивши у 1894 р. Ставропольську класичну гімназію із золотою медаллю, О. М. Динник того самого року вступив на фізико-математичний факультет Новоросійського університету (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова). Однак на наступний рік перевівся на третій семестр фізико-математичного факультету Університету св. Володимира у Києві (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Під час навчання О. М. Динника в Університеті св. Володимира на фізико-математичному факультеті викладали видатні вчені та педагоги. Курс математики читав заслужений професор Університету св. Володимира, член-кореспондент Петербурзької академії наук В. П. Єрмаков. Він був випускником Київського університету та деякий час навчався у Берліні й Парижі. В. П. Єрмаков протягом 1873–1898 рр. викладав в Університеті св. Володимира, він також став одним із фундаторів Київського математичного товариства та Вищих жіночих курсів. У 1884 р. вчений заснував «Журнал элементарной математики», який через два роки було реорганізовано в «Журнал опытной физики и элементарной математики». У 1898 р. В. П. Єрмакова запросили читати лекції з математики до новоствореного Київського політехнічного інституту (нині – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»), а з 1899 р. він очолював кафедру математики КПП. Під впливом професора В. П. Єрмакова у О. М. Динника поглибився інтерес до математики і він розпочав самостійні дослідження в галузі прикладної математики³.

Наприкінці 1880-х рр. під керівництвом завідувача кафедри фізики Університету св. Володимира, члена-кореспондента Петербурзької академії наук М. П. Авенаріуса була сформована київська наукова школа експериментальної фізики. У 1875 р. при Київському університеті вчений організував першу в Україні лабораторію експериментальної фізики, він запровадив лабораторний практикум з фізики, ініціював нагородження студентів золотими і срібними медалями за найкращі наукові роботи з фізики. У період навчання О. М. Динника в Університеті св. Володимира кафедру фізики очолював професор М. М. Шиллер, який на високому

³ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. Київ : Наук. думка, 1979. С. 3.

науковому рівні читав вступ до математичної фізики, теорію пружності, термодинаміку, теорію електрики і магнетизму, оптику. Тоді ж на кафедрі фізики працював професор Г. Г. Де-Метц, який, крім лекційних, вів практичні заняття зі студентами, опікувався фізичною лабораторією та згодом створив при Університеті св. Володимира музей фізичних приладів. Він входив до складу комітету зі створення КПП, по відкритті якого був призначений ординарним професором кафедри фізики новоутвореного інституту із залишенням за ним місця професора у Київському університеті. У КПП зусиллями Г. Г. Де-Метца було створено фізичну лабораторію.

Хоча О. М. Динник навчався на математичному відділенні фізико-математичного факультету Університету св. Володимира, його початкові серйозні наукові дослідження стосувалися сфери фізичних наук. За першу студентську в університеті працю з фізики «Нарис вчення про намагнічення» (повна назва – «Нарис вчення про намагнічення в зв'язку з теоретичними та експериментальними дослідженнями останнього часу»)⁴ О. М. Динника рішенням зібрання фізико-математичного факультету Університету св. Володимира від 8 грудня 1898 р., яке 16 грудня затвердила Рада Університету, було нагороджено золотою медаллю та премією імені М. І. Пирогова у розмірі 100 рублів⁵.

Не зважаючи на те, що пріоритетом для О. М. Динника були навчання та наукова діяльність, він мав активну громадянську позицію, не залишався осторонь студентського руху, брав дієву участь у виступах київських студентів 1898–1899 рр., за що його разом з іншими учасниками тодішніх студентських заворушень заарештували і деякий час тримали у в'язниці⁶. Однак це не завадило О. М. Диннику завершити навчання в університеті. У 1899 р. він закінчив відділення математичних наук фізико-математичного факультету Університету св. Володимира з дипломом другого ступеня⁷.

З 1 вересня 1899 р. О. М. Динник розпочав роботу молодшим лаборантом на кафедрі фізики КПП⁸. Невдовзі дістав підвищення. З цього приводу завідувач фізичної лабораторії професор Г. Г. Де-Метц у поданні на ім'я ректора інституту В. Л. Кирпичова від 10 грудня 1900 р. писав: «Маю честь покірно просити Ваше Превосходительство про призначення молодшого

⁴ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 2–2 зв.

⁵ Там само. Ф. 16. Оп. 429. Спр. 128. Арк. 1–2; Там само. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 75.

⁶ Там само. Арк. 45, 65.

⁷ Там само. Арк. 57, 72, 77–78.

⁸ Там само. Арк. 5.

лаборанта по кафедрі фізики Олександра Миколайовича Динника старшим лаборантом на тій же кафедрі з 1 січня 1901 року. О. М. Динник протягом трьох семестрів виявив велике знання своєї справи та невтомну енергію у веденні практичних занять в лабораторії, внаслідок чого підвищення його на посаді буде лише справедливою оцінкою його праці». З 1 січня 1901 р. О. М. Динник обіймав посаду старшого лаборанта кафедри фізики КПП⁹. Одночасно він викладав фізику на сільськогосподарських курсах¹⁰.

У грудні 1901 р. О. М. Динник представляв КПП на XI з'їзді природознавців і лікарів у Санкт-Петербурзі¹¹.

Протягом перших років роботи в КПП О. М. Динник регулярно відвідував лекції та виконував усі завдання й проекти на механічному факультеті інституту, маючи намір отримати інженерну освіту, яка приваблювала його прикладним спрямуванням і можливостями застосування знань для вирішення практичних завдань. І хоча офіційно О. М. Динник не оформив своє навчання, фактично, працюючи та відвідуючи заняття у КПП, він отримав ґрунтовні інженерні знання¹².

Колеги, знаючи про широку освіченість та глибокі знання О. М. Динника, зверталися до нього за науковими консультаціями. Згодом вчений любив згадувати про один із таких випадків. При пошкодженні підземного електричного кабелю, покладеного під Хрещатиком, щоб його виправити, передбачалося для визначення ділянки пошкодження відкопати весь кабель. О. М. Динник же запропонував, аби не виймати кабель, за допомогою вимірювання мостами опору Уїтстона і Томсона та обчислень знайти місце пошкодження. Отримавши згоду керівництва, вчений зробив вимірювання і обчислення та вказав місце аварії, причому настільки точно, що довелося викопати лише двометрову канаву, вийняти кабель та замінити його. Це був яскравий приклад застосування наукових знань при вирішенні практичного завдання¹³.

⁹ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 15–16 зв.

¹⁰ Савин Г. Н., Пеньков А. М. Основные направления научной деятельности академика А. Н. Динника. *Прикладна механіка*. 1966. Т. 11. Вип. 8. С. 5.

¹¹ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 58.

¹² Савин Г. Н., Пеньков А. М. Основные направления научной деятельности академика А. Н. Динника. С. 5.

¹³ Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. Киев : Изд-во АН УССР, 1956. С. 8.

2 квітня 1906 р. О. М. Динника за сумлінну працю нагородили орденом св. Станіслава третього ступеня¹⁴.

Деякий час О. М. Динник проводив практичні заняття для студентів КПП як у фізичній лабораторії, так і з механіки в лабораторії кафедри механічного опору матеріалів, де з січня 1907 р. працював професор С. П. Тимошенко, який читав курси опору матеріалів і графічної статyki та проводив практичні заняття в лабораторії механічних випробувань, що перебувала у його підпорядкуванні. Практичні заняття С. П. Тимошенко пов'язував з теоретичним курсом опору матеріалів, оскільки вважав, що під час лабораторних занять студенти повинні мати змогу перевіряти теоретичні висновки, що робилися на лекціях. Саме за сприяння С. П. Тимошенка, а також декана механічного відділення КПП, професора О. О. Радціга, О. М. Динник переходить з кафедри фізики на роботу до кафедри опору матеріалів. Спочатку як понадштатний лаборант, а згодом він обійняв посаду викладача кафедри.

2 листопада 1907 р. О. О. Радціг, який тоді виконував обов'язки ректора КПП, запропонував О. М. Диннику розпочати роботу в лабораторії кафедри опору матеріалів. У листі до О. М. Динника він зазначив: «Я одержав від професора С. П. Тимошенка рапорт, у якому він просить мене вжити заходів щодо забезпечення лабораторних занять до 2-ї частини курсу опору матеріалів. Зважаючи на цю заяву та висловлену Вами у розмові зі мною згоду прийняти на себе зазначені заняття, звертаюся до Вас як декана механічного відділення та вик[онуючий] об[ов'язки] директора, згідно з параграфами 45, 50 та 60 Статуту Київського політехнічного інституту, з пропозицією розпочати зазначені роботи в лабораторії з опору матеріалів, згідно з вказівками професора С. П. Тимошенка»¹⁵. 10 листопада 1907 р. Рада КПП обрала О. М. Динника викладачем із керівництва практичними заняттями з механіки¹⁶.

30 травня 1908 р. на фізико-математичному факультеті Новоросійського університету О. М. Динник склав магістерські іспити та отримав науковий ступінь магістра механіки. 22 вересня того ж року постановою зборів механічного відділення КПП йому доручили керівництво практичними заняттями з опору матеріалів¹⁷. 28 листопада 1909 р. О. М. Динника

¹⁴ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 59, 76.

¹⁵ Там само. Арк. 28, 59.

¹⁶ Там само. Арк. 60.

¹⁷ Там само.

постановою ректора професора К. Г. Дементьєва було зараховано на посаду викладача опору матеріалів і механіки кафедри опору матеріалів КПП¹⁸.

У 1905 р. вийшли друком перші наукові праці О. М. Динника «Визначення напруги земного магнітного поля у Києві» та «Зниження порядку лінійних різницевих та диференціальних рівнянь із постійними коефіцієнтами за допомогою частинних інтегралів», які побачили світ в «Известиях Киевского политехнического института».

З кінця 1905 р. О. М. Динник зацікавився питанням про удар та стискання пружних тіл. Помітивши невідповідності в теорії поздовжнього удару тонких циліндрів А. Сен-Венана та формулі Г. Герца, він на базі механічної лабораторії КПП поставив і ретельно здійснив точні досліди з їх перевірки. За даними експериментів О. М. Динник розробив статичну теорію удару пружних тіл, де не торкався явищ коливаль. Результати досліджень оприлюднив у статтях «Формула Герца та її дослідна перевірка» (1906), «Визначення межі пружності термоелектричним шляхом» (1908) в «Журнале русского физико-химического общества» та «Час удару пружних тіл» (1907), «Визначення границі пружності за зміною температури тіла» (1909) в «Известиях Киевского политехнического института». У працях, що ґрунтувалися на теоретичних і експериментальних дослідженнях, було відкрито низку важливих явищ. Наприклад, з'ясувалося, що при вдавлюванні кулі в поверхню найнебезпечніші точки (з найбільшою величиною напруження) лежать не на поверхні контакту, а на деякій глибині, що внаслідок швидкого наростання стискуючих сил при ударі границя пружності заліза та сталі значно вища, ніж у випадку статичного навантаження. Ці дослідження, що набагато випередили досліди іноземних вчених і з часом знайшли широке застосування в техніці, дістали схвальну оцінку таких видатних механіків як Г. В. Колосов і С. П. Тимошенко¹⁹.

Підсумувала дослідження капітальна праця О. М. Динника «Удар і стиск пружних тіл», що вийшла друком у 1909 р. Ця робота вченого отримала високу оцінку наукового співтовариства, зробивши ім'я її автора відомим серед науковців. Після виступу О. М. Динника у грудні 1909 р. на з'їзді природознавців і лікарів у Москві з доповіддю «Удар і стиск пружних тіл» видатний вчений-механік, член-кореспондент Санкт-Петербурзької

¹⁸ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 33, 37.

¹⁹ Пеньков О. М. Олександр Миколайович Діннік. *Вісник АН УРСР*. 1946. № 3 (121). С. 50.

академії наук М. Є. Жуковський констатував: «у нас з'явилась і своя теорія пружності»²⁰.

У 1910 р. О. М. Динник опублікував розв'язок задачі про стійкість стиснутої круглої пластинки з опертими, закріпленими і вільними краями, як суцільної, так і з отворами, випередивши на два роки публікацію Браяна, розв'язок якого стосувався лише частинного випадку цієї задачі, а саме – стискання пластинки з жорстко закріпленим краєм.

19 грудня 1910 р. у КПІ відбувся захист дисертації О. М. Динника «Удар і стиск пружних тіл», у якій вперше глибоко викладено та оригінально розв'язано контактну задачу у випадку прямого контакту із визначенням величини максимального дотичного напруження, а також положень точок, у яких воно виникає. За результатами вченого, дотичні напруження досягали максимуму на деякій глибині під поверхнею тиску. Ректор КПІ К. Г. Дементьєв наголосив, що «механічне відділення визнало захист цілком задовільним, а п. Динника гідним отримати» ступінь ад'юнкта з прикладної механіки²¹. За результатами захисту від 19 грудня 1910 р. О. М. Диннику було присуджено науковий ступінь ад'юнкта з прикладної механіки²².

«У 1910 р. перейшов на службу в Донський політехнічний інститут і був відряджений за кордон в Мюнхен для підготовки до професури з механіки. Увесь 1910 р. провів у Мюнхені, а в наступні роки 1911–1914 – читав лекції студентам Донського політехнічного інституту, а влітку сумлінно працював у Мюнхені у професорів Sommerfeld'a (фізика, механіка) і А. Фörrl'я (механіка, опір матеріалів)», – писав О. М. Динник про подальшу свою діяльність в автобіографії²³. В іншому своєму життєписі він уточнив: «У 1910 р. був відряджений за кордон в Мюнхен для підготовки до професури. В 1911 р. призначений спершу доцентом, а потім професором Політехнічного інституту в Новочеркаську; зимою викладав механіку в Новочеркаську, а влітку працював як студент в Мюнхені»²⁴.

Починаючи з січня 1910 р. до листопада 1914 р.²⁵ О. М. Динник як професорський стипендіат, а також у рамках стажування періодично виїжджав

²⁰ Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України. Особова справа Динника Олександра Миколайовича. Арк. 5; Пеньков О. М. Олександр Миколайович Діннік. С. 50.

²¹ Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 46.

²² Там само. Арк. 51.

²³ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 81.

²⁴ Там само. Арк. 66.

²⁵ Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України. Особова справа Динника

у наукові відрядження за кордон, де відвідував заняття професорів А. Зоммерфельда у Мюнхенському університеті та А. Фьоппля у Вищій технічній школі в Мюнхені (нині – Мюнхенський технічний університет)²⁶. Його навчанню в Європі допомагало гарне знання німецької мови, а от англійську та французьку мови він знав не так досконало²⁷.

Під час студій за кордоном у 1912 р. О. М. Динник підготував працю «Про стійкість плоскої форми згину», в якій за допомогою циліндричних функцій отримано точний розв'язок важливої для інженерної практики задачі, причому у більш загальній постановці, ніж це зробили Л. Прандтль та А. Мітчелл. Це дослідження отримало високу оцінку європейських вчених, зокрема видатного німецького фізика й математика та інженера Г. Лоренса, який обіймав посади професора механіки Технічного університету та директора Інституту випробування матеріалів у Данцигу (нині – м. Гданськ, Польща). У Г. Лоренса, який був також одним із фундаторів системи підготовки інженерів на базі ґрунтовних знань з математики та фізики, О. М. Динник працю «Про стійкість плоскої форми згину» успішно захистив як дисертацію, отримавши науковий ступінь доктора-інженера²⁸. У 1913 р. розвідку «Про стійкість плоскої форми згину» та звіт про закордонне відрядження вчений опублікував на сторінках видання «Известия Донского политехнического института»²⁹.

1 січня 1911 р. О. М. Динника призначено доцентом, а вже 1 лютого того ж року – професором теоретичної механіки Донського політехнічного інституту (нині – Південно-Російський державний політехнічний університет імені М. І. Платова) в Новочеркаську³⁰. Під час викладання у цьому інституті вчений підготував лекції з теоретичної механіки, які вийшли друком у 1913 р.

Олександра Миколайовича. Арк. 1; Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 64.

²⁶ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 13, 14.

²⁷ Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України. Особова справа Динника Олександра Миколайовича. Арк. 3; Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 45, 48.

²⁸ Савин Г. Н., Пеньков А. М. Основные направления научной деятельности академика А. Н. Динника. С. 6.

²⁹ Інститут архівознавства НБУВ. Ф. 85. Оп. 1. Спр. 1. 36 арк.

³⁰ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 8.

Працюючи у Новочеркаську, О. М. Динник продовжив дослідження застосування циліндричних функцій. У 1913 р. він опублікував капітальну працю «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності», в якій за допомогою математичних методів вирішив багато теоретично цікавих та практично важливих складних задач стійкості, міцності та вібрацій струн, стрижнів, пластин та об'ємних тіл³¹. У 1915 р. дослідження «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності», що мало велике наукове та практичне значення, як дисертацію О. М. Динник захистив у Харківському університеті, отримавши науковий ступінь магістра прикладної математики.

Наукові праці вченого «Удар і стиск пружних тіл», «Про стійкість плоскої форми згину», «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності» нині є класичними у галузі механіки. Його дослідження та праці, для яких характерні ясність у визначенні завдання, стислість викладів і формулювань поряд з глибиною порушених питань, затвердили пріоритет вітчизняної науки у вирішенні низки наукових проблем та знайшли високу оцінку у європейському науковому середовищі³², принісши заслужену славу вченому.

У 1913 р. О. М. Динник витримав конкурс на посаду професора теоретичної механіки Катеринославського гірничого інституту (з 1926 р. – Дніпропетровський гірничий інститут, нині – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»). Оцінюючи наукову діяльність кандидатів, професор Я. І. Грдина зазначив, що у своїх працях О. М. Динник «виявляє оригінальність думки, показує глибоке знання методів математичного аналізу та, крім того, є досвідченим експериментатором», а також наголосив, що О. М. Динник «найбільш гідний» обійняти кафедру теоретичної механіки³³. Професор С. А. Заборовський, який дотримувався такої самої думки, у своєму відгуку написав: «особлива перевага» О. М. Динника як «кандидата на кафедру механіки в технічному навчальному закладі полягає в тому, що він не є відірваним від життя теоретиком, а, навпаки,

³¹ Пеньков О. М. Олександр Миколайович Динник. С. 50.

³² Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 27–28.

³³ Отзыв профессора Я. И. Грдины о научных трудах лиц, выступивших на конкурсе по замещению кафедры теоретической механики в Екатеринославском горном институте в весеннем семестре 1913 года. *Известия Екатеринославского горного института*. 1913. Вып. II. С. 34.

інтереси його схиляються до вивчення питань, що мають важливе значення для різних галузей прикладного знання»³⁴.

З 1 вересня 1913 р. О. М. Динник розпочав роботу в Катеринославському гірничому інституті, спочатку як професор, а невдовзі очолив кафедру теоретичної механіки (з 1919 р. – кафедра технічної механіки), якою керував протягом 1913–1930 рр.³⁵. Вчений брав дієву участь у роботі Наукового технічного товариства, що діяло при гірничому інституті, де регулярно виступав з науковими доповідями³⁶. Він став автором праць «Про розподіл напружень у стінках артилерійських гармат» (1914, 1915), «Сучасні німецькі броненосці» (1915), «Нові німецькі трициліндрові паровози» (1921) та ін.

Зусиллями О. М. Динника і студентів механічного гуртка, організованого вченим, кабінет механіки КГІ було обладнано наочними посібниками та моделями, які науковець використовував під час читання лекцій, що відрізнялися граничною чіткістю та ясністю³⁷. Механічний гурток, протягом тривалого часу керований О. М. Динником, був популярним серед студентів і молодих інженерів-асистентів інституту. В рамках науково-дослідної роботи механічного гуртка його учасники підготували низку наукових праць³⁸. О. М. Динник не тільки навчав і спрямовував перші наукові кроки своїх студентів та слухачів, а й цікавився їхнім життям і в разі потреби надавав їм матеріальну допомогу³⁹.

Діяльність О. М. Динника як видатного вченого і прекрасного педагога залишилася у пам'яті студентів КГІ⁴⁰. З теплотою про нього згадував у мемуарах О. Л. Бельгард, який під час роботи в інституті О. М. Динника був студентом КГІ: «Основи теоретичної механіки довелося чути з вуст такого видатного спеціаліста в цій галузі, як професор Олександр Миколайович

³⁴ Отзыв профессора С. А. Заборовского о научных трудах конкурентов по замещению кафедры теоретической механики в Екатеринославском горном институте. *Известия Екатеринославского горного института*. 1913. Вып. II. С. 36.

³⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 8; Національна гірнична академія України. Професори. Дніпропетровськ : НГА України, 1999. С. 24.

³⁶ Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.): монографія / за ред. проф. Г. К. Швидько. Дніпропетровськ, 2009. С. 71–72.

³⁷ Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. С. 8.

³⁸ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 27 зв., 29.

³⁹ Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. С. 10.

⁴⁰ Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.). С. 27.

Динник. Мені ясно згадується його худорлява спортивна постать, одягнена в зношений брезентовий плащ, і завжди без головного убору коротко стрижена голова. Говорив він неквапливо, злегка гаркавлячи. Цей вчений не тільки читав лекції, а й проводив семінарські заняття, вирішуючи з нами задачі зі статички і динаміки. У своїх лекціях Олександр Миколайович любив зачіпати й питання аеродинаміки; популярні лекції з питань авіації він часто читав у робочих аудиторіях поза стінами інституту. У 1949 р., перебуваючи в Києві на конференції, я відвідав Олександра Миколайовича вдома і переконався, що, незважаючи на поважний вік і деякі старечі недуги, він зберіг юнацьку бадьорість і властивий йому оптимізм. Згадуючи студентські роки, я запитав Олександра Миколайовича, чому він, крім лекцій, проводив семінарські заняття. На це я отримав приблизно таку відповідь: “вважаю ідеальним, коли професор здатний у своїх руках забезпечити лекції і семінарські заняття, де лектор може переконатися, як студент асимілював його лекційний матеріал. Якщо ми цього не робимо, то тільки тому, що у нас ще мало професорів”⁴¹.

О. М. Динник, який поділяв прогресивні просвітянські ідеї та був прибічником жіночої освіти, взяв дієву участь в організації та відкритті у Катеринославі Вищих жіночих курсів. У 1913 р. організаційну групу із заснування ВЖК очолив ректор КГІ, професор М. Й. Лебедєв, а О. М. Динник працював у групі зі складання навчальних планів і написання статуту ВЖК. 15 вересня 1916 р. відбулося офіційне відкриття ВЖК при КГІ. Вчений входив до складу спеціального господарчого комітету цього навчального закладу, а також викладав на курсах механіку та фізику⁴².

У перші роки роботи в Катеринославі науковець підготував підручник «Теоретична механіка» у двох частинах (ч. 1. «Статика» і ч. 2. «Динаміка»), який літографічним засобом видав КГІ у 1916 р. Другу частину цього підручника було перевидано у 1918 р. В 1923 р. О. М. Динник у співавторстві з Г. О. Скуратовим надрукував «Збірник задач з опору матеріалів з рішен-

⁴¹ Бельгард А. Л. Методические указания к изучению курса «Введение в специальность» (у истоков Днепропетровского государственного университета). Днепропетровск : ДГУ, 1980. С. 13–14; Швидько Г. Творець наукової школи теорії пружності (О. М. Динник). *Моє Придніпров'я*. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2011 рік. Бібліографічне видання. У 2-х ч. Ч. 1 / упоряд. І. Голуб. Дніпропетровськ : ДОУНБ, 2010. С. 17–20. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/index.php?route=information/news/info&news_id=117 (дата звернення 26.03.2025).

⁴² Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. С. 9; Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: 1918–2018. Дніпро : Ліра, 2018. С. 70, 75, 78; Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.). С. 113–114.

нями», а у 1931 р. ці самі автори випустили «Довідник з технічної механіки (з гірничим ухилом)». У 1924 р. в Харкові побачив світ підготовлений О. М. Динником «Довідник з технічної механіки. Статика, кінематика і динаміка точки твердого тіла, основи гідромеханіки та опору матеріалів», друге розширене видання якого під назвою «Порадник з технічної механіки» вийшло у 1928 р.

Читаючи лекції у низці навчальних закладів, О. М. Динник уважно стежив і за новинками науково-навчальної та довідкової літератури у галузях фізико-математичної та інженерної освіти. Протягом 1915–1917 рр. у популярному серед технічної інтелігенції журналі «Южный инженер» він опублікував низку рецензій на підручники, посібники і довідники, підготовлені такими видатними вченими та педагогами, як С. М. Гуржеєв, В. Л. Кирпичов, І. В. Мещерський, С. П. Тимошенко, В. В. Фармаковський та ін.

З 1920 р. О. М. Динник на громадських засадах працював заступником завідувача Управління вищими навчальними закладами Катеринослава (з 1926 р. – м. Дніпропетровськ)⁴³, здійснюючи керівництво вищими та середніми технічними навчальними закладами⁴⁴. У 1921 р. його обрали депутатом Катеринославської міської ради, згодом він неодноразово переобирався до міської та обласної рад Дніпропетровська.

Одночасно з роботою в КГІ, де О. М. Динник у 1921 р. виконував обов'язки директора інституту⁴⁵, він ще працював професором Дніпропетровського інституту народної освіти (протягом 1933–2000 рр. – Дніпропетровський державний університет, нині – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара), в заснуванні якого взяв дієву участь та викладав з 1918 р.⁴⁶ Викладав на Вищих інженерних курсах та у Катеринославському вечірньому технікумі шляхів сполучення⁴⁷. Вчений також брав активну участь у роботі Дніпропетровського фізико-математичного

⁴³ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 27 зв., 29.

⁴⁴ Олександр Миколайович Динник. Біобібліографічний покажчик. Дніпропетровськ, 2001. С. 6.

⁴⁵ Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. С. 10.

⁴⁶ Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: 1918–2018. С. 87; Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.). С. 116.

⁴⁷ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 13.

товариства, створеного в 1920-ті рр. професорами ДІНО Г. О. Грузинцевим та І. Ю. Огівецьким⁴⁸.

За відсутності лабораторії при кафедрі механіки КГІ, що унеможливило проведення експериментальних робіт, О. М. Динник деякий час обмежувався теоретичними дослідженнями. Профіль навчального закладу, тісно пов'язаного з виробництвом Донецького вугільного басейну, визначав коло його наукових інтересів. Вчений зосередився на дослідженнях динамічних напружень у шахтних підйомних канатах, питань стійкості конструкцій, результати яких було опубліковано у журналі «Южный инженер». На шпальтах «Известий Екатеринославского горного института» та журналу «Наука на Україні», що з 1922 р. виходив у Харкові, побачили світ теоретичні праці вченого, що стосувались дослідження поздовжнього згину, кручення, коливання тощо.

У 1921 р. за ініціативи і наполегливості професорів С. А. Заборовського та О. М. Динника у КГІ вдалося створити гарно обладнану механічну лабораторію. За короткий час лабораторія, яку в 1922 р. очолив О. М. Динник і для якої він особисто добирав фахівців, стала здатна не тільки забезпечувати навчальний процес, а й проводити продуктивну науково-дослідну роботу, надаючи реальну допомогу промисловості. До лабораторії регулярно надходили замовлення від заводів і шахт щодо випробування сталевих канатів, бетону, дерева, металу, різноманітного гірничого обладнання.

О. М. Динник серед перших дослідив динаміку шахтних підйомних канатів. Він є засновником динамічного підходу до теорії розрахунку канатів, і незалежно від таких іноземних вчених, як Ляв, Перрі, Річардсон, найповніше вирішив задачу про динамічні напруження в канатах постійної довжини і перерізу, які виникають під час раптової зупинки верхнього кінця каната⁴⁹. Згодом його учень А. С. Локшин у рамках досліджень з цієї тематики захистив докторську дисертацію «Динамічне напруження в підйомних канатах»⁵⁰.

Під керівництвом О. М. Динника лабораторія перетворилась у потужний центр науково-дослідних і експериментальних робіт для підприємств Дніпропетровська, Запоріжжя, Кривого Рогу, Харкова, Донбасу та інших

⁴⁸ Никольский С. М. И. С. Александров и А. Н. Колмогоров в Днепропетровске. *Успехи математических наук*. 1983. Т. 38. Вып. 4. С. 38.

⁴⁹ Блохін С. С., Колосов Л. В. Від Динника – до наших днів (з минулого механіки пружних континентальних систем. *Науковий вісник Національної гірничої академії України*. С. 44.

⁵⁰ Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.). С. 161.

промислових регіонів країни⁵¹. Результати досліджень, що здійснювалися на базі лабораторії, оприлюднено у працях: «Про науково-дослідні роботи з підйомних канатів у механічній лабораторії Дніпропетровського гірничого інституту» (1926), «Про роботи з теорії пружності працівників механічної лабораторії Дніпропетровського гірничого інституту» (1926), «Праці співробітників механічної лабораторії Дніпропетровського гірничого інституту» (1927), «Новий 500-тонний прес механічної лабораторії Гірничого інституту» (1929).

Для вирішення практичних задач О. М. Динник регулярно відвідував заводи і шахти Придніпров'я, Донецького та Криворізького басейнів, консультував їхніх керівників, інженерів, співробітників, керував експертизами виконаних проєктів, зробивши цим вагомий внесок у відбудову та розвиток багатьох шахт і металургійних та машинобудівних заводів.

З успіхом О. М. Динник вів науково-популяризаторську роботу, багато виступав з науковими доповідями та лекціями у робітничих клубах, що діяли при підприємствах промислових регіонів⁵². Вчений був серед ініціаторів та організаторів Центрального науково-технічного клубу в Дніпропетровську і тривалий час входив до складу його правління⁵³.

О. М. Динник тісно співпрацював із навчальними закладами та підприємствами Донецька (до 1924 р. – м. Юзівка, у 1924–1961 рр. – м. Сталіно). Діяльну участь він взяв у створенні Донецького гірничого технікуму, де як сумісник протягом 1923–1925 рр. читав курс лекцій з теоретичної механіки, вів заняття у студентських наукових гуртках⁵⁴. Із цим навчальним закладом вчений співпрацював і після перетворення технікуму в 1926 р. у Донецький гірничий інститут, читаючи у літній період лекції з теоретичної механіки⁵⁵.

У середині 1920-х років з метою підвищення наукової кваліфікації молодих вчених, його помічників та учнів, а також залучення до наукової діяльності викладачів механіки, аспірантів, студентів старших курсів вищих навчальних закладів та молодих інженерів і робітників підприємств О. М. Динник організував семінар з теорії пружності та опору матеріалів (згодом у роботі семінару взяли участь наукові співробітники академічного

⁵¹ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 7–8.

⁵² Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 27 зв., 29.

⁵³ Олександр Миколайович Динник. Біобібліографічний покажчик. С. 6.

⁵⁴ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 6.

⁵⁵ Гришкова Н. П., Георгієвская В. В. Александр Николаевич Динник. С. 11.

Інституту гірничої механіки), який діяв майже до самої смерті науковця. На заняттях, що відбувалися регулярно щотижня по четвергах протягом кількох десятиріч (семінар не припиняв своєї діяльності під час Другої світової війни, після переїзду вченого до Києва у 1944 р.), заслуховувалися та у дискусіях під майстерним керівництвом О. М. Динника обговорювалися доповіді численних учасників семінару⁵⁶. Підготовлені в рамках роботи семінару праці репрезентували на різних наукових форумах, у яких брав участь О. М. Динник разом зі своїми учнями, багато з яких стали відомими вченими⁵⁷.

О. М. Динник був активним учасником міжнародних і вітчизняних наукових форумів, на яких знайомив наукове співтовариство з результатами своїх досліджень та популяризував наукові й технічні досягнення українських вчених. Він взяв участь у роботі перших всесоюзного гірничого науково-технічного з'їзду (1926) і Донецького з'їзду з безпеки гірничих робіт (1926), всесоюзних з'їздів з питань фізики (1926, 1927), всесоюзних з'їздів математиків (1930, 1934), всесоюзної наради з механіки (1932)⁵⁸, всесоюзної конференції зі стійкості авіаконструкцій (1933), першої вседонецької конференції з питань управління покрівлею гірничих виробок (1935)⁵⁹, міжнародного геологічного конгресу (1937), всесоюзної наради з питань теорії міцності (1946)⁶⁰ тощо.

Упродовж 1927–1929 рр. О. М. Динник працював деканом факультету гірничозаводської механіки ДГІ⁶¹.

У 1920-ті роки вчений провадить інтенсивну наукову діяльність, спрямовану на дослідження питань, пов'язаних з гірничим виробництвом. Використовуючи методи теорії пружності, він вирішує практичні задачі, що стосуються розрахунків гірського тиску, кріплень шахт, гірських виробок, шахтних підйомних споруд і сталевих канатів, вивчає питання викривлення бурових свердловин тощо. Про організацію досліджень та випробування

⁵⁶ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 8; Олександр Миколайович Динник. Біобібліографічний покажчик. С. 5.

⁵⁷ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 10–11.

⁵⁸ Олександр Миколайович Динник. Біобібліографічний покажчик. С. 5.

⁵⁹ Динник О. М. І Вседонецька конференція по управлінню покрівлею гірничих виробок. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 91–96.

⁶⁰ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 23, 84; Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. Київ : НБУВ, 2008. С. 13.

⁶¹ Національна гірнича академія України. Професори. С. 24.

рудничних підйомних канатів на Донбасі науковець доповідав на Першому Донецькому з'їзді з безпеки гірничих робіт. Згодом він розробив інструкції для випробування канатів та для перевірки канатно-випробувальних станцій⁶². О. М. Динник став засновником визнаних у світі наукових шкіл в галузі теорії і розрахунку підйомних канатів та вчення про тиск гірських порід, створивши та очоливши науку гірничої механіки⁶³.

В особовій справі академіка О. М. Динника знаходимо оцінку його науково-дослідної діяльності як професора Дніпропетровського гірничого інституту: «Близкучий знавець математики у найважчих її відділах диференціальних рівнянь, він із різкою ясністю послідовно ставить питання теорії пружності у зв'язку з технічним їх застосуванням. Всі його роботи при всій їхній теоретичній глибині є надзвичайно важливими для технічних розрахунків... Працюючи в Гірничому інституті, частину своїх досліджень Олександр Миколайович спрямовує до найважчих областей гірничої справи, даючи правильні напрями у застосуванні питань механіки до неї. Ряд робіт його в галузі стійкості порід, викривлення свердловин і особливо дослідження міцності канатів є настільки важливими для промисловості, що лабораторія випробування матеріалів, завідувачем якої він є, поступово стає центром дослідження цих питань не лише в Україні. Будучи керівником однієї із секцій науково-дослідної кафедри, він організував велику групу співробітників, які здійснили ряд робіт, як теоретичного, так і практичного характеру, з питань теорії пружності та опору матеріалів, головним чином, з питань поздовжнього вигину, дослідження міцності канатів, бетону та деяких гірських порід. Багато праць перекладено англійською та німецькою мовами. Багато разів з питань теорії пружності як консультант запрошувався найбільшими німецькими та американськими фірмами»⁶⁴.

З 1930 р. О. М. Динник працював у створеному на базі факультету гірничозаводської механіки та металургійного факультету ДГІ Дніпропетровському металургійному інституті (нині – Національна металургійна академія України), де протягом 1930–1941 рр. очолював кафедру будівельної механіки (опору матеріалів) та керував роботою механічної лабораторії. Методика викладання теоретичної механіки, опору матеріалів, теорії пруж-

⁶² Динник О. М. Сесія Гірничої вченої ради. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 98.

⁶³ Національна гірничої академія України. Професори. С. 24.

⁶⁴ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 27–29.

ності та пластичності знайшла відображення у підручнику вченого «Курс теоретичної механіки» у трьох частинах (ч. 1. «Статика», ч. 2. «Динаміка», ч. 3. «Гідромеханіка»; 1931–1932 рр.), за який у 1932 р. він одержав премію Головпрофосвіти УРСР. У 1933 р. побачив світ задачник з опору матеріалів для металургійних вищих технічних навчальних закладів, розроблений вченим спільно із співробітниками кафедри опору матеріалів ДМетІ.

Спираючись на багаторічний досвід викладання курсу теоретичної механіки та дотичних до нього навчальних дисциплін, а також як автор підручника для вищих технічних навчальних закладів, що витримав кілька перевидань, О. М. Динник критично поставився до програми з теоретичної техніки, яку у 1933 р. запропонував комітет з вищої технічної школи для викладання у вищих навчальних закладах технічного профілю. На думку науковця, у програмі не враховувалися тогочасні положення теоретичної механіки та вимоги до неї дотичних дисциплін. Свої зауваження та пропозиції щодо покращення запропонованої програми вчений висловив у доповідях на семінарі кафедри будівельної механіки ДМетІ, спільному зібранні викладачів ДМетІ та ДГІ, що відбулося 19 вересня 1933 р., а також в опублікованій статті⁶⁵.

О. М. Динник регулярно виступав у періодичних друкованих органах з гострих питань, що стосувалися навчального та науково-дослідного процесів, зокрема таких, як організація навчання аспірантів на кафедрі опору матеріалів ДМетІ⁶⁶, створення та забезпечення студентів підручниками з механіки тощо⁶⁷. Він опікувався роботою Центральної науково-технічної бібліотеки Дніпропетровська, фондами якої користувалися науковці, викладачі та студенти навчальних закладів міста. Вчений ставив питання перед міською владою про виділення валютних коштів для передплати й закупівлі іноземних наукових і технічних книг та журналів⁶⁸.

У рамках науково-дослідної роботи кафедри опору матеріалів та механічної лабораторії ДМетІ О. М. Динник разом з аспірантами та науковими співробітниками, які працювали під його керівництвом, з успіхом розвивав експериментальні методи, плідно досліджував пружні властивості канатів, міцність шлакобетону, напруження порід Донбасу, стійкість арок тощо.

⁶⁵ Динник А. О программе по теоретической технике. *Сталінець*. 1933. 8 жовтня. № 15. С. 2.

⁶⁶ Динник А. Чи готова кафедра опору матеріалів до початку року. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 1.

⁶⁷ Динник А. Про друкування курсів механіки. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 2.

⁶⁸ Динник А. Центральній бібліотеці потрібні чужоземні журнали. *Сталінець*. 1931. 2 липня. № 31. С. 2.

Як пізніше згадував вчений, найближчими його помічниками з організації роботи у механічній лабораторії в ДМетІ, розташованій у просторому та гарно обладнаному новому приміщенні, стали Г. Л. Павленко, який «завжди з інтересом ставився до справ лабораторії та багато зробивши для неї, лаборанти Г. Бутова, [Н.] В. Вовченко, В. В. Георгієвська і Л. К. Хархардина та препаратер А. І. Черевко, який завжди гарно виконував свою роботу». Наприкінці 1930-х рр. у механічній лабораторії ДМетІ щорічно проводилися практичні заняття для майже 600 студентів ДМетІ та близько 250 студентів інших інститутів Дніпропетровська. Динамічно зростала кількість проведених у механічній лабораторії дослідів для промисловості. Якщо в 1930 р. їх було 4200, то в 1939 р. у лабораторії здійснили 8650 експериментів.

Досліджуючи проблему управління кривлею гірських вироблень, О. М. Динник разом зі своїми учнями Г. Л. Павленком і Ф. А. Беласком провели широкі дослід з моделями, що випробовувалися на пресах лабораторії аж до руйнування. Спільно з Д. Б. Вольпером та Н. П. Гришковою вчений виконав цикл робіт зі створення методик розрахунку стрижнів і стрижневих систем. Під його керівництвом було складено таблиці функцій Бесселя дробового порядку (М. Г. Кисіль). За участі О. М. Динника, О. М. Пенькова, В. П. Лиськова, Н. П. Гришкової проводилися дослідження стійкості пружних систем тощо.

Ефективній організації навчального та науково-дослідного процесу в ДМетІ сприяли правила, розроблені О. М. Динником для себе: «повсякденно керувати науковою роботою молодих наукових робітників моєї катедри; контролювати роботу аспірантів, які прикріплені до моєї катедри та виконують завдання катедри з науково-дослідчої та викладацької роботи, шляхом особистих розмов, консультацій та звітів їх на засіданнях та семінарах катедри, що відбуваються не менш 2-х разів на місяць; залучати та використовувати для допомоги у підвищенні кваліфікації молодих наукових робітників – робітників вищої кваліфікації, що мають стосунки з нашою катедрою, шляхом організації доповідей та повідомлень на семінарах катедри; організувати систематичне щомісячне висвітлення новіших досягнень науки та техніки за спеціальністю влаштовуванням доповідей та повідомлень, притягаючи до цієї роботи співробітників катедри»⁶⁹. Про досвід організації науково-дослідної роботи на кафедрі опору матеріалів

⁶⁹ Діннік А. Індивідуальна соціумова. *Сталінець*. 1933. 20 березня. № 5. С. 2.

ДМетІ вчений інформував освітянську та наукову громадськість у фаховому виданні⁷⁰.

У 1937 р. за взірцеву постановку викладання та організацію наукової роботи на Всесоюзному конкурсі О. М. Динник одержав першу премію⁷¹.

У червні 1929 р. О. М. Динника обрали до складу дійсних членів Всеукраїнської академії наук (протягом 1936–1991 рр. – Академія наук УРСР, нині – Національна академія наук України). Тоді ж у складі природничо-технічного відділу ВУАН він створив кафедру теорії пружності, поставивши завданням її діяльності розробку теорії пружності відповідно до потреб гірничої справи⁷². Звітуючи про роботу у 1930 р., О. М. Динник зазначив: «Територіально кафедра теорії пружності містилася у Дніпропетровську при Гірничому інституті. До складу кафедри належав тільки один штатний працівник, керівник кафедри академік О. М. Динник; не було ні асистента, ані технічного співробітника. Роботу пощастило розгорнути тільки тому, що до праці залучено кілька викладачів і аспірантів ДГІ, які працюють з доброї волі, користуючись з устаткування технічної лабораторії ДГІ і з його книгозбірні. Основне завдання кафедри було – вивчати питання теорії пружності відповідно до потреб гірничої справи. Науково-дослідча робота полягала в опрацюванні теорії поздовжнього згину стрижнів змінного перекрою і застосуванні здобутих наслідків до розрахунку стояків змінного перекрою (опорні ноги надшахтових капарів, укосини зводів тощо). Про здобутки дослідів доповідано на засіданнях Академії і їх друкують у виданнях ВУАН». Крім того, у 1930 р. наукову працю О. М. Динника та А. С. Локшина «Поздовжній згин стрижнів, обмежених поверхнею 2-порядку» англійською мовою опублікував «Philosophical Magazine and Journal of Sciences»⁷³. Того самого року кафедрою теорії пружності був підготовлений «Довідник з технічної механіки для гірничих техніків»⁷⁴.

⁷⁰ Динник А. Перенимайте опыт лучшего металлургического ВТУЗА. *За промышленные кадры*. 1934. № 1. С. 30–36.

⁷¹ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 45 зв.

⁷² Інститут рукопису НБУВ. Ф. Х. Од. зб. 18703. Арк. 25–26; Історія Національної академії наук України. 1929–1933 : документи і матеріали. Київ, 1998. С. 202–203.

⁷³ Динник [О. М.]. Про роботу кафедри теорії пружності в 1930 році. *Вісті Всеукраїнської академії наук*. 1931. № 1–3. С. 12–14.

⁷⁴ Національна академія наук України – 100 : головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Кн. 1 : 1918–1945. Київ, 2018. 948 с.

У автобіографії О. М. Динник констатував, що після обрання його дійсним членом ВУАН, він залишився працювати у Дніпропетровську⁷⁵. Хоча, як засвідчують архівні документи, на початку 1930-х рр. учений мав намір переїхати до Києва. В Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського відклаталося багаторічне листування О. М. Динника з вченим-фахівцем у галузі гірничої механіки, академіком ВУАН з 1929 р. М. М. Федоровим. Науковці підтримували професійні й товариські стосунки ще з часів, коли обидва працювали в КГІ у 1910-х рр. У листах вчені інформували один одного про дослідну діяльність та наукові відкриття, обмінювалися фаховою літературою. Наприклад, М. М. Федоров висловлював зацікавлення працею С. П. Тимошенка «Applied Elasticity» (1925), яку останній надіслав О. М. Диннику з-за кордону⁷⁶. У листах до М. М. Федорова О. М. Динник писав про бажання переїхати до Києва та цілком зосередитися на науковій праці⁷⁷. М. М. Федоров, зі свого боку, високо оцінюючи організаторські здібності О. М. Динника, рекомендував керівництву ВУАН запропонувати йому після смерті в 1932 р. очільника Інституту будівельної механіки ВУАН (з 1959 р. – Інститут механіки АН УРСР, нині – Інститут механіки імені С. П. Тимошенка НАН України) академіка К. К. Симінського посаду директора цього інституту⁷⁸. Проте з різних причин, зокрема й через хворобу О. М. Динника⁷⁹, ці плани не вдалося реалізувати.

У 1930-ті рр. вчений продовжив інтенсивні дослідження, пов'язані із застосуванням теорії пружності для вирішення прикладних питань гірничої та металургійної промисловості. Значну увагу він приділяв розробці питань стійкості, які з 1910-х рр. входили до кола його зацікавлень. Виходять друком статті науковця «Про стійкість кругової арки змінного перерізу» (1933), «Про стійкість безшарнірних кругових арок» (1933), «Про стійкість одно- та тришарнірної кругової арки» (1934) та інші публікації з питань стійкості. Підсумували працю з цієї проблематики фундаментальні монографії О. М. Динника «Стійкість пружних систем» (1935), «Поздовжній згин. Теорія і застосування» (1939), «Стійкість арок» (1946), у яких розглянуто основні методи визначення критичної сили, питання стійкості

⁷⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 81 зв.

⁷⁶ Інститут архівознавства НБУВ. Ф. 214. Оп. 3. Спр. 5. Арк. 3; Там само. Спр. 56-а. Арк. 7.

⁷⁷ Там само. Спр. 5. Арк. 7.

⁷⁸ Там само.

⁷⁹ Там само. Спр. 56-а. Арк. 11.

прямолінійних і криволінійних стрижнів, смуги, кільця, пластинки, оболонки, рам, пластин, підкріплених ребрами тощо.

У 1937 р. О. М. Диннику присуджено науковий ступінь доктора технічних наук⁸⁰.

У 1938 р. побачила світ монографія вченого «Кручення. Теорія і застосування», у якій ставилися задачі та виводилися основні рівняння теорії пружності, наводилися різні методи розв'язання задач про кручення призматичних стрижнів. У виданні розглянуто питання про кручення кругового вала змінного перерізу та безпосередньо пов'язану з ним задачу з концентрації напружень при зміні діаметра вала, досліджено задачу з додаткового напруження, що виникало у скручуваних стрижнях з заправленням перерізів тощо. Оскільки цільовою аудиторією книги були інженери, теоретичні висновки автор монографії ілюстрував численними прикладами.

У рамках роботи кафедри теорії пружності О. М. Динник разом зі своїми учнями Д. В. Вольпером, Н. П. Гришковою, А. Б. Моргаєвським, Г. Л. Павленком, О. М. Пеньковим та іншими, досліджуючи стійкість арок, стійок, пластин і сітчастих конструкцій, склав детальні таблиці для розрахунку стійок перемінного перекрою, для визначення критичних навантажень для арок різних типів і сітчастих конструкцій, опрацював питання про деформацію арок при навантаженнях, більших за критичне тощо⁸¹.

За праці, що стосувалися теоретичних аспектів дослідження стійок арок вихованець О. М. Динника А. Б. Моргаєвський у 1939 р. отримав першу премію на Українському конкурсі молодих вчених⁸².

Під керівництвом О. М. Динника досліджувалася концентрація напруження біля гірничих виробок різної форми, як теоретично (Г. М. Савін, А. Б. Моргаєвський), так і експериментально (оптичним методом) (Н. П. Гришкова). Результати досліджень експериментально перевірялись у лабораторних умовах та дослідями на рудниках (Г. Л. Павленко). Було винайдено динамометричну стійку для виміру тиску порід у гірничих виробках, яка знайшла широке застосування на рудниках Донбасу та Криворіжжя⁸³.

⁸⁰ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 67.

⁸¹ Динник О. М. Технічні науки на Україні при радянській владі. *Вісті Академії наук УРСР*. 1943. № 1–2. С. 187.

⁸² На кафедре сопромата. *Сталінець*. 1939. 7 березня. № 7. С. 2.

⁸³ Динник О. М. Технічні науки на Україні при радянській владі. С. 189.

У роботі академічної кафедри теорії пружності дієву участь взяли й викладачі та аспіранти Дніпропетровського державного університету⁸⁴, де професор О. М. Динник викладав прикладну механіку на фізико-математичному факультеті, а протягом 1930–1941 рр. очолював кафедру теоретичної механіки. У 1933 р. під час реорганізації ДІНО в ДДУ вчений разом з академіком Л. В. Писаржевським, професорами В. С. Фінкельштейном, Л. В. Рейнгардом та іншими входив до складу комітету сприяння організації ДДУ⁸⁵.

За ініціативи О. М. Динника в 1934 р. у ДДУ було організовано лабораторію оптичного методу вивчення пружності, яка проводила активну науково-дослідну роботу з актуальних для гірничої та металургійної промисловості питань. Тривалий час лабораторія оптичного методу ДДУ була єдиною в Україні, згодом подібні оптичні лабораторії почали діяти в Києві, Харкові та в інших вищих навчальних закладах Дніпропетровська⁸⁶.

У березні 1935 р. відбулася перша Вседонецька конференція з питань управління покрівлею гірничих виробок, на якій Академію наук репрезентували М. М. Федоров, як директор Інституту гірничої механіки АН (нині – Науково-дослідний інститут гірничої механіки імені М. М. Федорова), та завідувач кафедри теорії пружності АН О. М. Динник зі своїми учнями. На цьому форумі О. М. Динник виступив з оглядовою доповіддю про виконані під його керівництвом роботи з питань, що стосувалися управління покрівлею⁸⁷.

Наукові досягнення академіка О. М. Динника та плідна науково-дослідна діяльність кафедри теорії пружності АН під його керівництвом позитивно оцінювалися керівництвом АН та сприяли утвердженню наукового авторитету вченого у суспільстві. У його характеристиці того періоду зазначено: «Академік Динник виконав низку важливих робіт, які мають велике теоретичне значення у галузі теорії пружності, користуються загальною популярністю у колах фахівців як в СРСР, так і за кордоном. В останні роки академік Динник працює також і у сфері питань стійкості. Деякі праці академіка Динника перекладені англійською та німецькою мо-

⁸⁴ Динник О. М. Про роботу кафедри теорії пружності УАН по стійкості. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 9–30.

⁸⁵ Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: 1918–2018. С. 137.

⁸⁶ Динник О. М. Технічні науки на Україні при радянській владі. С. 188; Александр Николаевич Динник (некролог). *Прикладная математика и механика*. 1951. Т. XV. Вып. 2. С. 125;

⁸⁷ Динник О. М. І Вседонецька конференція по управлінню покрівлею гірничих виробок. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 91–96.

вами. Академіком Динником опубліковано понад 60 робіт. Велика заслуга академіка Динника в справі підготовки молодих наукових кадрів. Ряд із них у даний час очолюють кафедри. Академік Динник бере участь у громадсько-політичному житті. Неодноразово обирався у депутати обласних і міських Рад. Був делегатом I-го надзвичайного з'їзду Рад у 1937 році. За зразкову постановку роботи академік неодноразово преміювався»⁸⁸.

У другій половині 1930-х рр. вчений проводив активну науково-організаційну роботу в рамках діяльності АН. Продуктивна робота О. М. Динника та науковців АН у Дніпропетровську спонукали місцеві органи влади клопотатися в 1936 р. перед урядом України про організацію в Дніпропетровській області філії Академії⁸⁹.

Коли у 1937 р. Президія АН розглядала можливість об'єднання Інституту транспортної механіки АН (діяв протягом 1933–1937 рр.) та ІГМ з метою створення академічного комплексного Інституту прикладної механіки, то О. М. Динник вважався одним із кандидатів на посаду директора цього інституту⁹⁰.

14 квітня 1938 р. Президія АН утворила під головуванням О. М. Динника комісію в складі академіків М. М. Федорова, Є. О. Патона, а також відомих вчених М. Й. Цейтліна, В. Б. Уманського, П. Г. Ващенко, якій доручалося розробити пропозиції щодо доцільності переведення ІГМ, що з 1934 р. діяв у Києві під керівництвом М. М. Федорова, до Дніпропетровська. У доповіді Президії АН 16 липня того самого року комісія з переведення ІГМ до м. Дніпропетровськ рекомендувала звернутися до уряду України з клопотанням про необхідність будівництва для ІГМ нового приміщення та добору кваліфікованих працівників із ДГІ для роботи в ІГМ. 25 лютого 1940 р. на засіданні Президії АН заслухали лист О. М. Динника, який повідомляв про звільнення у Дніпропетровську приміщення Будинку вчених, де, на його думку, можна було б розмістити ІГМ, та ухвалили звернутися з цього питання до РНК УРСР⁹¹.

⁸⁸ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 38.

⁸⁹ Історія Національної академії наук України. 1934–1937 : документи і матеріали. Київ : НБУВ, 2003. С. 228.

⁹⁰ Там само. С. 267.

⁹¹ Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали. Київ : НБУВ, 2003. С. 420, 428, 485.

17 жовтня 1938 р. О. М. Динника обрали до складу вченої ради ІГМ. Як постійний член ради ІГМ він працював до 1945 р.⁹². У грудні 1938 р. за пропозицією вченого кафедра теорії пружності АН стала діяти як очолюваний ним сектор (відділ) теорії пружності у складі ІГМ. Час від часу О. М. Динник виконував обов'язки директора ІГМ, зокрема, протягом 20 вересня – 19 листопада 1940 р.⁹³, з 25 липня до 20 серпня 1944 р.⁹⁴.

Варто звернути увагу на те, що О. М. Динник намагався уникати адміністративних посад, віддаючи перевагу науковій роботі та висуваючи на керівні посади молодих і перспективних вчених. Коли восени 1940 р. всупереч його волі він був призначений директором ІГМ, то у листі президенту АН О. О. Богомольцю від 15 жовтня висловив свої міркування та пропозиції щодо призначення керівництва ІГМ. Вчений зазначив: «Шановний Олександр Олександровичу! Сьогодні Кузнєцов передав витяг із протоколу Президії № 25 § 2 про доручення мені виконувати обов'язки директора Інституту гірничої механіки. Повинен рішуче заперечити. Взятися за директорство у мене зовсім немає часу та сил. Вже років 3, якщо не більше я не був у відпустці. Щоразу на літо у мене залишаються «хвости» і доводиться сидіти та підтягувати їх. Я здогадуюсь, кому я завдячую всім цим. Кузнєцов дав за мене згоду, хоча я йому говорив прямо протилежне. З директорством ІГМ питання можна вирішити таким чином. 28/X [Г. М.] Савін достроково захищає свою докторську дисертацію, тоді можна його призначити директором. Попередня домовленість з ним вже є. Він людина молода, енергійна, толкова і з цією роботою впорається. Щоправда, він не гірняк, але в нього заступник з наукової роботи буде т. [К. І.] Татомир, кровний гірняк. Справи підуть гарно»⁹⁵. До пропозиції О. М. Динника дослухалися. Його учень Г. М. Савін очолював ІГМ протягом 1940–1945 рр., у 1948 р. він став дійсним членом АН, а у 1958–1959 рр. обіймав посаду директора Інституту механіки АН.

⁹² Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали. С. 434, 506, 527.

⁹³ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 24, 42–42 зв.; Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали. С. 440, 452, 510, 518.

⁹⁴ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. Київ : НБУВ, 2008. С. 135.

⁹⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 40.

У січні 1940 р. О. М. Динника, як представника АН, затвердили у складі вченої ради створеного у листопаді 1939 р. в Києві Інституту чорної металургії АН (нині – Інститут чорної металургії імені З. І. Некрасова НАН України). Вчений підготував листа про доцільність подальшого перебування Інституту чорної металургії АН у Дніпропетровську, а не в Харкові, як попередньо планувалося. Цю пропозицію О. М. Динника було заслухано на засіданні Президії АН 25 лютого 1940 р.⁹⁶ Згодом, вже у повоєнний час, коли розглядалося питання про утворення науково-дослідної лабораторної бази для Інституту чорної металургії з розташуванням її поза містом біля залізниці й тих промислових підприємств Києва, які були потрібні інституту, О. М. Динник керував комісією з представників Відділу технічних наук АН, що мала розробити обґрунтоване рішення для подання РНК УРСР на затвердження та виділення на це асигнувань⁹⁷.

Від 25 жовтня 1939 р. О. М. Динник згідно з рішенням Президії АН очолив Відділ технічних наук АН⁹⁸, у рамках якого тоді діяло шість академічних інститутів: будівельної механіки, гірничої механіки, чорної металургії, енергетики, електрозварювання, гідрології.

У червні 1940 р. під головуванням О. М. Динника відбулася наукова сесія Відділу технічних наук АН, на яку було представлено 27 наукових доповідей. Організуючи роботу сесії, О. М. Динник нагадав доповідачам слова із листа видатного французького філософа та фізика Блеза Паскаля до свого друга: «Я пишу тобі довгого листа, тому що у мене не було часу написати короткого». Аби заслухати всі подані на наукову сесію повідомлення, доповідачам, на вимогу головуючого, треба було за 20 хвилин викласти основні результати своїх досліджень, проілюструвавши їх задалегідь підготовленими рисунками та таблицями. Сам О. М. Динник на заході виступив з доповіддю про форми рівноваги і розпір колових арок при навантаженнях, більших за критичне. Представлені ним висновки дослідження мали велике значення у розрахунках арок на стійкість⁹⁹.

Вагомий внесок в організацію роботи АН О. М. Динник зробив під час Другої світової війни. 21 липня 1941 р. у зв'язку із розгортанням німецько-радянської війни Президія АН зобов'язала його та академіка Г. В. Кур-

⁹⁶ Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали. С. 479, 485.

⁹⁷ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 175.

⁹⁸ Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали. С. 468.

⁹⁹ Динник О. М. Червнева сесія Відділу технічних наук АН УРСР. *Вісті Академії наук УРСР*. 1940. № 6. С. 75–77.

дюмова здійснювати управління науково-дослідними установами АН у Дніпропетровську, які на той час працювали у прифронтовій зоні¹⁰⁰.

О. М. Динник, очолюючи Відділ технічних наук АН до 1943 р., одночасно з початком війни до 4 жовтня 1941 р. виконував обов'язки голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН. 17 жовтня вчений, як очільник Відділу технічних наук АН, увійшов до складу Планової комісії АН, того ж дня його призначили головою комісії з розробки положення про договірні роботи¹⁰¹.

Згідно з постановою уповноваженого науково-дослідних установ АН Г. В. Курдюмова та голови Відділу технічних наук АН О. М. Динника від 9 серпня 1941 р. для організації найбільш ефективної роботи з оборонної тематики з Дніпропетровська до Уфи (Башкирська АРСР) було евакуйовано ІГМ, у складі співробітників якого до Уфи переїхав і О. М. Динник¹⁰². У роки війни в ІГМ вчений працював завідувачем відділу теорії пружності, був членом вченої ради ІГМ, проводив велику теоретичну та експериментальну роботу з дослідження стійкості арок¹⁰³. Науковець також входив до складу вченої ради для захисту кандидатських і докторських дисертацій співробітниками ІГМ та ІБМ¹⁰⁴.

17 жовтня 1941 р. за рішенням Президії АН з метою встановлення зв'язків установ академії з частинами діючої армії для надання швидкої допомоги в їх технічному переозброєнні був створений Науково-технічний комітет сприяння обороні СРСР при АН, до складу якого увійшов О. М. Динник. Вчений також входив до складу Антифашистського комітету, який діяв з 3 липня 1942 р. при АН на чолі з президентом АН академіком О. О. Богомольцем¹⁰⁵.

У науковій сесії української Академії, яка проходила 12–17 січня 1942 р. в Уфі, активну участь взяли вчені Відділу технічних наук АН, вони виголосили 24 наукові доповіді. О. М. Динник зробив повідомлення про міцність пологих арок. Доповідь з питання стійкості виголосив його учень

¹⁰⁰ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. Київ : НБУВ, 2007. С. 12, 59.

¹⁰¹ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 12–13.

¹⁰² Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. С. 64–65.

¹⁰³ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. С. 136.

¹⁰⁴ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 14.

¹⁰⁵ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. С. 136, 629–630.

О. М. Пеньков. Про результати роботи вчених Відділу технічних наук АН в рамках січневої 1942 р. сесії АН в Уфі О. М. Динник поінформував наукове співтовариство на шпальтах «Вістей Академії наук УРСР»¹⁰⁶.

Звітуючи на засіданні Президії АН в Уфі 7 серпня 1942 р., О. М. Динник зазначив, що інститути очолюваного ним Відділу технічних наук АН організували ефективну роботу відповідно до потреб промисловості та народного господарства, у зв'язку із завданнями оборони налагодили тісну співпрацю з підприємствами оборонного профілю¹⁰⁷. Поступово був налагоджений зв'язок і з іншими місцевими заводами та шахтами, яким українські вчені надавали допомогу у розв'язанні різних науково-технічних питань.

З 21 серпня 1942 р. під головуванням О. М. Динника працювала комісія для відзначення 75-річчя з дня народження академіка М. М. Федорова¹⁰⁸. Згодом, у березні 1945 р., вчений увійшов до складу редакційної колегії з видання наукових праць М. М. Федорова¹⁰⁹.

О. М. Динник був членом Комісії з відновлення в Україні зруйнованих ворогом міст і підприємств, яку було створено при АН 20 лютого 1942 р.¹¹⁰. Готуючи генеральний план відбудови Донбасу, вчений разом з професорами Г. М. Савіним і Н. П. Гришковою переглянув правила безпеки і правила технічної експлуатації на відбудовчий період і на час нормальної експлуатації¹¹¹.

У серпні 1944 р. О. М. Динника обрали членом Президії АН¹¹², де він працював до лютого 1948 р.¹¹³. У рамках розподілу обов'язків між членами Президії АН О. М. Динник очолював Аспірантську комісію АН і Комісію наукової пропаганди АН¹¹⁴.

¹⁰⁶ Динник О. М. Січнева сесія Відділу технічних наук в Уфі 1942 р. *Вісті Академії наук УРСР*. 1942. № 1–2. С. 51–54.

¹⁰⁷ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 57.

¹⁰⁸ Там само. С. 60.

¹⁰⁹ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 61; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 162.

¹¹⁰ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 27.

¹¹¹ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. С. 136.

¹¹² Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 51; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 138.

¹¹³ Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 1. Документи і матеріали. Київ : НБУВ, 2008. С. 278.

¹¹⁴ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 1. Документи і матеріали. С. 40, 359.

7 квітня 1944 р. за рішенням Президії АН Постійне бюро наукової пропаганди та впровадження винаходів і раціоналізаторських пропозицій було перейменовано в Бюро науково-технічної пропаганди АН, що мало здійснювати: облік та відбір господарсько-ефективних винаходів і рацпропозицій в установах АН; популяризацію та пошуки способів швидкого їх впровадження у народне господарство. Від 1 березня 1946 р. до 20 лютого 1948 р. Бюро науково-технічної пропаганди АН очолював академік О. М. Динник¹¹⁵.

Коли восени 1944 р. в інститутах АН планувалося поновити роботу аспірантури, для керівництва нею було створено Аспірантську комісію АН. О. М. Динника спочатку обрали її членом, а з 11 серпня 1944 р. до 1947 р. він працював головою Аспірантської комісії АН¹¹⁶. З жовтня 1945 р. вчений очолював комісію у складі А. І. Кіпріанова, М. В. Птухи, Л. А. Булаховського, Я. В. Ролла, І. Н. Романенка, яка опрацювала пропозиції з підготовки наукових кадрів в АН¹¹⁷. У 1947 р. під його керівництвом було підготовлене нове положення про аспірантуру АН¹¹⁸.

20 жовтня 1944 р. О. М. Динник обійняв посаду завідувача кафедри теорії пружності Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка)¹¹⁹. Від квітня 1945 р. вчений працював консультантом у ДМетІ¹²⁰. Підсумовуючи свою професійну діяльність на схилі літ, вчений констатував: «Все моє життя протікало у ВНЗах, де я читав лекції студентам і дуже багато часу та сил витрачав на організацію науково-дослідної роботи і підготовку наукових кадрів»¹²¹. За період піввікової педагогічної діяльності він виховав

¹¹⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 83 зв.; Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. Київ : НБУВ, 2008. С. 12, 77.

¹¹⁶ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 48, 50; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 129, 138, 359.

¹¹⁷ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 77; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 179.

¹¹⁸ Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 50.

¹¹⁹ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 57; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 149.

¹²⁰ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 63; Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 167.

¹²¹ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 81 зв.

кілька тисяч фахівців. Шість осіб із числа його учнів захистили докторські дисертації та понад сорок – кандидатські¹²².

У квітні 1945 р. О. М. Динник увійшов до складу редколегії з видання бібліотеки «Університет на дому»¹²³, в рамках діяльності якої у 1948 р. побачив світ підготовлений ним у співавторстві з О. М. Пеньковим підручник «Механіка. Вип. 1. Теоретична механіка». Варто додати, що у 1942 та 1946–1947 рр. вчений був членом Редакційно-видавничої ради АН¹²⁴. Від 16 серпня 1946 р. він очолював комісію технічної термінології, яка діяла при ІГМ¹²⁵, а 11 грудня того самого року увійшов до складу редколегії журналу «Доповіді АН УРСР»¹²⁶.

У 1945 р. відділ теорії пружності з механічною лабораторією під керівництвом О. М. Динника був переданий до тоді утвореного Львівського відділу ІГМ¹²⁷. Вчений взяв діяльну участь в організації конференції з теорії пружності, що мала відбутись у Львові у 1947 р.¹²⁸.

Від 29 грудня 1944 р. О. М. Динник входив до складу вченої ради Інституту будівельної механіки АН¹²⁹. 31 січня 1947 р. він став членом розширеного складу вченої ради ІБМ, яка мала право проводити захист докторських дисертацій, зокрема зі спеціальностей: теорія пружності та пластичності, будівельна механіка і опір матеріалів тощо. З 1 червня 1948 р. науковець з ІГМ перейшов на роботу до ІБМ¹³⁰, де працював до кінця життя.

Від 1947 р. О. М. Динник тяжко хворів, однак не припиняв творчої роботи. Над останньою своєю монографією «Про стійкість пружних систем» він працював, вже будучи прикутим до ліжка. Книгу було опубліковано у 1950 р. через два місяці після його смерті. Загалом бібліографія праць вченого нараховує понад 230 позицій.

¹²² Савин Г. Н. Александр Николаевич Динник (1876–1950). Некролог. *Украинский математический журнал*. Киев. 1951. Т. 3, № 2. С. 126.

¹²³ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 85; Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 14.

¹²⁴ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 39.

¹²⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 87; Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 23.

¹²⁶ Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 34.

¹²⁷ Там само. С. 86, 673.

¹²⁸ Інститут архівознавства НБУВ. Ф. 158. Оп. 3. Спр. 62. Арк. 1.

¹²⁹ Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : ч. 2. Додатки. С. 155.

¹³⁰ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 100, 106.

7 червня 1950 р. відбулось останнє засідання наукового семінару з теорії пружності та опору матеріалів під керівництвом О. М. Динника¹³¹. До створеної ним наукової школи теорії пружності належать понад 50 осіб, зокрема: Г. М. Савін, Л. Г. Афендік, Д. В. Вольпер, Н. П. Гришкова, Б. Г. Коренєв, В. А. Лазарян, М. Я. Леонов, А. С. Локшин, А. Б. Моргаєвський, Г. Л. Павленко, О. М. Пеньков, Ф. В. Флоринський, М. П. Шереметьєв.

У рамках науково-дослідної діяльності школи О. М. Динника набули розвитку: основні напрями теорії пружності – стійкість стрижнів і стрижневих систем; стійкість і коливання пластин, мембран, криволінійних стрижнів; експериментальні дослідження стійкості арок, стрижневих систем; наближені методи розв'язання задач теорії пружності, дослідження температурних напружень; плоска задача теорії пружності ізотропного та анізотропного середовища, пружно-пластичні задачі, зокрема дослідження з концентрації напружень поблизу отворів; контактна і просторова задача теорії пружності; фізико-механічні властивості будівельних матеріалів і гірських порід. Характерною особливістю школи є широкий діапазон наукових досліджень – від чисто теоретичних питань механіки твердого тіла до чисто практичних інженерних розрахунків окремих елементів конструкцій¹³².

У 1946 р. О. М. Динника обрали дійсним членом АН СРСР. Цікаво, що вчений категорично відмовлявся від висунення своєї кандидатури до складу академіків АН СРСР¹³³. Проте його авторитет у науковому світі був безперечним. Оцінюючи набуток науковців у розвитку теорії пружності, академік АН СРСР Л. С. Лейбензон зазначив: «У цій сфері науки працює визначний радянський вчений, дійсний член Української академії наук О. М. Динник. Йому належать всесвітньовідомі праці з теорії кручення, поздовжнього згину, стійкості пружних систем, гірничого тиску, пружності тиску. Він – голова великої школи механіків в Україні та є, безсумнівно, гідним кандидатом в академіки»¹³⁴. Обрання О. М. Динника дійсним членом АН СРСР стало заслуженим визнанням визначних наукових досягнень українського вченого.

¹³¹ Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 11.

¹³² Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 102; Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. С. 8–9.

¹³³ Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 34, 93.

¹³⁴ Лейбензон Л. Теоретическая механика и ее применение. *Известия*. 1946. 22 ноября. № 275. С. 4.

1 жовтня 1944 р. за видатні заслуги в галузі розвитку науки, культури і техніки України, виховання висококваліфікованих кадрів та у зв'язку з 25-річчям з дня заснування АН академіка О. М. Динника нагородили орденом Трудового Червоного Прапора, тоді ж він отримав почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР». У 1945 р. був нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»¹³⁵.

У березні 1946 р. з нагоди 70-річчя від дня народження О. М. Динника в АН відбулись урочисті заходи. 2 липня 1946 р. його нагородили орденом Леніна¹³⁶.

Помер О. М. Динник 22 вересня 1950 р. у Києві. Поховали вченого на Лук'янівському цвинтарі.

28 листопада 1950 р. Президія АН затвердила постанову про увічнення пам'яті академіка О. М. Динника, згідно з якою, крім іншого, планувалося видання вибраних праць вченого¹³⁷. Протягом 1952–1956 рр. видавництво АН УРСР випустило в світ його «Вибрані праці» у трьох томах. У першому томі (1952) надруковано монографії «Удар і стиск пружних тіл» та «Про стійкість плоскої форми згину», до другого тому (1955) увійшла монографія «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності», у третьому томі (1956) вміщено монографію «Стійкість пружних систем» і статті з прикладної теорії пружності. У 1955 р. видавництво АН СРСР надрукувало книгу «Поздовжній згин. Кручення», до якої увійшли монографії О. М. Динника «Поздовжній згин. Теорія і застосування» та «Кручення. Теорія і застосування», а також його статті з поздовжнього згину. У 1957 р. видавництво «Углетехиздат» опублікувало «Статті з гірничої справи».

31 січня 1973 р. у Києві на фасаді будинку по вул. Михайла Коцюбинського, 9, де у 1944–1950 рр. мешкав О. М. Динник, встановлено бронзову меморіальну дошку, авторами якої є скульптор М. П. Короткевич та архітектор Р. П. Юхтовський. Вони ж створили пам'ятник у вигляді гранітної стели, який встановлено на могилі вченого на Лук'янівському некрополі Києва (ділянка № 20, ряд 11, місце 34).

¹³⁵ Архів Президії НАН України. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника. Арк. 53, 55, 76.

¹³⁶ Там само. Арк. 76, 86.

¹³⁷ Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : ч. 2. Додатки. С. 222, 240.

Колективи вищих навчальних закладів м. Дніпро, де протягом десятиріч викладав О. М. Динник, також вшановують пам'ять про нього. Зокрема, барельєф академіку О. М. Диннику встановлено перед центральним корпусом Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», а меморіальну дошку науковцю вміщено до пам'ятної стели Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, присвяченої видатним діячам і вченим університету. Ім'ям О. М. Динника названо вулицю та провулок у м. Дніпро.

У 1972 р. на честь вченого постановою Ради Міністрів УРСР і Президії АН УРСР засновано премію імені О. М. Динника, яка з 1973 р. присуджується за видатні наукові праці в галузі механіки і машинобудування.

Щорічно на механіко-математичному факультеті Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара проходять читання, присвячені основоположнику нині всесвітньовідомої дніпровської школи механіків академіку Олександрові Миколайовичу Диннику¹³⁸.

¹³⁸ Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: 1918–2018. С. 364.

2. ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ О. М. ДИННИКА

Олександр Миколайович Динник народився **19 (31 за новим стилем) січня 1876 р.** в Ставрополі.

1886 – 1894 –	Навчався в Ставропольській класичній гімназії.
1894 – 1895 –	Навчався на фізико-математичному факультеті Новоросійського університету в Одесі.
1895 – 1899 –	Навчався на фізико-математичному факультеті Університету св. Володимира у Києві.
Грудень 1898 –	Нагороджений золотою медаллю та премією імені М. І. Пирогова Університету св. Володимира.
Вересень 1899 – грудень 1900 –	Молодший лаборант кафедри фізики Київського політехнічного інституту.
Січень 1901 – листопад 1907 –	Старший лаборант кафедри фізики Київського політехнічного інституту.
Грудень 1901 –	Участь у роботі XI з'їзду природознавців і лікарів у Санкт-Петербурзі.
1905 –	Перші публікації наукових праць.
Квітень 1906 –	Нагороджений орденом св. Станіслава третього ступеня.
З 10 листопада 1907 –	Викладач із керівництва практичними заняттями з механіки кафедри опору матеріалів Київського політехнічного інституту.
30 травня 1908 –	Присуджено науковий ступінь магістра механіки в Новоросійському університеті.
З 22 вересня 1908 –	Викладач із керівництва практичними заняттями з опору матеріалів кафедри опору матеріалів Київського політехнічного інституту.
З 28 листопада 1909 – 1910 –	Викладач опору матеріалів і механіки кафедри опору матеріалів Київського політехнічного інституту.

1909 –	Публікація праці «Удар і стиск пружних тіл».
Грудень 1909 –	Участь у роботі з'їзду природознавців і лікарів у Москві.
19 грудня 1910 –	Присуджено науковий ступінь ад'юнкта з прикладної механіки в Київському політехнічному інституті.
1910 – 1913 –	Працював у Донському політехнічному інституті в Новочеркаську.
1910 – 1914 –	Регулярно виїжджав у наукові відрядження до Мюнхенського університету та Вищої технічної школи в Мюнхені.
Січень 1911 –	Доцент теоретичної механіки Донського політехнічного інституту.
З 1 лютого 1911 –	Професор теоретичної механіки Донського політехнічного інституту.
1912 –	Присуджено науковий ступінь доктора-інженера в Технічному університеті Данцига.
1913 –	Публікація праці «Про стійкість плоскої форми згину».
1913 –	Публікація праці «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності».
1 вересня 1913 – 1930 –	Професор та завідувач кафедри теоретичної/технічної механіки Катеринославського/Дніпропетровського гірничого інституту.
1915 –	Присуджено науковий ступінь магістра прикладної математики в Харківському університеті.
З вересня 1916 –	Викладав на Вищих жіночих курсах у Катеринославі.
1916 – 1918 –	Літографічним засобом видано підручник «Теоретична механіка».
1918 – 1941 –	За сумісництвом працював професором Дніпропетровського державного університету.
1922 – 1941 –	Керував механічною лабораторією Дніпропетровського гірничого інституту / Дніпропетровського металургійного інституту.

1923 – 1925 –	Викладав курс теоретичної механіки в Донецькому гірничому технікумі.
1924/1925 – 1950 –	Організував і керував семінаром з теорії пружності та опору матеріалів.
1926, 1927 –	Учасник всесоюзних з'їздів з питань фізики.
1927 – 1929 –	Працював деканом факультету гірничозаводської механіки Дніпропетровського гірничого інституту.
Червень 1929 –	Обрано дійсним членом Академії наук УРСР.
Червень 1929 – 1938 –	Очолював кафедру теорії пружності Академії наук УРСР.
1930, 1934 –	Учасник всесоюзних з'їздів математиків.
1930 – 1941 –	Завідувач кафедри будівельної механіки (опору матеріалів) Дніпропетровського металургійного інституту.
1930 – 1941 –	За сумісництвом очолював кафедру теоретичної механіки Дніпропетровського державного університету
1931 – 1932 –	Публікація підручника «Курс теоретичної механіки».
1932 –	Присуджено премію Головпрофосвіти УРСР за підручник «Курс теоретичної механіки».
1933 –	Учасник всесоюзної конференції зі стійкості авіаконструкцій.
1935 –	Публікація монографії «Стійкість пружних систем».
1935 –	Учасник конференції з питань управління кривлею гірничих виробок.
1937 –	Присуджено науковий ступінь доктора технічних наук.
1937 –	Учасник міжнародного геологічного конгресу.
1937 –	Присуджено першу премію Всесоюзного конкурсу за взірцеву постановку викладання та організацію наукової роботи.

1938 –	Публікація монографії «Кручення. Теорія і застосування».
Жовтень 1938 – 1945 –	Член вченої ради Інституту гірничої механіки АН УРСР.
Грудень 1938 – травень 1948 –	Завідувач відділу теорії пружності Інституту гірничої механіки АН УРСР.
1939 –	Публікація монографії «Поздовжній згин. Теорія і застосування».
Жовтень 1939 –	Очолив Відділ технічних наук Академії наук УРСР.
Січень 1940 –	Увійшов до складу вченої ради Інституту чорної металургії Академії наук УРСР.
Червень – жовтень 1941 –	Виконував обов'язки голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук Академії наук УРСР.
Серпень 1941 – 1944 –	Перебував в евакуації в Уфі та Москві у складі Інституту гірничої механіки АН УРСР.
Жовтень 1941 –	Увійшов до складу Науково-технічного комітету сприяння обороні СРСР при Академії наук УРСР.
Лютий 1942 –	Увійшов до складу Комісії з відновлення в Україні зруйнованих ворогом міст та підприємств при Академії наук УРСР.
Липень 1942 –	Увійшов до складу Антифашистського комітету при Академії наук УРСР.
1942, 1946 – 1947 –	Член Редакційно-видавничої ради Академії наук УРСР.
Березень 1944 – лютий 1948 –	Голова Бюро науково-технічної пропаганди Академії наук УРСР.
Серпень 1944 – лютий 1948 –	Член Президії Академії наук УРСР.
Серпень 1944 – лютий 1947 –	Голова Аспірантської комісії Академії наук УРСР.
Жовтень 1944 –	Нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

- Жовтень 1944** – Присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР».
- Жовтень 1944** – Завідувач кафедри теорії пружності Київського
вересень 1950 – державного університету ім. Т. Г. Шевченка.
- Грудень 1944** – Входив до складу вченої ради Інституту будівельної
вересень 1950 – механіки Академії наук УРСР.
- Грудень 1944** – Член редколегії журналу «Доповіді Академії наук
вересень 1950 – УРСР».
- 1945** – Нагороджено медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».
- Липень 1946** – Нагороджено орденом Леніна.
- 1946** – Обрано дійсним членом АН СРСР.
- 1946** – Публікація монографії «Стійкість арок».
- Червень 1948** – Завідувач відділу теорії пружності Інституту будівельної
вересень 1950 – механіки АН УРСР.
- 1948** – Публікація підручника «Механіка».
- 1950** – Публікація монографії «Про стійкість пружних систем».

Олександр Миколайович Динник помер **22 вересня 1950 р.** в Києві. Похований на Лук'янівському цвинтарі.

3. ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ О. М. ДИННИКА

Премія імені О. М. Динника НАН України присуджується з 1973 р. за визначні наукові праці в галузі механіки і машинобудування.

1973. **Савін Г. М.** За цикл робіт з механіки твердого деформованого тіла.

1974. **Панасюк В. В.** За цикл робіт «Дослідження граничного стану деформованих твердих тіл, ослаблених дефектами типу тріщин».

1975. **Данилюк І. І.** За роботу «Про інтегральні функціонали із змінною областю інтегрування».

1976. **Рвачов В. Л.** За монографію «Методы алгебры в математической физике».

1977. **Кільчевський М. О.** За монографію «Динамическое контактное сжатие твердых тел. Удар».

1978. **Лазарян В. А.** За цикл робіт «Коливання одномірних механічних систем і перехідні режими руху поїздів».

1979. **Гузь О. М.** За цикл робіт з дифракції пружних хвиль.

1980. **Блохін Є. П., Прусаков О. П.** За цикл праць «Міцність, коливання і стійкість механічних систем».

1981. **Ішлінський О. Ю.** За цикл робіт «Деякі проблеми твердого тіла і механіки суцільних середовищ».

1982. **Потураєв В. М., Дирда В. І., Круш І. І.** За цикл робіт «Наукові основи міцності і руйнування гумових конструкцій машин».

1983. **Космодам'янський О. С.** За цикл робіт «Напружений стан багатозв'язних середовищ».

1984. **Грінченко В. Т., Неміш Ю. М., Улітко А. Ф.** За цикл робіт «Точні та наближені методи розв'язання тривимірних задач теорії пружності».

1985. **Василенко М. В., Галієв Ш. У., Матвєєв В. В.** За цикл робіт «Нелінійні коливання механічних систем та динаміка взаємодії деформованих тіл з рідиною».

1986. **Бондар М. Г., Рассказов О. О., Шульга М. О.** За цикл робіт «Механіка неоднорідних та нелінійних систем».

1987. **Андрейків О. Є., Грилицький Д. В., Кіт Г. С.** За цикл робіт «Задачі теорії пружності та термопружності для тіл з тріщинами та включеннями».

1988. **Можаровський М. С., Стрижало В. О., Голуб В. П.** За цикл робіт «Рівняння стану і критерії міцності матеріалів при нестационарних навантаженнях в умовах повзучості».

1989. **Єфремов Е. І., Шапар А. Г., Комір В. М.** За цикл робіт «Механіка вибухового та гравітаційного руйнування і переміщення гірських порід».

1990. **Олійник О. Я., Поляков В. Л.** За роботу «Наукове обґрунтування параметрів дренажних споруд на основі математичних моделей механіки рідини в пористому середовищі».

1991. **Пелех Б. Л., Максимчук О. В., Коровайчук І. М.** За монографію «Контактні задачі шаруватих елементів конструкцій і тіл з покриттям».

1992. **Булат А. Ф., Зорін А. М., Виноградов В. В.** За цикл робіт «Геомеханіка і управління вивільненням енергії масиву гірських порід при видобуванні корисних копалин».

1993. **Козлов Л. П., Бабенко В. В.** За цикл робіт «Обтікання тіл у випадку інтенсифікації вихрових структур в пограничному шарі».

1994. **Степанов Г. В.** За монографію «Пружно-пластичне деформування і руйнування матеріалів при імпульсному навантаженні».

1995. **Колесников В. Г., Шевельов Г. Л., Чехов В. М.** За цикл робіт «Геомеханічні основи керування станом тріщино-порового газонасиченого шаруватого гірського масиву».

1996. **Григоренко Я. М., Василенко А. Т.** За монографію «Задачи статистики анизотропных неоднородных оболочек».

1997. **Третьяченко Г. М., Карпінос Б. С., Барило В. Г.** За цикл робіт «Термічна втома матеріалів при нерівноважних термодинамічних станах».

1998. **Кубенко В. Д., Жук О. П.** За цикл робіт «Рух твердих тіл в ідеальній та в'язкій рідині під дією динамічного навантаження».

1999. **Усаченко Б. М., Вакарчук С. Б., Перепелиця В. Г.** За цикл робіт «Геохімічні основи керування станом масиву гірських порід при розробці потужних пластів та повторному використанні відпрацьованих підземних просторів».

2001. **Дзензерський В. О., Зевін О. А., Хачапурідзе М. М.** За цикл робіт «Динаміка і стійкість левітуючого транспортного засобу з електродинамічним підвісом».

2003. **Шевченко Ю. М., Бабешко М. О., Терехов Р. Г.** За цикл робіт «Термов'язкопластичні процеси складного деформування матеріалів та елементів конструкцій».

2005. **Зозуля В. В., Рушицький Я. Я.** За цикл робіт з нелінійних динамічних проблем механіки пружних матеріалів з врахуванням їх структури».

2007. **Хорошун Л. П., Камінський А. О.** За цикл робіт «Механіка руйнування композитних матеріалів».

2010. **Блюсс Б. О., Гарковенко Є. Є., Семененко Є. В.** За цикл праць «Гідромеханічні основи екологічно безпечних ресурсо- та енергозберігаючих технологій транспортування і переробки мінеральної сировини».

2013. **Вовк І. В., Городецька Н. С., Мелешко В. В.** За цикл праць «Закономірності хвильових процесів в акустичних, пружних та поро-пружних обмежених середовищах».

2016. **Чернишенко І. С., Максимюк В. А., Сторожук Є. О.** За серію праць «Нелінійні задачі концентрації напружень в оболонках з підкріпленими криволінійними отворами».

2018. **Богданов В. Л., Назаренко В. М., Бабич С. Ю.** За серію праць «Проблеми механіки руйнування та контактної взаємодії тіл з початковими напруженнями».

2021. **Харченко В. В., Чирков О. Ю.** За серію праць «Деформування і міцність корпусів реакторів, внутрішньокорпусних пристроїв та елементів обладнання першого контуру атомних електростанцій».

2024. **Кушнір Р. М., Жук Я. О., Токовий Ю. В.** За цикл праць «Термомеханічний аналіз структурно неоднорідних тіл».

4. МАЛОВІДОМІ ПРАЦІ О. М. ДИННИКА

Про роботу катедри теорії пружності в 1930 році

Територіально катедра теорії пружності містилася у Дніпропетровському при Гірничому інституті. До складу катедри належав тільки один штатний працівник, керівник катедри акад. О. М. Динник; не було ні асистента, а ні технічного співробітника. Роботу пощастило розгорнути тільки тому, що до праці залучено кілька викладачів і аспірантів ДГІ, які працюють з доброї волі, користуючись з устаткування технічної лабораторії ДГІ і з його книгозбірні.

Основне завдання катедри було – вивчати питання теорії пружності, відповідно до потреб гірничої справи. Науково-дослідча робота полягала в опрацюванні теорії подовжнього згину стрижнів змінного перекрою і застосуванні здобутих наслідків до розрахунку стояків змінного перекрою (опорні ноги надшахтових капарів, укосини зводів тощо). Про здобутки дослідів доповідано на засіданнях Академії і їх друкують у виданнях ВУАН. Частину цих праць, надруковано в «Веснике инженеров» і англійською мовою в «Philos Magazin» № 10 за 1930 р. Далі, провадиться вивчення бетону з жужжелі мартенівських печей і визначення пружних сталей для гірських порід у Донбасі, у зв'язку запропонованою від акад. Динника новою теорією тиску гірських порід. Зроблено спроби обчислити бічний тиск гірських порід за спостереженням на викривлення шахти «Марія» в Горлівці. Працю надруковано в «Инженер[ном] работнике» за 1930 р.

Переходимо до безпосередніх зв'язків із промисловістю: складено з доручення НКП СРСР проєкт правил безпеки щодо випробування й догляду за копальними підймальними линвами і інструкцією для линво-випробних стацій. Проєкт і інструкцію надруковано в «Инж[енерном] работнике» за 1930 р. Проєкт розглянула наприкінці листопада м[инулого] р[оку] «Мевивідомствена рада охорони праці гірників» і ухвалила в редакції доповідача, акад. Динника з невеличкими змінами.

О. Динник давав висновки на запитання від НКП СРСР, щодо копальневих линов. Наприклад, про зімкнені линви, про потоншення линов, про запас витривалості в линвах, про панцерні прилади для з'єднання линви з кліткою, про випробування копальневих парашутів, про линви системи компавнд тощо. Крім того, він таки давав висновки про причини кількох катастроф на копальнях і виробнях українських (напр[иклад], катастрофа

з деррік-зводом, завала водонапірної вежі системи Шухова, розриви линов тощо).

Крім того, акад. Динник керував випробуванням матеріалів, що їх виробляють у механічній лабораторії ДГП для потреб гірничої промисловості. Таких випробувань було досить багато. Приміром, за останній звідомний місяць випробувано 50 линов, 60 партій бетону – і ряд інших ще випробувань.

Через брак місця обмежимося тільки цими відомостями, що далеко не охоплюють роботу кафедри теорії пружності ВУАН. Наведені дані свідчать, що кафедра теорії пружності інтенсивно працювала наміченим шляхом: опрацьовувати питання теорії пружності і її застосування в промисловості, переважно гірничій.

Динник [О. М.]. Про роботу кафедри теорії пружности в 1930 році. Вісті Всеукраїнської академії наук. 1931. № 1–3. С. 12–14.

Про програму з теоретичної техніки

На підставі свого багаторічного досвіду з викладання теоретичної механіки та інших близьких до неї предметів у ВТНЗ'ах, а також на підставі досвіду зі складання підручника, який витримав кілька видань українською та російською мовами, вважаю, що програма складена незадовільно та підлягає зміні. Головна причина та, що програма відстала від сучасного становища теоретичної механіки та тих вимог, які до неї висувають дисципліни ВТНЗ'ів, років так на 50, якщо не більше. Перейдемо до фактів.

Статика. I. У програму цілком правильно включено графостатику. На жаль, немає такого важливого методу, як побудова ліній впливу, що з'явився ще в 70-х роках минулого століття. Слід зазначити, що лінії впливу взагалі не вводяться в основний курс механіки. Про це треба лише пошкодувати. Лінії впливу є найпростішим графічним методом для вирішення завдань статички, набагато простішим, ніж побудова багатокутника Варіньйона. Тільки закам'яніла традиція змушує нас триматися багатокутника Варіньйона і не вводити до курсу ліній впливу. Я ввів лінії впливу у свій курс і переконався, наскільки це доцільно.

II. Початок можливих переміщень віднесено до динаміки. Для ВТНЗ'ів це абсолютно неприпустимо:

1) Ця теорія сильно розширює кругозір і пізнання студента, даючи йому можливість вирішити низку складніших технічних важливих питань,

з якими він стикається і які дуже складно і довго вирішуються геометричним або графічним шляхом (напр[иклад], майже всі питання рівноваги механізмів).

2) У ВТНЗ'ях початок можливих переміщень треба поставити якомога раніше, щоб студент міг ним користуватися в інших курсах, напр[иклад], у опорі матеріалів, теорії машин та ін.

3) Ця теорема відноситься до статички по суті і немає жодних підстав відносити її до динаміки. Якщо це тепер і робиться, то, за традицією.

III. У статиці відсутня така важлива теорема, як теорема Діріхле – в положенні розваги потенційна енергія або мінімум або максимум. Ця теорема дає студенту потужну зброю для вирішення низки технічно важливих питань: з нею в іншій формі він зустрічається в інших дисциплінах (хімія, фізика, опір матеріалів); зокрема, вона зустрічається в будівельній механіці під невдалою назвою «початок найменшої роботи». Цілком можливо дати елементарний, щоправда, не суворий, але цілком достатній для техніків доказ цієї теореми. Місце цієї загальної теореми зрозуміло, переважно в основному курсі механіки, у тому курсі, на який надалі спираються всі інші відділи механіки і при тому, звісно, у статиці, а чи не у динаміці.

IV. При розгляді питання про стійкість рівноваги цілком доречно запровадити поняття про критичну силу і показати, як вона розраховується. Це набагато зручніше зробити в основному курс статички, а не в курсі опорі матеріалів, як це завжди робиться. Труднощів це не викликає, а водночас знищує розрив між викладом питань стійкості у статиці твердого тіла та у опорі матеріалів.

Переходимо до **динаміки**.

Мені здається, що немає підстав виділяти кінематику в особливий відділ, як це робить більшість курсів. Простіше і природніше запровадити виклад за типами руху. Згоден, що це питання спірне, можливо тут прийнятні обидва рішення. Хоча, зрештою, що таке кінематика? Це той відділ вчення та руху, в якому автор боїться вимовити слова «маса» та «сила». Можна бути й сміливішим.

V. При викладі питання про інтегрування рівнянь руху не згадується ні про графічне, ні про чисельне інтегрування. Ці 2 прийоми (або, в крайньому випадку, один з них) необхідно включити в курс, бо студенти думають, що тільки та невелика кількість завдань, які приводяться до елементарних функцій, може бути розв'язано. Вони заходять у глухий кут перед кожним технічним завданням, де зустрічається складніше рівняння, не підозрюючи, що його легко вирішити іншими і до того ж часом простішими при-

йомами. Це стосується не лише студентів, а й інженерів. Причина полягає у викладанні курсів за програмами на кшталт, що розглядається. Введення графічного чи чисельного прийому розв'язання задач динаміки не вимагатиме жодних додаткових знань з математики, оскільки графічний прийом (побудова дотичної або радіуса кривизни кривої) є абсолютно елементарним, а з відповідними формулами студент уже знайомий з курсу математики. Обчислювальний прийом треба дати, звичайно, не за Штермером або Коуеллом, а як перше наближення по Ейлеру. Звичайно, ще краще було б ввести ці прийоми до курсу математики, а в курсі механіки ними вже скористатися.

У мене є й інші дрібніші зауваження, але на них зупинятись не буду.

Мені напевно заперечать, що всі ці доповнення спричинять збільшення курсу. Ні, не спричинять. Всі ці питання були мною введені в курс, всі вони, за винятком чисельного інтегрування, увійшли в мій підручник, а він за обсягом не більше інших аналогічних курсів. Досягається це шляхом концентрації матеріалу та викидання інших менш важливих питань. А якщо й потрібно невелике збільшення годин, то шкодувати про це не доводиться, оскільки це дає економію часу в наступних курсах, де не потрібно буде заново, та до того ж неодноразово виводити відповідні теореми, а можна буде прямо користуватися ними (напр[иклад], лінії впливу, теорема Діріхле, графічне інтегрування).

Жодне актуальне питання, жоден метод останнього 50-річчя у програмі не відображено. Винятком є лише один рядок «Застосування гіроскопа у техніці». Та й то сказано так загально і невизначено, що не знаєш, про що йдеться. І 50 років тому були деякі «застосування гіроскопа в техніці».

Викладання за такою програмою у нас відкидає теоретичну механіку назад порівняно з тим курсом, який я проводив у Гірському інституті.

Динник О. Про програму з теоретичної механіки. Сталінець. 1933. 8 жовтня. № 15. С. 2.

Переймайте досвід найкращого металургійного ВТНЗ'а. Як кафедра сопромату ДМІ розгорнула науково-дослідну роботу

Кафедра опору матеріалів у Дніпропетровському металургійному інституті поставила перед собою завдання залучення до науково-дослідної роботи всіх своїх співробітників, починаючи від професора до аспіранта, студентів та лаборантів, які мають хоч дуже слабку наукову підготовку. У плані цієї роботи була розробка питань теорії пружності та опору матеріа-

лів, що зустрічаються в нашій металургійній та гірничій промисловості, а також питань стійкості. Частина тем висунута самою кафедрою, частина – науково-дослідними установами, але в основному теми виникали за запитами, які отримувалися від промисловості.

Ці запити були пов'язані головним чином з окремими аваріями і катастрофами на виробництві, а також розрахунком споруд на заводах, що будуються. Так, наприклад, пропозиція одного з рудоуправлінь, – прояснити причини сильних коливань підйомного каната, що викликають швидке зношування останнього і загрожує обривом, – призвело до цікавої роботи аспіранта п. **Пенькова** «Про небезпеку резонансу в підйомниках з циліндричним барабаном», що послужила йому кваліфікаційною темою. Аварія щойно побудованої водонапірної вежі системи Шухова на одному з місцевих заводів і пропозиція з'ясувати причини аварії привезли до великої роботи пп. **Лискова, Пенькова та Гришкової**. Вони показали, що причиною катастрофи був неправильний метод розрахунку веж і дали новий метод розрахунку таких веж на міцність і стійкість. Основні положення цієї роботи надруковані в № 7 «Вестнике инженеров» за 1933 р., повністю ж ця робота друкується НІС ДМІ у вигляді окремої книги. Консультуючи за проектами веж Шухова для інших заводів України, кафедра вносила відповідні зміни до розрахунків на підставі цих робіт своїх співробітників.

Усі теми, які ставилися перед кафедрою, ретельно розбиралися на семінарах і доручалися одному співробітнику або невеликій бригаді, дивлячись за складністю та обсягом роботи, під загальним керівництвом та наглядом зав[ідувача] кафедри або одного з більш кваліфікованих співробітників (доцентів). Працюючи над цією темою, співробітники знайомилися з відповідною літературою та проходили більш поглиблено ті відділи математики чи механіки, з якими доводилося мати справу з розробки теми. Після закінчення роботи чи певного етапу її згадані товариші чи бригада роблять доповідь на семінарах кафедри, де проводиться всебічна ділова критика роботи із зазначенням усіх недоліків роботи та пунктів, які треба розібрати докладніше або ясніше чи переробити. Жодна робота не здається без проходження її через семінари. Тут же на семінарах виправляються всі дефекти роботи, тут же всі учасники семінарів навчаються, як виконувати роботу і як уникати тих чи інших помилок. Така розробка тим сильно сприяла підвищенню кваліфікації науковців та придбання ними навичок науково-дослідної роботи.

На цих же семінарах відбувався обмін досвідом з іншими кафедрами та представниками промисловості з питань, які безпосередньо стосуються

нас, тобто з питань міцності. Так у нас були доповіді інших фахівців про вибухи парових котлів та їх причини, про нові випробувальні машини, встановлені в інших ВТНЗ'ах або в заводських лабораторіях, доповіді про конференції та з'їзди учасників цих конференцій, якщо на них ставилися питання, які безпосередньо стосуються нас, а ми не могли там бути присутніми.

Одним із основних завдань кафедри – підготовка кадрів для кадрів. При кафедрі цього року було 6 аспірантів. Основою організації робіт із ними був план. Складені орієнтовні плани на весь час перебування аспіранта та докладні плани на найближчий рік. Кожен аспірант мав свій індивідуальний план:

- 1) слухання спеціальних курсів та участь у семінарах;
- 2) керівництво семінарами у 2–3 групах зі студентами ДМІ;
- 3) робота приблизно 1 раз на 2 місяці протягом 6-денки бригадиром на справжнім випробуванні у механічній лабораторії;
- 4) розбір невеликих науково-дослідних тем, що ставляться промисловістю;
- 5) опрацювання основних підручників зі спеціальних робіт із спеціальності;
- 6) участь у колективній роботі всієї кафедри;

Цього року кожен із аспірантів мав скласти певний відділ «Задачника з опору матеріалів для металургів». Задачник складався всім колективом кафедри і вже побачив світ. Минулого року такою колективною роботою було обчислення коефіцієнтів стійкості для стислих стійок змінного перерізу. Теоретична сторона питання була розроблена зав[ідувачем] кафедри, обчислювальна виконана співробітниками-початківцями кафедри та студентами;

- 7) до закінчення стажу – кваліфікаційна робота.

Найбільш дійсним заходом контролю, що стимулює одночасно роботу, були щомісячні звіти кожного аспіранта на семінарах перед загальними зборами всієї кафедри. Усі аспіранти та співробітники кафедри були розбиті на 5 груп. Кожну 6-днівку відповідні товариші робили свої звітні доповіді про ту працю, яку вони проробили за цей місяць з науково-дослідної лінії. Звіти супроводжувалися оцінкою, у ній наголошувалося, чи була робота задовільна чи ні. Ці звіти обов'язково робили не лише аспіранти, а і всі інші співробітники кафедри до завідувача включно. Хорошим засобом для підвищення кваліфікації всіх співробітників кафедри виявилася також участь їх на з'їздах та конференціях з нашої спеціальності. Ми прагнули,

щоб усі наші співробітники брали участь у цих з'їздах, але не завжди це вдавалося через брак коштів для відряджень або за неможливістю залишити викладання. Ми наперед готувалися до таких з'їздів. Більш кваліфіковані співробітники мали виступати з доповідями про свої роботи. Іноді ми отримували заздалегідь від оргбюро з'їзду доручення підготувати або зробити ту чи іншу доповідь. Менш кваліфіковані співробітники або початківці лише слухали доповіді. При цьому їм заздалегідь до з'їзду доручалося звернути увагу на ті чи інші питання, записати доповіді та зробити після повернення повідомлення на семінарах.

Кафедрою практикувалося також залучення до науково-дослідної роботи студентів. Студенти залучалися до роботи у лабораторії з дослідження матеріалів. Тут вони мали змогу ознайомитися з випробувальними машинами, методами дослідження та властивостями металів, бетону чи цементу більш поглиблено, ніж це робиться у курсах, що викладаються, або на обов'язкових практичних заняттях. Із запровадженням обов'язкового відвідування студентами всіх лекцій та внаслідок сильної завантаженості їх своєю навчальною роботою від цього методу залучення студентів останнім часом довелося відмовитись. Крім того, студенти залучалися як помічники більш кваліфікованих співробітників. Так, наприклад, вони брали участь як обчислювачі з розрахунку коефіцієнтів стійкості, у складанні таблиць функцій, нарешті у лабораторному дослідженні бетонів та шлаків мартенівських печей – темі, запропонованій місцевими металургійними заводами. Загалом треба сказати, що залучення студентів до наукової роботи в нас поставлене слабо. Основна причина цього полягає в тому, що наша кафедра не є основою у металургійному інституті і по ній немає дипломних робіт.

Яких же успіхів досягла кафедра внаслідок такої постановки робіт?

По навчальній лінії інтенсивна участь усіх співробітників кафедри у науково-дослідній роботі позначилася насамперед на підвищенні якості викладання. Курси не могли вже носити схоластичного характеру, не могли відставати від життя, тому що викладачі бачили, куди йде наукова думка, які завдання та вимоги пред'являє промисловість, зокрема, металургійна до нашої спеціальності, викладачі завжди могли пояснити та ілюструвати свої курси життєвими прикладами, щойно отриманими з виробництва.

В даний час приступаємо до підготовки посібника для практичних занять у механічній лабораторії, а далі намічено видання лекцій.

Аспірантура завжди знала, що потрібно металургійній промисловості від нашої спеціальності, та брала участь у вирішенні життєвих завдань виробництва.

Завдяки систематичному колективному контролю на семінарах та нагадуванням про необхідність рухатися вперед і не здавати темпів аспіранти не засиджувалися, своєчасно закінчували свій стаж та представляли кваліфікаційні роботи. Два аспіранти вже стали доцентами та затверджені, один закінчує у 1934 р. свою кваліфікаційну роботу та її захищатиме.

Як негативний бік справи слід зазначити навантаження аспірантів адміністративною роботою по інституту, що заважала виконанню ними своїх обов'язків. Тут кафедра не змогла нічого вдіяти, їй не вдалося домогтися звільнення аспірантів від цієї роботи.

Підсумовуючи зроблену роботу, можна відзначити, що кафедрою було вирішено значну кількість питань, порушених заводами, з'ясовано причини ряду аварій із зазначенням, як їх у майбутньому уникнути, виконано низку перевірочних розрахунків у проектах новобудов, головним чином з питань, які перевищують знання інженера-виробничника та вимагають глибших знань з математика та теорії пружності; виконано численні випробування матеріалів у лабораторії та здійснено за допомогою наших контрольних вимірювальних приладів кілька перевірок нововстановлених випробувальних машин у заводських лабораторіях. У лабораторії кафедри в даний час проводиться велика експериментальна робота щодо визначення упруг постійних гірських порід за дорученням НІС ДДІ; складено таблиці коефіцієнтів стійкості для арок змінного перерізу тощо.

Кафедра в особі своїх співробітників незмінно, як сказано, виступала з доповідями про свої роботи на з'їздах та конференціях з її спеціальності. Так у 1933 р. на конференції з управління покрівлею, скликаній в Москві Главвугіллям, стояла доповідь про динамометричну стійку для вимірювання тиску гірських порід. Стійка була винайдена, сконструйована та проградуйована в нашій лабораторії. В даний час багатьох таких стійок виготовляються у нас для вимірювання тиску гірських порід у рудниках Донбасу та Криворіжжя. На конференції з міцності авіаконструкцій, скликаній ЦАДІ у грудні 1933 р., стояло 3 доповіді членів нашої кафедри. 4 наші доповіді стояли на Всесоюзній конференції з механіки минулого року.

Список друкованих праць кафедри, згаданих вище, можна доповнити. Автором цієї статті надруковано у виданні ВУАН «Таблиці Бесселевих функцій дробового порядку», 2 статті про стійкість арок у «Вестнике инженера» та одну статтю з розрахунку стійок змінного перерізу у «Збірнику з прикладної математики та механіки». Автором цієї статті надруковано у виданні ВУАН «Таблиці Безселевих функцій дробового порядку», 2 статті про стійкість арок у «Віснику інженерів» та одну статтю з розрахунку

стійок змінного перерізу у «Збірнику з прикладної математики та механіки». У обчисленні таблиць для цих статей брали участь усі аспіранти кафедри та деякі зі студентів. У тому самому збірнику друкується інша стаття того ж автора про науково-дослідні роботи з теорії пружності за останні 3 роки. Крім того, треба відзначити вихід у світ перекладу книги Меркса «Гірська механіка». Відділ «Опір матеріалів» та майже весь відділ «Статика» переведені співробітниками кафедри.

Успішна робота кафедри знайшла собі оцінку з боку відповідних організацій. На внутрішньоінститутському конкурсі кафедра здобула перше місце за всіма показниками. На першому всесоюзному конкурсі ВТНЗ'ів ДМІ, як відомо, посів четверте місце серед усіх ВТНЗ'ів Союзу та перше місце серед металургійних ВТНЗ'ів. Дирекцією, партійними та громадськими організаціями інституту за ударну роботу було премійовано весь колектив кафедри. Крім того, кафедра премійована Всесоюзним комітетом із соцзмагання за ударну роботу разом з іншими найкращими кафедрами Союзу.

Так організовано науково-дослідну роботу на кафедрі опору матеріалів при ДМІ. Треба заявити, що досвід у нас невеликий, кафедра існує лише 3 роки, як і наш інститут, який лише 3 роки тому відокремився від Гірничого.

Звичайно, в процесі роботи ми робимо багато помилок; одні з них видно нам самим, ми з ними боремося, прагнемо вижити, інших, можливо, навіть не помічаємо.

Тому, виступаючи на сторінках журналу «За промкадри», ми звертаємося до товаришів із проханням піддати наш досвід ділової критики.

Динник О. Переймайте досвід найкращого металургійного ВТНЗ'а. За промышленные кадры. 1934. № 1. С. 30–36.

Із історії механічної лабораторії

Років 15 тому мені було доручено завідування механічною лабораторією. Перше враження від цієї лабораторії, що належала тоді гірничому інституту, у мене було найнесприятливіше: обладнання на той час досить задовільне, але все втиснуте в крихітне приміщення, прилади стоять невитягнутими, в ящиках.

Мені стало відразу ясно, що тут ніхто нічого не робить, немає наукової роботи, немає зв'язку з промисловістю, практичні заняття зі студентами майже не ведуться.

Пригадую умови роботи. Лабораторія не опалюється, у кімнаті стоїть градусів 10 морозу, у нас тривають випробування канатів. У сусідній кімнатці живе сторож, там топиться піч. Ми по черзі працюємо хвилин 10–15, а потім теж по черзі йдемо в цю кімнату, знімаємо черевики, відігриваємо ноги і самі відігриваємось біля гарячої печі.

У 1930 р. з поділом гірничого інституту на три окремі інститути лабораторія перейшла в ДМетІ, отримала нове гарне приміщення, де вона перебуває і до теперішнього часу.

З переходом до ДМетІ в лабораторії з'являються і нові співробітники. Найближчим моїм помічником із ведення справ у лабораторії є Г. Л. Павленко, який завжди з інтересом ставився до справ лабораторії та багато зробивши для неї, лаборанти Г. Бутова, [Н.] В. Вовченко, В. В. Георгієвська і Л. К. Хархардина та препарататор А. І. Черевко, який завжди гарно виконував свою роботу.

В даний час у лабораторії відбуваються практичні заняття зі студентами (у 1939–40 р. було 562 студенти ДМенІ та близько 250 студентів інших інститутів).

З науково-дослідних експериментальних робіт слід зазначити дослідження гірських порід Донбасу (Гришкова), визначення модуля Юнга для канатів (Кочугов та Скуратов), досліди зі стійкості арки (Павленко), динамометричної стійки для вимірювання тиску та гірських порід (Павленко) та ін.

Контрольних випробувань для промисловості у 1930 р. (рік переходу лабораторії в ДМетІ) було 4200, а у 1939 р. (останній звітний рік) 8650. Ці числа показують зростання лабораторії та зв'язок її з промисловістю.

Динник О. М. Из історії механічної лабораторії. Сталінець. 1940. 30 червня. № 20. С. 3.

5. БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ О. М. ДИННИКА

1898

1. Очерк учения о намагничении. 1898. (Рукопис).
- Працю відзначено золотою медаллю та премією імені М. І. Пирогова.
Рец.: Де-Метц Г. Г. [Рецензія]. *Университетские известия*. Киев, 1899. № 3, [ч. 1]. С. 58–59.

1905

2. Определение напряжения земного магнитного поля в Киеве. *Известия Киевского политехнического института*. 1905. Кн. 2 : Отд. физ.-мат. и хим. наук. С. 1–7.
3. Понижение порядка линейных разностных и дифференциальных уравнений с постоянными коэффициентами с помощью частных интегралов. *Известия Киевского политехнического института*. 1905. Отдельный номер. С. 1–21.

1907

4. Время удара упругих шаров. *Известия Киевского политехнического института*. 1907. Кн. 1 : Отд. физ.-мат. и хим. наук. С. 43–58.
5. Формула Герца и ее опытная проверка. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1907. Т. 38 : Физ. отд., вып. 4. С. 242–249.

1908

6. Определение предела упругости термоэлектрическим путем. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1908. Т. 40 : Физ. отд., вып. 8. С. 335–339.

1909

7. Определение предела упругости по изменению температуры тела. *Известия Киевского политехнического института*. 1909. Кн. 2 : Отд. физ.-мат. и хим. наук. С. 17–24.
8. Геометрическая интерпретация плоского напряжения. Цилиндроид Болла. *Известия Киевского политехнического института*. 1909. Кн. 3 : Отд. физ.-мат. и хим. наук. С. 153–159.
9. Поверхность давления. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1909. Т. 41 : Физ. отд., вып. 1. С. 57–62.

10. Страничка механики. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1909. Т. 41 : Физ. отд., вып. 2. С. 81–85.

11. Удар и сжатие упругих тел. *Известия Киевского политехнического института*. 1909. Кн. 4 : Отд. мех. и инж. наук. С. 253–371.

1910

12. Способ Шора для определения твердости тел. *Известия Киевского политехнического института*. 1910. Кн. 2 : Отд. мех. и инж. наук. С. 131–138.

13. Применение рядов Фурье к расчету гибких нитей. *Известия Киевского политехнического института*. 1910. Кн. 2 : Отд. мех. и инж. наук. С. 195–206.

14. Круглая пластинка на упругом основании. *Известия Киевского политехнического института*. 1910. Кн. 3 : Отд. мех. и инж. наук. С. 285–308.

15. Круглая мембрана при произвольной нагрузке. *Известия Киевского политехнического института*. 1910. Кн. 4 : Отд. мех. и инж. наук. С. 561–572.

1911

16. Об устойчивости сжатой круглой пластинки. *Известия Киевского политехнического института*. 1911. Кн. 1 : Отд. мех. и инж. наук. С. 53–63.

17. О разложении произвольной функции в ряд Бесселя. *Известия Киевского политехнического института*. 1911. Кн. 1 : Отд. мех. и инж. наук. С. 83–85.

18. Таблицы функций Бесселя $J_{\pm 1/3}$ и $J_{\pm 2/3}$. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1911. Т. 43 : Физ. отд., вып. 7. С. 436–439.

19. Температурные напряжения в цилиндре. *Известия Киевского политехнического института*. 1911. Кн. 2 : Отд. мех. и инж. наук. С. 151–167.

20. Устойчивость круглой и прямоугольной пластинки в упругой среде. *Известия Киевского политехнического института*. 1911. Кн. 4 : Отд. мех. и инж. наук. С. 305–316.

21. Tafeln der Besselschen Funktionen $J_{\pm 1/3}$, $J_{\pm 2/3}$. *Archiv der Mathematik und Physik*. 1911.

1912

22. Аналогия Прандтля в теории кручения. Влияние радиальной трещины на жесткость сплошного и трубчатого вала. *Известия Донского политехнического института*. 1912. Т. 1, отд. 2. С. 309–336.

23. Об ударе упругих тел. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1912. Т. 44 : Физ. отд., вып. 5. С. 190–196.

24. К аналогии Прандтля в теории кручения. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1912. Т. 44 : Физ. отд., вып. 5. С. 257–260.

25. Продольный изгиб при действии собственного веса. *Известия Донского политехнического института*. 1912. Т. 1, отд. 2. С. 19–46.

26. Tafeln der Besselschen Funktionen $J_{\pm 1/2}$, $J_{\pm 3/2}$ und $J_{\pm 5/2}$. *Archiv der Mathematik und Physik*. 1912.

1913

27. О продольном изгибе стержней переменного сечения. *Известия Донского политехнического института*. 1913. Т. 1, отд. 2. С. 390–404.

28. Об устойчивости плоской формы изгиба : к отчету о заграничной командировке летом 1912 г. *Известия Донского политехнического института*. 1913. Т. 2, отд. 2. С. 47–78.

29. Приложение функций Бесселя к задачам теории упругости. Ч. 1. Статика. *Известия Донского политехнического института*. 1913. Т. 2, отд. 2. С. 219–366.

30. О продольном изгибе стержней переменного сечения. *Вестник общества технологов*. 1913. № 14. С. 470–471.

31. Теоретическая механика : по лекциям профессора Донского политехнического института А. Н. Динника. Ч. 1 / сост. и изд. студент А. П. Марков. Ростов-на-Дону : Типография, 1913. 96 с.

1914

32. О колебании струны переменной плотности. *Известия Екатеринославского горного института*. 1914. Вып. 1. С. 1–24.

33. К теории расчета цилиндрических резервуаров со стенкой переменной толщины. *Известия Екатеринославского горного института*. 1914. Вып. 2. С. 1–9.

34. Продольный изгиб стержней, жесткость которых меняется по биномиальному закону. *Известия Екатеринославского горного института*. 1914. Вып. 2. С. 1–22.

35. О распределении напряжений в стенках артиллерийских орудий. *Журнал Русского физико-химического общества*. Т. 46 : Физ. отд. 1914. Вып. 10. С. 384–389.

36. О влиянии радиальной трещины на сопротивление сплошного и трубчатого вала. СПб., 1914. 3 с.

37. Рец.: С. П. Тимошенко. Теория упругости. Ч. 1. СПб. 1914. *Южный инженер*. № 12. 1914. С. 254–255.

1915

38. О продольном изгибе при распределенной нагрузке. *Известия Екатеринбургского горного института*. 1915. Вып. 1. С. 1–19.

39 Приложение функций Бесселя к задачам теории упругости. Ч. 2. Теория вибраций. *Известия Екатеринбургского горного института*. 1915. Вып. 2. С. 1–137.

40. О распределении напряжений в стенках артиллерийских орудий. *Южный инженер*. № 1. 1915. С. 1–6.

41. Современные германские броненосцы. *Южный инженер*. 1915. № 3. С. 74–80.

42. Рец.: В. Л. Кирпичев. Основания графической статики. Изд. 3. Пг., 1914. *Южный инженер*. 1915. № 10/11. С. 292–293.

43. Рец.: С. Гуржеев. Элементарный курс сопротивления материалов и графостатики. Изд. 4. Пг., 1915. *Южный инженер*. 1915. № 10/11. С. 293.

44. Рец.: С. П. Тимошенко. Сборник задач по сопротивлению материалов. Изд. 3. Пг., 1915. *Южный инженер*. 1915. № 12. С. 323–324.

1916

45. Цилиндройд инерции. *Известия Екатеринбургского горного института*. 1916. Вып. 1. С. 1–7.

46. Об одной аналогии в теории продольного изгиба. *Известия Екатеринбургского горного института*. 1916. Вып. 1. С. 1–14.

47. О динамических напряжениях в подъемных канатах : реферат. *Южный инженер*. 1916. № 11/12. С. 191.

48. Продольный изгиб стержней, жесткость которых меняется по показательному закону. *Вестник инженеров*. 1916. Т. 2, № 6. С. 243–245.

49. О влиянии заклепочных отверстий на устойчивость сжатых стержней. *Вестник инженеров*. 1916. Т. 2, № 14. С. 473–475.

50. Теоретическая механика. Ч. 1. Статика. 1916 : Литограф. изд. Екатеринбургского горного института.

51. Теоретическая механика. Ч. 2. Динамика. 1916 : Литогр. изд. Екатериносл. горного института.

52. Рец.: Новые идеи в технике. Сборник № 1. Теория прочности. Пг., 1915. *Южный инженер*. 1916. № 1. С. 15.

53. Рец.: С. П. Тимошенко. Курс сопротивления материалов. Изд. 3. *Южный инженер*. 1916. № 2. С. 52.

54. Рец.: В. В. Фармаковский. Машиноведение. Машины, двигатели и силовые станции. К., 1915. *Южный инженер*. 1916. № 9/10. С. 172.

1917

55. О динамических напряжениях в канате подъемника Кепе при посадке клетки на кулаки : сообщ. науч.-техн. о-ва при Екатериносл. горн. ин-те, 27.01.1917. *Южный инженер*. 1917. № 2/3. С. 27–30.

55. О напряжениях в подъемном канате при заклинивании клетки. *Южный инженер*. 1917. № 4. С. 63–67.

56. Рец.: К. Мостович. Основы современной термодинамики. Рига. *Южный инженер*. 1917. № 5. С. 109–110.

57. Рец.: С. П. Тимошенко. Курс теории упругости. Ч. 2. Пг., 1916. *Южный инженер*. 1917. № 7/8. С. 164–165.

58. Рец.: И. Ньютон. Математические начала натуральной философии. *Южный инженер*. 1917. № 9/10. С. 212–213.

59. Рец.: Справочник для военно-строительной техники. Пг. : Петр. Комитет воен.-техн. помощи, 1917. *Южный инженер*. 1917. № 9/10. С. 246–249.

60. Рец.: И. В. Мещерский. Сборник задач по теоретической механике. Изд. 2. Пг., 1917. *Южный инженер*. 1917. № 11/12. С. 246.

1918

61. Теоретическая механика. Ч. 2. Динамика. Изд. 2-е. Екатеринослав : Литогр. изд. Екатериносл. студен. кооператива, 1918. С. 151.

1921

62. Новые германские трехцилиндровые паровозы. Инженер и техника. 1921. № 4. С. 1–2.

63. Успехи авиации. Инженер и техника. 1921.

1922

64. Динамический расчет ударной штанги. *Научно-технический журнал*. 1922. № 1/2. С. 60–64.

65. Устойчивость равновесия и критическая сила. *Наука на Украине*. 1922. № 4. С. 188–190.

66. О новых русских нормах для допускаемых напряжений в металлических мостах : автореферат. *Наука на Украине*. 1922. № 4. С. 190.

67. О влиянии солнечного тепла на разрушение горных пород : автореферат. *Наука на Украине*. 1922. № 4. С. 190–191.

68. К вопросу о продольном ударе : автореферат. *Наука на Украине*. 1922. № 4. С. 191–192.

69. О динамических напряжениях в подъемных канатах : автореферат. *Наука на Украине*. 1922. № 4. С. 192.

1923

70. Устойчивость равновесия и критическая сила : реферат. *Известия Екатеринославского горного института*. 1923. Вып. 1. С. 94.

71. Динамический расчет ударной штанги : реферат. *Известия Екатеринославского горного института*. 1923. Вып. 1. С. 94–95.

72. Об искривлении буровых скважин при алмазном бурении : реферат. *Известия Екатеринославского горного института*. 1923. Вып. 1. С. 95–96.

73. Таблицы функций Бесселя $J_{\pm 1/3}$ и $J_{\pm 2/3}$: реферат / А. Н. Динник, Н. П. Гришкова. *Известия Екатеринославского горного института*. 1923. Вып. 1. С. 96–97.

74. О влиянии собственного веса высоких стоек на величину Эйлеровой критической силы : реферат / А. Н. Динник, Н. П. Гришкова. *Известия Екатеринославского горного института*. 1923. Вып. 1. С. 97–100.

75. Об искривлении буровых скважин при алмазном бурении : реферат. *Горный журнал*. 1923. № 3/4. С. 160–162.

76. Таблицы функций Бесселя 0-го и 1-го порядка от комплексного аргумента. *Журнал Русского физико-химического общества*. 1923. Т. 55 : Физ. отд., вып. 1/3. С. 121–127.

77. Сборник задач по сопротивлению материалов с решениями / А. Н. Динник, Г. А. Скуратов. Екатеринослав : Литограф. изд., 1923. 141 с. : 102 черт.

1924

78. Еще об отклонении буровых скважин при алмазном бурении. *Горный журнал*. 1924. № 3. С. 329–330.

78. О влиянии солнечного тепла на разрушение горных пород. *Известия Екатеринославского горного института*. 1924. Т. 14 : Юбил. вып., 1899–1924, ч. 2. С. 177–183.

79. Справочник по технической механике. Статика, кинематика и динамика точки и твердого тела, основы гидромеханики и сопротивление материалов. Харьков, 1924. 206 с.

1925

80. К вопросу об отклонении буровых скважин при алмазном бурении. *Нефтяное и сланцевое хозяйство*. 1925. Т. 8, № 1. С. 33–35.

81. Критическая сила и критическая скорость. *Труды Донецкого техникума*. Сталино, 1925. Т. 1. С. 25–34.

82. Об организации исследования и испытаний рудничных подъемных канатов в Донбассе. *Инженерный работник*. 1925. № 5. С. 6–18.

83. О давлении горных пород и расчет крепи круглой шахты. *Инженерный работник*. 1925. № 7. С. 1–12.

84. О критической силе. *Сообщения о научно-технических работах в республике*. Ленинград : Науч. хим.-техн. изд-во, 1925. Вып. 17. С. 10.

85. Расчет аэропланых стоек переменного сечения. *Сообщения о научно-технических работах в республике*. Ленинград : Науч. хим.-техн. изд-во, 1925. Вып. 17. С. 10.

86. Причины искривления буровых скважин при вращательном бурении. *Горный журнал*. 1925. № 10. С. 823–830.

1926

87. Расчет стоек переменного сечения. *Строительная промышленность*. 1926. № 1. С. 37–39.

88. О давлении горных пород : ответ профессору Протодяконову. *Инженерный работник*. 1926. № 3. С. 42–45.

89. По поводу теории давления горных пород : ответ профессору Протодяконову. *Инженерный работник*. № 6. 1926. С. 27–31.

90. О научно-исследовательских работах по подъемным канатам в механической лаборатории Днепропетровского горного института. *Инженерный работник*. 1926. № 8. С. 11–22.

91. Об отклонении буровых скважин при алмазном бурении. *Сообщения о научно-технических работах в республике*. Ленинград : Науч. хим.-техн. изд-во, 1926. Вып. 21. С. 14–15.

92. Динамический расчет ударной штанги. *Сообщения о научно-технических работах в республике*. Ленинград : Науч. хим.-техн. изд-во, 1926. Вып. 21. С. 15.

93. Причины искривления буровых скважин при вращательном бурении. *Первый Всесоюзный горный научно-технический съезд 14–27 апреля 1926 г.* Москва, 1926. С. 58–59.

94. Вопросы прочности в подъемных канатах. *Первый Всесоюзный горный научно-технический съезд 14–27 апреля 1926 г.* Москва, 1926. С. 170–171.

95. О работах по теории упругости сотрудников механической лаборатории Днепропетровского горного института. *Пятый съезд русских физиков 15–20 декабря 1926 г.* Москва ; Ленинград, 1926. С. 41–43.

96. Об организации исследования и испытания рудничных подъемных канатов в Донбассе. *Труды 1-го Донецкого съезда по безопасности горных работ*. Москва, 1926. С. 199–207.

1927

97. Вопросы прочности в подъемных канатах. *Горный журнал*. 1927. № 1. С. 6–15.

98. Гидромеханика. Теория и задачи с решением : дополнительно к курсу теоретической механики. Днепропетровск : Изд. Исполпрофсекции Днепропетр. горн. ин-а (литогр. изд.), 1927. С. 75.

99. О расчете сжатых стоек переменного сечения. *Вестник инженеров*. 1927. № 8. С. 333–335.

100. К расчету опорной ноги переменного сечения в надшахтных копрах. *Уголь и железо*. 1927. № 27. С. 18–20.

101. Причины искривления буровых скважин при вращательном бурении : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1925–1926. Днепропетровск, 1927. Вып. 2. С. 24–25.

102. О научно-исследовательских работах по подъемным канатам : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1925–1926. Днепропетровск, 1927. Вып. 2. С. 58.

103. Расчет стоек переменного сечения : реферат. *Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1925–1926. Днепропетровск, 1927. Вып. 2. С. 65–67.

104. Признаки существования критической силы : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1925–1926. Днепропетровск, 1927. Вып. 2. С. 68–69.

105. Расчет сжатой ноги переменного сечения для надшахтного копра : автореферат. *Бюллетень научно-механического кружка Днепропетровского горного института*. 1927. № 1. С. 1–3.

106. Работы сотрудников механической лаборатории Днепропетровского горного института : автореферат. *Бюллетень научно-механического кружка Днепропетровского горного института*. 1927. № 1. С. 24–25.

107. Прибор Янка-Кейната для определения ускорения и напряжения в канате. *Бюллетень научно-механического кружка Днепропетровского горного института*. 1927.

1928

108. Расчет стекол в вентиляционных надшахтных зданиях под депрессией. *Инженерный работник*. 1928. № 2/3. С. 38–43.

109. Новости в конструкции канатов. *Инженерный работник*. 1928. № 2/3. С. 64–67.

110. Бетон из мартеновского шлака вместо щебня. *Инженерный работник*. 1928. № 5. С. 1–4.

111. Подъемные канаты с точки зрения их безопасности : докл. на Всесоюз. съезде по безопасности горных работ в г. Сталино, январь 1928 г. *Инженерный работник*. 1928. № 11/12. С. 1–17.

112. Продольный изгиб стержней, жесткость которых меняется по кубическому закону. *Известия Днепропетровского горного института*. 1928. Т. 15. С. 115–123.

113. О расчете сжатых стоек переменного сечения : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1926–1927. Днепропетровск, 1928. Вып. 3. С. 91–95.

114. Математические таблицы и их применение : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1926–1927. Днепропетровск, 1928. Вып. 3. С. 134–136.

115. «ЦАГИ» (Центральный аэро-гидродинамический институт в Москве), Личные впечатления : автореферат. *Бюллетень Днепропетровского*

отделения Всеукраинской ассоциации инженеров, 1926–1927. Днепропетровск, 1928. Вып. 3. С. 154.

116. Порадник з технічної механіки. Статика, кінематика та динаміка точки й твердого тіла, основи гідромеханіки, аеромеханіки та опір матеріалів / пер. П. Дрига. Харків, 1928. 280 с.

117. Design of columns of varying cross-section. *Transactions of the American Society of Mechanical Engineers*. 1978. P. 105–114.

1929

118. О расчете сжатых стоек переменного сечения. *Вестник инженеров*. 1929. № 1. С. 4–6 ; № 2. С. 41–42.

119. Катастрофа на шахте «Мария». *Вестник инженеров*. 1929. № 5/6. С. 214–215.

120. О приближенном и точном решении задач устойчивости : ответ на статью О. Розанова «К расчету сжатых стоек переменного сечения». *Вестник инженеров*. 1929. № 5/6. С. 234–235.

121. О прочности спаянных проволок подъемных канатов. *Горный журнал*. 1929. № 12. С. 2229–2230.

122. Изгиб продольный. *Техническая энциклопедия*. 1929. Т. 8. С. 751–754.

123. К результату технической экспертизы по катастрофе на шахте «Мария» Горловского рудоуправления : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 54–56.

124. Новый 500-тонный пресс механической лаборатории Горного института : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 93.

125. Бетон из мартеновского шлака по опытам механической лаборатории Днепропетровского горного института : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 93–94.

126. Продольный изгиб стержней, усиленных накладками : реферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 100–101.

127. Линия влияния как метод решения задач в элементарной статике : автореферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 155.

128. Упругие свойства стекла : автореферат. *Бюллетень Днепропетровского отделения Всеукраинской ассоциации инженеров*, 1928–1929. Днепропетровск, 1929. Вып. 4. С. 157.

129. Случай поломки штока паровой машины. *Бюллетень технической секции научно-технического кружка Днепропетровского горного института*. 1929. № 2. С. 16–17.

130. Рец.: А. Вышомирский. Металлические подъемные канаты. Харьков : Донуголь. 1929. 114 с.

1930

131. Новости по подъемным канатам: испытание канатов на пробегной машине. *Инженерный работник*. 1930. № 2. С. 8–11.

132. Проект инструкции для испытания рудничных подъемных канатов. *Инженерный работник*. 1930. № 5/6. С. 22–24.

133. Проект главы V «Правила безопасности при ведении горных работ». Канаты, служащие для спуска и подъема людей. *Инженерный работник*. 1930. № 5/6. С. 24–30.

134. Об искривлении ствола шахты «Мария». *Инженерный работник*. 1930. № 9. С. 9–11.

135. Продольный изгиб стержней, ограниченных поверхностью 2-го порядка / А. Н. Динник, А. С. Локшин. *Вестник инженеров и техников*. 1930. № 7. С. 261–263.

136. Подовжній згин стрижнів, обмежених поверхнею 2-го порядку / О. М. Динник, А. С. Локшин. *Записки фізично-математичного відділу ВУАН*. Київ, 1930. Т. 4, вип. 5. С. 315–336.

137. Продольный изгиб стержней, ограниченных поверхностью 2-го порядка / А. Н. Динник, А. С. Локшин. *Philosophical Magazine*. 1930. November.

1931

138. Курс теоретичної механіки. Ч. 1. Статика. Харків ; Дніпропетровськ, 1931. 94 с.

139. Курс теоретичної механіки. Ч. 2. Динаміка. Харків ; Дніпропетровськ, 1931. 149 с.

140. Теоретическая механика. Ч. 1. Статика. Ч. 2. Динамика. Харьков ; Днепропетровск, 1931. 200 с.

141. Справочник по технической механике (с горным уклоном) / А. Н. Динник, Г. А. Скуратов. Ленинград : Уголь, 1931. 190 с.

142. Про роботу катедри теорії пружності в 1930 році. *Вісті Всеукраїнської академії наук*. 1931. № 1–3. С. 12. С. 12–14. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019580>

143. Про подовжній згин стрижнів, що мають у середній частині незмінний перекрій і звужуються до кінця. *Записки фізично-математичного відділу ВУАН*. Київ, 1931. Т. 5. С. 119–149.

144. Момент инерции плоских фигур, масс и объемов. *Техническая энциклопедия*. 1931. Т. 13. С. 482–501.

145. Новости по подъемным канатам. *Инженерный работник*. № 3/4. 1931. С. 12–15.

146. Продольный изгиб стержней синусоидального очертания и формулы Блейха. *Вестник инженеров и техников*. 1931. № 9. С. 416–418.

147. Приближенная формула для модуля упругости проволоочных канатов. *Вестник инженеров и техников*. 1931. № 11. С. 512–514.

148. Подъемные канаты и безопасность их работы : доклад и резолюция. *Вопросы техники безопасности и травматизма в горной промышленности СССР*. Ленинград : Соцэкгиз, 1931. Кн. 3. С. 5–51, 465–466.

149. Центральній бібліотеці потрібні чужоземні журнали. *Сталінець*. 1931. 2 липня. № 31. С. 2.

150. Чи готова катедра опору матеріалів до початку року. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 1.

151. Про друкування курсів механіки. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 2.

152. Новы методи та старе безладдя. *Сталінець*. 1931. 18 вересня. № 34. С. 4.

1932

153. Подовжній угін та його застосування в техніці / О. Динник, В. Лисков. Харків ; Дніпропетровськ : ОНТВУ, 1932. 164 с.

154. Таблиці Бесселевих функцій дробового порядку. Київ : ВУАН, 1932. 32 с.

155. Курс теоретичної механіки. Ч. 3. Гідромеханіка. Харків ; Дніпропетровськ : ОНТВУ, 1932. 72 с.

156. Альбертовская и крестовая свивка проволоочных канатов по лабораторным опытам. *Горный журнал*. 1932. № 5. С. 20–23.

157. Об опасности резонанса в подъемниках с бицилиндрическими барабанами. *Горный журнал*. № 12. 1932. С. 45–46.

158. Об устойчивости упругих систем : обзор. докл. на Всесоюз. конф. по механике в Москве в мае 1932 г. *Вестник инженеров и техников*. 1932. № 11. С. 481–487.

159. Продольная сила. *Техническая энциклопедия*. 1932. Т. 17. С. 849–851.

160. Устойчивость упругих систем. *Механика* / под ред. В. В. Голубева и Л. С. Лейбензона. Москва : ГТТИ, 1932. С. 161–167. (Наука в СССР за 15 лет, 1917–1932).

161. Design of columns of varying cross-section (расчет стоек переменного сечения). *Transactions of the American Society of Mechanical Engineers*. 1932. Vol. 54. P. 165–171.

1933

162. Задачник по сопротивлению материалов для металлургических ВТУЗов / А. Н. Динник [и др.] ; Днепропетр. металлург. ин-т, каф. сопротивления материалов. Днепропетровск : Литограф. изд., 1933. 115 с.

163. Об одной ошибке в «Ньтте» (к расчету стоек переменного сечения). *Прикладная математика и механика*. 1933. Т. 1, № 1. С. 127–129.

164. О работе по теории упругости кафедры теории упругости при ВУАН и кафедры сопротивления материалов Днепропетровского металлургического института : докл. на первой Всесоюз. конф. по механике в Москве в 1932 г. *Прикладная математика и механика*. 1933. Т. 1, № 2. С. 329–338.

165. Об устойчивости круговой арки переменного сечения. *Вестник инженеров и техников*. 1933. № 9. С. 378–379.

166. Об устойчивости бесшарнирных круговых арок переменного сечения. *Вестник инженеров и техников*. 1933. № 12. С. 553–554.

167. Тела равного сопротивления. *Техническая энциклопедия*. 1933. Т. 22. С. 720–722.

168. Індивідуальна соцумова. *Сталінець*. 1933. 20 березня. № 5. С. 2.

169. О программе по теоретической технике. *Сталінець*. 1933. 8 жовтня. № 15. С. 2.

170. Ред.: Меркс И. Горная механика : пер. с нем. / И. Меркс ; [ред.: А. Н. Динник, Г. А. Скуратов, А. О. Спиваковский и др.]. Харьков ; Днепропетровск : Вугілля і руда, 1933. 529 с.

1934

171. Динамометрическая стойка для измерения давления пород в горных выработках. *Горный журнал*. № 6. 1934. С. 9–10.

172. Об устойчивости одной трехшарнирной круговой арки. *Вестник инженеров и техников*. 1934. № 6. С. 257–258.

173. Перенимайте опыт лучшего металлургического ВТУЗа. *За промышленные кадры*. 1934. № 1. С. 30–36.

174. Устойчивость. *Техническая энциклопедия*. 1934. Т. 24. С. 653–662.

175. Ред.: Гришкова Н. П. Расчет башен системы Шухова на прочность и устойчивость: теоретические основы расчета сетчатой конструкции) / Н. П. Гришкова, В. П. Лысков, А. М. Пеньков ; [ред. А. Н. Динник] ; Днепропетр. металлург. ин-т. Харьков ; Днепропетровск : ОНТИ : Гостехиздат Украины, 1934. 47 с.

1935

176. Устойчивость упругих систем. – Москва ; Ленинград : ОНТИ, 1935. 83 с.

177. Новости по подъемным канатам. *Уголь*. 1935. № 116. С. 91–95.

178. О зависимости прочности каната от числа оборванных проволок. *Безопасность труда в горной промышленности*. 1935. № 11. С. 39.

179. О методе Галеркина для определения критических сил и частот колебаний. *Техника воздушного флота*. 1935. № 5. С. 99–101.

180. Об устойчивости тонких прямолинейных и криволинейных стержней. *Первая Всесоюзная конференция по прочности авиаконструкций 23–27 декабря 1933 г.* : труды. Москва : ЦАГИ, 1935. Вып. 2. С. 5–15.

1936

181. Про роботу кафедри теорії пружності Української Академії наук по стійкості. *Вісті Академії наук УРСР*. 1936. № 1/2. С. 9–30.

182. Перша Вседонецька конференція по управлінню покрівлею гірничих виробок 15–18 березня 1935 р. в Сталіно. *Вісті Академії наук УРСР*. 1936. № 1/2. С. 91–96.

183. Сесія гірничої вченої ради (7–8 жовтня 1935 р. в Макіївці). *Вісті Академії наук УРСР*. 1936. № 1/2. С. 97–100.

184. Про стійкість арок : автореферат. *Вісті Академії наук УРСР*. 1936. № 5/6. С. 271–278.

185. Про роботу Дніпропетровської групи з питань, зв'язаних з управлінням покрівлею гірничих виробок : доп. на сесії АН УРСР 27.06.1936 р. *Вісті Академії наук УРСР*. 1936. № 9. С. 9–28.

186. А. С. Локшин (доктор прикладной математики и механики). Некролог. *Прикладная математика и механика*. 1936. Т. 3, № 1. С. 7–8.

187. Об испытании канатов и проверке канатноиспытательных станций : обзор докл., стоящих на сессии Междуведомств. горн. учеб. совета, посвящ. рудничным подъемным канатам, в окт. 1935 г. в г. Макеевке. *Уголь*. 1936. № 128. С. 131–132.

188. Продольный изгиб стержней переменного сечения. *Труды 2-го Всесоюзного математического съезда в Ленинграде 24–30 июня 1934 г.* Ленинград ; Москва : Изд-во АН СССР, 1936. Т. 2 : Секционные доклады. С. 277–281.

189. Об устойчивости круговых арок. *Труды 2-го Всесоюзного математического съезда в Ленинграде 24–30 июня 1934 г.* Ленинград ; Москва : Изд-во АН СССР, 1936. Т. 2 : Секционные доклады. С. 281–285.

190. Ред.: Амитин И. И. Справочник по стальным канатам / И. И. Амитин ; [ред. А. Н. Динник]. Москва ; Ленинград, 1936. 589 с.

1937

191. О развитии и планировании работ по устойчивости упругих систем. *Вестник АН СССР*. 1937. № 9. С. 70–71.

192. Об устойчивости параболических арок. *Вестник инженеров и техников*. 1937. № 1. С. 11–15.

193. Об устойчивости параболических арок при плоской и пространственной деформациях / А. Н. Динник, А. Б. Моргаевский, Н. Н. Турчанинов. *Вестник инженеров и техников*. 1937. № 12. С. 722–725.

194. Применение теории упругости к решению задач, относящихся к проблеме управления кровлей. *Материалы к совещанию по проблеме управления кровлей и сдвижением поверхности под влиянием горных выработок*. Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1937. С. 11–23.

195. Про стійкість одно- і тришарнірних параболических арок / О. М. Динник, А. Б. Моргаєвський. *Збірник, присвячений сорокаліттю наукової діяльності академіка Є. О. Патона*. Київ, Вид-во АН УРСР, 1937. С. 40–51.

1938

196. Кручение. Теория и приложения. Москва ; Ленинград : ОНТИ, 1938. 156 с.

197. Распределение напряжений вокруг подземных горных выработок / А. Н. Динник, А. Б. Моргаевский, Г. Н. Савин. *Труды совещания по управлению горным давлением*. Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1938. С. 7–55.

1939

198. Продольный изгиб. Теория и приложения. Москва ; Ленинград : ГОНТИ, 1939. 238 с.

199. Досліди над стійкістю параболічних арок / А. Н. Динник, Г. Л. Павленко. *Доповіді Академії наук УРСР*. 1939. № 4. С. 53–61.

200. Продольный изгиб при пространственной кривой изгиба. *Вестник инженеров и техников*. 1939. № 4. С. 200–203.

1940

201. Деформація і розпір колової арки при навантаженнях, більших за критичне. *Доповіді Академії наук УРСР*. 1940. № 10. С. 37–51.

202. Червнева сесія відділу технічних наук Академії наук УРСР. *Вісті Академії наук УРСР*. 1940. № 6. С. 75–77.

203. Листопадова сесія відділу технічних наук. *Вісті Академії наук УРСР*. 1940. № 10. С. 70–72.

204. Об одной ошибке в курсах сопротивления материалов. *Вестник инженеров и техников*. 1940. № 6. С. 377–378.

205. Об устойчивости цепных арок. *Научные труды Днепропетровского металлургического института им. И. В. Сталина*. Москва ; Днепропетровск, 1940. Вып. 6 : Сопротивление материалов : сб. к 10-летию ин-та. С. 3–12.

206. Стійкість арок. *И. В. Сталіну Академія наук УРСР* : зб. пр. Київ : Вид-во АН УРСР, 1940. С. 599–607.

207. Из истории механической лаборатории. *Сталінець*. 1940. 30 червня. № 20. С. 3.

1942

208. Січнева сесія відділу технічних наук Академії наук УРСР в Уфі 1942 року. *Вісті Академії наук УРСР*. 1942. № 1/2. С. 51–54.

1943

209. Ювілейна сесія відділу технічних наук Академії наук УРСР. *Вісті Академії наук УРСР*. 1943. № 1/2. С. 85–90.

210. Технічні науки на Україні при радянській владі. *Вісті Академії наук УРСР*. 1943. № 1/2. С. 185–191.

1944

211. Липнева сесія відділу технічних наук Академії наук УРСР в Уфі 1942 року. *Вісті Академії наук УРСР*. 1944. № 1/2. С. 37–40.

212. Новий метод розрахунку вагонних рам і раціоналізація їх конструкції. *Вісті Академії наук УРСР*. 1944. № 3/4. С. 80–81.

213. Про стійкість арок. *Ювілейний збірник, присвячений XXV роковинам Великої Жовтневої соціалістичної революції в СРСР (1917–1942)*. Уфа : Вид-во АН УРСР, 1944. Т. 1. С. 501–514.

214. Член-корреспондент Академии наук УССР, доктор технических наук, проф. Б. Н. Горбунов, (Некролог) / А. Н. Динник [и др.]. *Вестник машиностроения*. 1944. № 11. С. 77.

1946

215. Устойчивость арок. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1946. 128 с.

216. Устойчивость стержней переменного сечения при напряжениях, больших предела пропорциональности / А. Н. Динник, З. Б. Белова. *Сборник, посвященный 75-летию со дня рождения и 50-летию научной деятельности Героя Социалистического Труда, действительного члена АН УССР Евгения Оскаровича Патона*. Киев : Изд-во АН УССР, 1946. С. 263–278.

1947

217. Кільце при силах, більших за критичну. *Праці січневої сесії АН УРСР* : доп. від. техн. наук. 1947. Т. 4.

218. Механика. Вып. 1. Теоретическая механика / А. Н. Динник, А. М. Пеньков ; ред.: А. Н. Динник, А. М. Пеньков ; Ком. по делам культурно-просвет. учреждений УССР. Киев : Радянська школа, 1947. 208 с. (Университет на дому).

219. О влиянии упругой заделки концов на устойчивость сжатых стержней / А. Н. Динник, З. Б. Пинской. *Известия АН СССР, ОТН*. 1947. № 12. С. 1585–1588.

220. Подовжній згин стояків косинусоїдального обрису. *Праці січневої сесії АН УРСР* : доп. від. техн. наук. 1947. Т. 4. С. 11–22.

221. Про вплив закріплення кінців на стійкість стиснутих стрижнів / О. М. Динник, З. Б. Пинська. *Доповіді Академії наук УРСР*. 1947. № 2. С. 60–62.

222. Стійкість дуже пологих арок. *Праці січневої сесії АН УРСР* : доп. від. техн. наук. 1947. Т. 4. С. 71–96.

223. Успіхи теорії пружності на Україні за роки радянської влади. *Вісник Академії наук УРСР*. 1947. № 1/129. С. 73–90.

224. Ред.: Гришкова Н. П. Механика. Вып. 2. Сопротивление материалов / [ред. А. Н. Динник] ; Ком. по делам культурно-просвет. учреждений УССР. Киев : Радянська школа, 1947. (Университет на дому).

225. Ред.: Динник А. Н. Механика. Вып. 1. Теоретическая механика / А. Н. Динник, А. М. Пеньков ; [ред.: А. Н. Динник] ; Ком. по делам культурно-просвет. учреждений УССР. Киев : Радянська школа, 1947. 208 с. (Университет на дому).

1948

226. Механіка. Вип. 1. Теоретична механіка / О. М. Діннік, О. М. Пеньков ; Ком. у справах культур.-освіт. установ УРСР. Київ : Радянська школа, 1948. 204 с. (Університет на дому).

227. Ред.: Гришкова Н. П. Механіка. Вип. 2. Опір матеріалів / Н. П. Гришкова ; [ред.: А. Н. Динник]. Київ : Радянська школа, 1948.

228. Ред.: Механіка. Вип. 1. Теоретична механіка / О. М. Діннік, О. М. Пеньков ; [ред.: А. Н. Динник]. Київ : Радянська школа, 1948.

1949

229. Общая механика и механика абсолютно твердого тела : введение. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 13–14.

230. Статика. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 15–80.

231. Моменты инерции. *Справочник по технической механике*. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 227–242.

232. Потенциальная энергия деформаций. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 529–542.

233. Задачи динамики в сопротивлении материалов. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 593–608.

234. Устойчивость. *Справочник по технической механике*. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. С. 629–721.

235. Ред.: Справочник по технической механике / [ред. А. Н. Динник]. Справочник по технической механике. Москва ; Ленинград : Гостехиздат, 1949. 734 с.

1950

236. Устойчивость упругих систем. Москва ; Ленинград : АН СССР, 1950. 133 с. (Итоги и проблемы современной науки).

237. Ред.: Цимбаревич П. М. Механика горных пород / П. М. Цимбаревич ; [ред. А. Н. Динник]. Москва : Углетехиздат, 1948 ; Известия АН СССР, ОТН. 1950. № 1. С. 157–159.

1952

238. Избранные труды. Киев : Изд-во АН УССР, 1952–1956.

Т. 1. 1952. 151 с.

Т. 2 : Приложение функций Бесселя к задачам теории упругости. 1955. 223 с.

Т. 3. 1956. 308 с.

1955

239. Продольный изгиб. Кручение. Москва : Изд-во АН СССР, 1955. 392 с.

1957

240. Статьи по горному делу. Москва : Углетехиздат, 1957. 224 с.

2018

241. Інформація про роботу кафедри теорії пружності ВУАН у 1930 р. *Національна академія наук України – 100 : головні тенденції і здобутки: документи і матеріали. Книга 1 : 1918–1945 / редкол.: О. С. Онищенко (голов. ред.) [та ін.] ; упоряд.: О. С. Онищенко (наук. кер. проєкту), Л. М. Яременко [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2018. С. 413–414. (Джерела з історії науки в Україні). URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002142>*

6. АРХІВНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ О. М. ДИННИКА

1. Архівні джерела

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України

1. Особова справа Динника Олександра Миколайовича. 24 арк.

Архів Президії Національної академії наук України

2. Особова справа академіка Олександра Миколайовича Динника.
111 арк.

**Інститут архівознавства Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського**

Ф. 10. Фомін Олександр Васильович (14.05.1869 – 16.10.1935) – академік ВУАН за спеціальністю «ботаніка» (1921).

Опис 1.

3. Спр. 66. Лист О. М. Динника до О. В. Фоміна. 3 м. Дніпропетровськ до м. Київ. 2 вересня 1932 р. 1 арк.

Ф. 36. Богомолець Олександр Олександрович (24.05.1881 – 19.07.1946) – патофізіолог, академік АН УРСР (1929), академік АН СРСР (1932).

Опис 1.

4. Спр. 38. Богомолець О. О. під час робочого засідання у колі вчених: другий зліва академік О. М. Динник. Фотознімок. [1944]. 1 арк.

Ф. 85. Динник Олександр Миколайович (31.01.1876 – 22.09.1950) – академік АН УРСР за спеціальністю «теорія пружності».

Опис 1.

5. Спр. 1. Про стійкість плоскої форми згину. К звіту про закордонне відрядження влітку 1912 р. 1912 р. 36 арк.

6. Спр. 2. Вибрані праці. Т. 1. Збірник статей і монографія «Удар і стиск пружних тіл». 1952 р. 177 арк.

7. Спр. 3. Вибрані праці. Т. 2. Збірник статей і монографія «Застосування функцій Бесселя до задач теорії пружності». 1955 р. 202 арк.

8. Спр. 5. Вибрані праці. Т. 3. Збірник статей і монографія «Стійкість пружних систем». 1956 р. 172 арк.

9. Спр. 8. Список друкованих праць О. М. Динника, складений головним бібліографом Державної публічної бібліотеки УРСР А. Д. Ульяною. 1951 р. 22 арк.

10. Спр. 9. Фотопортрет О. М. Динника. [1936]. 1 арк.

11. Спр. 10. Георгієвська В. В., Гришкова Н. П. Академік Олександр Миколайович Динник. Біографічний нарис. 1955. 69 арк.

12. Спр. 11. Дослідження з питань стійкості та міцності. 1955. 187 арк.

Ф. 105. Корноухов Микола Васильович (23.10.1903 – 02.06.1958) – академік АН УРСР за спеціальністю «будівельна механіка (теорія споруд)» (1951).

Опис. 2.

13. Спр. 39. Корноухов М. В. з академіком АН УРСР О. М. Динником і членом-кореспондентом АН СРСР В. З. Власовим під час всесоюзної наради зі стійкості конструкцій. Фотознімок. 1949 р. 2 арк.

Ф. 148. Порфир'єв Володимир Борисович (26.06.1899 – 30.01.1982) – академік АН УРСР за спеціальністю «геологія нафтових родовищ» (1957).

Опис. 1.

14. Спр. 67. Урочисте засідання з нагоди 90-річчя від дня народження академіка АН УРСР О. М. Динника. Фотознімок. 1966 р. 1 арк.

Ф. 158. Савін Гурій Миколайович (01.02.1907 – 28.10.1975) – академік АН УРСР за спеціальністю «теорія пружності» (1948), віцепрезидент АН УРСР (1952–1957).

Опис 3.

15. Спр. 62. Лист О. М. Динника до Г. М. Савіна. З м. Київ до м. Київ. 12 травня 1947 р. 1 арк.

Ф. 214 «Федоров Михайло Михайлович (01.09.1867 – 29.03.1945) – академік АН УРСР за спеціальністю «гірничча механіка» (1929)».

Опис 3.

16. Спр. 5. Листи М. М. Федорова до О. М. Динника. 3 мм. Москва, Одеса до м. Дніпропетровськ. 10 вересня 1926 р. до 6 вересня 1932 р. 8 арк.

17. Спр. 56а. Листи О. М. Динника до М. М. Федорова. 3 м. Дніпропетровськ до м. Москва. 24 квітня 1925 р. до 21 вересня 1932 р. 11 арк.

**Інститут рукопису Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського**

Ф. Х. Всеукраїнська академія наук (ВУАН) (1918–1933). Архів і колекція документів XVI–XX ст.

18. Од. зб. 18703. Звіт Відділу природничо-технічних наук ВУАН. [1932 р.]. 75 арк.

Державний архів міста Києва

Ф. 16. Київський університет Св. Володимира.

Опис. 429.

19. Спр. 128. Про присудження та видачу премій студентам університету імені М. І. Пирогова Диннику Олександрю та імені М. Х. Бунге Кованько Петру. 1899 р. 5 арк.

Ф. 18. Київський політехнічний інститут.

Опис 2.

20. Спр. 75. Про службу молодшого лаборанта при кафедрі фізики в інституті Олександра Миколайовича Динника. 1899 р. – 1912 р. 83 арк.

2. Опубліковані джерела

2.1. Праці О. М. Динника

21. Динник [О. М.]. Про роботу катедри теорії пружності в 1930 році. *Вісті Всеукраїнської академії наук*. 1931. № 1–3. С. 12–14. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019580>

22. Діннік А. Центральній бібліотеці потрібні чужоземні журнали. *Сталінець*. 1931. 2 липня. № 31. С. 2.

23. Діннік А. Чи готова катедра опору матеріалів до початку року. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 1.

24. Діннік А. Про друкування курсів механіки. *Сталінець*. 1931. 8 вересня. № 34. С. 2.

25. Діннік А. Індивідуальна соцумова. *Сталінець*. 1933. 20 березня. № 5. С. 2.

26. Динник А. О программе по теоретической технике. *Сталінець*. 1933. 8 жовтня. № 15. С. 2.

27. Динник А. Перенимайте опыт лучшего металлургического ВТУЗА. *За промышленные кадры*. 1934. № 1. С. 30–36.

28. Динник О. М. Сесія Гірничої вченої ради. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 98–100.

29. Диннік О. М. Про роботу кафедри теорії пружності УАН по стійкості. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 9–30.

30. Диннік О. М. І Вседонецька конференція по управлінню покрівлею гірничих виробок. *Вісті Української академії наук*. 1936. № 1–2. С. 91–96.

31. Динник А. Н. Из истории механической лаборатории. *Сталінець*. 1940. 30 червня. № 20. С. 3.

32. Диннік О. М. Червнева сесія Відділу технічних наук АН УРСР. *Вісті Академії наук УРСР*. 1940. № 6. С. 75–77.

33. Диннік О. М. Січнева сесія Відділу технічних наук в Уфі 1942 р. *Вісті Академії наук УРСР*. 1942. № 1–2. С. 51–54.

34. Динник О. М. Технічні науки на Україні при радянській владі. *Вісті Академії наук УРСР*. 1943. № 1–2. С. 185–191.

2.2. Збірники документів

35. Історія Національної академії наук України. 1929–1933 : документи і матеріали / упоряд. Т. В. Вересовська [та ін.] ; відп. ред. П. С. Сохань [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : [б. в.], 1998. 542 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001909>

36. Історія Національної академії наук України. 1934–1937 : документи і матеріали / упоряд. В. А. Кучмаренко [та ін.] ; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ : НБУВ, 2003. 832 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001906>

37. Історія Національної академії наук України. 1938–1941 : документи і матеріали / упоряд. В. А. Кучмаренко [та ін.] ; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ : НБУВ, 2003. 920 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001907>

38. Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : частина 1. Документи і матеріали / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова ред.) та ін. ; упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко. Київ : НБУВ, 2007. 808 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001856>

39. Історія Національної академії наук України. 1941–1945 : частина 2. Додатки / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архі-

вознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова ред.) та ін. ; упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко. Київ : НБУВ, 2008. 576 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001857>

40. Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : частина 1. Документи і матеріали / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова ред.) та ін. ; упоряд. : Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко. Київ : НБУВ, 2008. 604 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001854>

41. Історія Національної академії наук України. 1946–1950 : частина 2. Додатки / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; редкол.: О. С. Онищенко (голов. ред.) та ін. ; упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко. Київ : НБУВ, 2008. 716 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001855>

42. Національна академія наук України – 100 : головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Книга 1 : 1918–1945 / редкол.: О. С. Онищенко (голов. ред.) [та ін.] ; упоряд.: О. С. Онищенко (наук. кер. проєкту), Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2018. 948 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002142>

3. Наукова та публіцистична література

43. Александр Николаевич Динник (некролог). *Прикладная математика и механика*. 1951. Т. XV, вып. 2. С. 124–136.

44. Бельгард А. Л. Методические указания к изучению курса «Введение в специальность» (у истоков Днепропетровского университета). Днепропетровск : ДГУ, 1980. 53 с.

45. Блохін С. С., Колосов Л. В. Від Динника – до наших днів (з минулого механіки пружних континентальних систем). *Науковий вісник Національної гірничої академії України*. 1999. С. 44–48.

46. Булат Є. А., Дирда В. І. Динник Олександр Миколайович (1876–1950). *Геотехнічна механіка* : міжвід. зб. наук. пр. Інституту геотехнічної механіки ім. М. С. Полякова НАНУ. Дніпро : Інтеграл, 2021. Вип. 157.

C. 258–265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gtm_2021_157_24 ; DOI: <https://doi.org/10.15407/geotm2021.157.258>

47. Вибори нових академіків ВУАН. *Вісті Всеукраїнської академії наук*. 1929. № 5–6. С. 55–92.

48. Гришкова Н. П., Георгиевская В. В. Александр Николаевич Динник. Киев : Изд-во АН УРСР, 1956. 52 с.

49. Гузь О. М., Георгієвська В. В. Олександр Миколайович Динник. Київ : Наук. думка, 1979. 47 с.

50. Динник Александр Николаевич. *Вестник Академии наук СССР*. 1947. № 1. С. 70–71.

51. Жизнь и деятельность академика А. Н. Динника. *Избранные труды*. Т. 1 / А. Н. Динник ; АН УССР ; редкол.: П. С. Кучеров, Н. П. Гришкова (отв. ред. тома), А. М. Пеньков. Киев : Изд-во АН УССР, 1952. С. 4–8.

52. Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: 1918–2018 / голова редкол. М. В. Поляков. Дніпро : Ліра, 2018. 416 с.

53. Історія і сучасність Національного гірничого університету (1899–2009 рр.): монографія / за ред. Г. К. Швидько. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, «Ліра», 2009. 504 с.

54. Катедра опору матеріалів та теоретичної механіки в техпоході. *Сталінець*. 1932. 9 лютого. № 4 (49). С. 2.

55. Лейбензон Л. Теоретическая механика и ее применение. *Известия*. 1946. 22 ноября. № 275. С. 4.

56. Лучших ученых дадим в Академию наук. Профессор А. Н. Динник. *В заборі навчання*. 1929. 23 травня. № 11–12. С. 2

57. Мороз В. Динник Олександр Миколайович. *Славетне сузір'я окрилених університетом : нариси / за заг. ред. В. В. Іваненка ; автори-упоряд. О. В. Гонюк, В. В. Іваненко, І. С. Попова*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. С. 83–86.

58. На кафедре сопромата. *Сталінець*. 1939. 7 березня. № 7. С. 2.

59. Никольский С. М. П. С. Алесандров и А. Н. Колмогоров в Днепропетровске. *Успехи математических наук*. 1983. Т. 38, вып. 4 (232). С. 37–49.

60. Олександр Миколайович Динник (1876–1950). *Діяльність видатних механіків на Україні / Путятя Т. В., Фрадлін В. Н.* Київ : Державне виробництво технічної літератури УРСР, 1952. С. 211–219.

61. О. М. Динник. Некролог. *Вісті Академії наук УРСР*. 1950. № 9. С. 78.

62. О. М. Динник [некролог]. *Радянська Україна*. 1950. 24 вересня. № 227. С. 4.
63. А. Н. Дынник [некролог]. *Правда Украины*. 1950. 24 сентября. № 227. С. 4.
64. А. Н. Дынник [некролог]. *Днепровская правда*. 1950. 24 сентября. № 191. С. 4.
65. Отзыв профессора Я. И. Грдины о научных трудах лиц, выступивших на конкурсе по замещению кафедры теоретической механики в Екатеринославском горном институте в весеннем семестре 1913 года. *Известия Екатеринославского горного института*. 1913. Вып. II. С. 33–34.
66. Отзыв профессора С. А. Заборовского о научных трудах конкурентов по замещению кафедры творческой механики в Екатеринославском горном институте. *Известия Екатеринославского горного института*. 1913. Вып. II. С. 35–36.
67. Пеньков О. М. Олександр Миколайович Діннік (до 70-річчя з дня народження). *Вісті Академії наук УРСР*. 1946. № 3 (121). С. 49–53.
68. Пеньков О. М. Академік Олександр Миколайович Діннік. *Прикладна механіка*. 1955. Т. 1, вип. 4. С. 371–377.
69. Пименов В. Выдающийся механик. *Днепр вечерний*. 1980. 3 декабря. № 278. С. 3.
70. Питомцы нашего института. *За кадры*. 1939. 16 травня. № 17–18. С. 2–3.
71. Савин Г. Н. Александр Николаевич Динник (1876–1950). Некролог. *Украинский математический журнал*. Киев. 1951. Т. 3, № 2. С. 123–127.
72. Савин Г. Н., Пеньков А. М. Основные направления научной деятельности академика А. Н. Динника. *Прикладная механика*. 1966. Т. 11, вып. 8. С. 3–18.
73. Указ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження [...] Дінніка Олександра Миколайовича Орденом Леніна. *Вісті Академії наук УРСР*. 1946. № 8 (126). С. 14–15.
74. Учений-громадянин. *Звезда*. 1930. 19 мая. № 111. С. 2.
75. Швидько Г. Творець наукової школи теорії пружності (О. М. Динник). *Моє Придніпров'я*. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2011 рік. Бібліографічне видання. У 2-х ч. Ч. 1 / упоряд. І. Голуб. Дніпропетровськ : ДОУНБ, 2010. С. 17–20. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/index.php?route=information/news/info&news_id=117

4. Довідкові видання

76. Видатні діячі науки і техніки : рекомендаційний бібліографічний показник / уклад. О. В. Кисільова ; ред. С. О. Баскакова ; худож. оформ. Т. С. Цибуляк. Кривий Ріг : Наукова бібліотека КНУ, 2014. 91 с.

77. Гузь О. М. Динник Олександр Миколайович. Енциклопедія Сучасної України / НАН України, НТШ ; голов. редкол. тому: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2007. Т. 7 : Г–Ді. С. 597. URL: <https://esu.com.ua/article-24336>

78. Динник Олександр Николаевич. *Большая энциклопедия* : в 62 т. Москва : Терра, 2006. Т. 15 : Денен – «Домострой». С. 343.

79. Динник Олександр Миколайович (21.III.1876–22.IX.1950). *Українська радянська енциклопедія*. Київ : Голов. ред. Укр. радян. енциклопедії, 1961. Т. 4 : Данте – Ешелон. С. 170.

80. Динник Олександр Миколайович. *Пантеон зодчих Лук'янівського некрополю. Біографічний довідник* / уклад.: О. П. Борисюк, О. М. Дітковська, Л. Г. Стеннік ; редкол. В. М. Демченко, В. Ф. Назарчук, Н. О. Коваленко, Л. Г. Стеннік. Київ : Видавництво «З Медіа», 2008. С. 33–34. URL: <http://www.komm.ltd.ua/images/Memorial.pdf>

81. Динник Олександр Миколайович. *Національна академія наук України. Персональний склад. 1918–2018* / В. М. Палій, Ю. О. Храмов. Київ : Фенікс, 2018. С. 53–54.

82. Київ : енциклопедичний довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ : Голов. ред. Укр. радян. енциклопедії, 1981. 736 с.

83. Національна гірнича академія України. Професори. Дніпропетровськ : НГА України, 1999. 118 с.

84. Олександр Миколайович Динник. Біобібліографічний показник / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. акад. України ; уклад., відп. ред.: О. Н. Нефьодова, В. Г. Римар. Дніпропетровськ : РВК НГА, 2001. 27 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004380>

85. Професори Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: біобібліографічний довідник / голова редкол. М. В. Поляков та ін. Дніпро : Ліра, 2018, 400 с.

86. Професори Національного гірничого університету. 1899–2009 / Нац. гірн. ун-т ; голова редкол. Г. Г. Півняк. Дніпропетровськ : НГУ, 2009. 188 с.

87. Цибань В. О. Нагороди Національної академії наук України. Київ : Академперіодика, 2013. 492 с.

5. Електронні публікації

88. Динник Олександр Миколайович. *Вікіпедія* : вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Динник_Олександр_Миколайович
89. Динник Олександр Миколайович (1876–1950). *Електронна бібліотека «Україніка»* / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF0007039>
90. Динник Олександр Миколайович. *LibNAS UA. Вчені Академії* / Нац. акад. наук України. URL: <http://e-libnas.nbuv.gov.ua/uk/person/IDP000000551926>
91. Динник Олександр Миколайович (31.01.1876–22.09.1950). Національна академія наук України. URL: <https://www.old.nas.gov.ua/UA/PersonalSite/Pages/Biography.aspx?PersonID=0000003656>
92. «Нація живе доти, доки народжує героїв». *Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*. URL: <https://www.dnu.dp.ua/news/229>
93. Олександр Миколайович Динник (1876–1950). *Дніпровські міські публічні бібліотеки*. URL: <https://library.dp.ua/?id=986>
94. Шевелєва М. Олександр Динник – засновник української школи теорії пружності. *Український інтерес*. URL: <https://uain.press/blogs/oleksandr-dynnyk-zasnovnyk-ukrayinskoyi-shkoly-teoriyi-pruzhnosti-1164359>

7. АРХІВНІ ФОТОДОКУМЕНТИ, ЦИФРОВІ КОПІЇ

Олександр Миколайович Динник. [1936 р.].
(ІА НБУВ. Ф. 85. Оп. 1. Спр. 9. Арк. 1)

СВИДѢТЕЛЬСТВО

№ 161

сѣ отъ ИМПЕРАТОРСКАГО Университета Св. Владимира, за
надлежащую подписью и приложеніемъ печати, дано студенту
I^{III} семестра Филиппу Александровичу
факультета сего Университета Диннику Александру
Ивановичу въ томъ, что за представленное имъ сочиненіе на
заданную физико-математическаго факультетомъ на 1898 годъ
для соисканія наградъ медалями тему „Влияніе“
„на электричество“
онъ удостоенъ сѣмъ факультетомъ награды з-а 1-е место
медалью и премією Ф. П. Пирогова.
Кіевъ, 1899 года.

Ректоръ Университета В. Фрунзе

Секретарь Совѣта В. Пирогов

Свідощтво про нагородження О. М. Динника золотою медаллю та премією
імені М. І. Пирогова Університету св. Володимира в Києві. 1899 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 75)

ДИПЛОМЪ.

Предъявитель сего Александръ Николаевичъ Динникъ, сынъ Статскаго Совѣтника, вѣроисповѣданія православнаго, по удовлетворительномъ выдержаніи въ ИМПЕРАТОРСКОМЪ Университетѣ Св. Владиміра полукурсоваго испытанія и по зачетѣ опредѣленнаго уставомъ числа полугодій на Физико-математическомъ факультетѣ Университета Св. Владиміра, (отъ коего получилъ золотую медаль), по отдѣлу математическихъ наукъ, подвергался испытанію въ Физико-математической Испытательной Коммисіи при Университетѣ Св. Владиміра въ Маѣ мѣсяцѣ 1899 года, при чемъ оказали слѣдующіе успѣхи: на первомъ письменномъ испытаніи по математикѣ—удовлетворительные; на второмъ письменномъ испытаніи по механикѣ—удовлетворительные; на третьемъ письменномъ испытаніи по физикѣ—удовлетворительные; на устныхъ испытаніяхъ: по математикѣ—удовлетворительные; по физикѣ—удовлетворительные; по механикѣ—удовлетворительные; по астрономіи—удовлетворительные; по первому дополнительному предмету—удовлетворительные и по второму дополнительному предмету—удовлетворительные.

Посему и на основаніи ст. 81 общаго устава ИМПЕРАТОРСКИХЪ Россійскихъ Университетовъ 23 Августа 1884 года, г. Динникъ, опредѣленіемъ Физико-математической Испытательной Коммисіи при Университетѣ Св. Владиміра 31-го Мая 1899 года, удостоенъ диплома второй степени со всѣми правами и преимуществами, поименованными въ ст. 92 устава и въ У п. ВЫСОЧАЙШЕ утвержденного въ 23-й день Августа 1884 года мнѣнія Государственнаго Совѣта.

Въ удостовѣреніе сего и дасть сей дипломъ г. Диннику, за надлежащего подписью и съ приложеніемъ печати Управленія Кіевскаго Учебнаго Округа. Г. Кіевъ, Іюня 18 дня 1899 года.

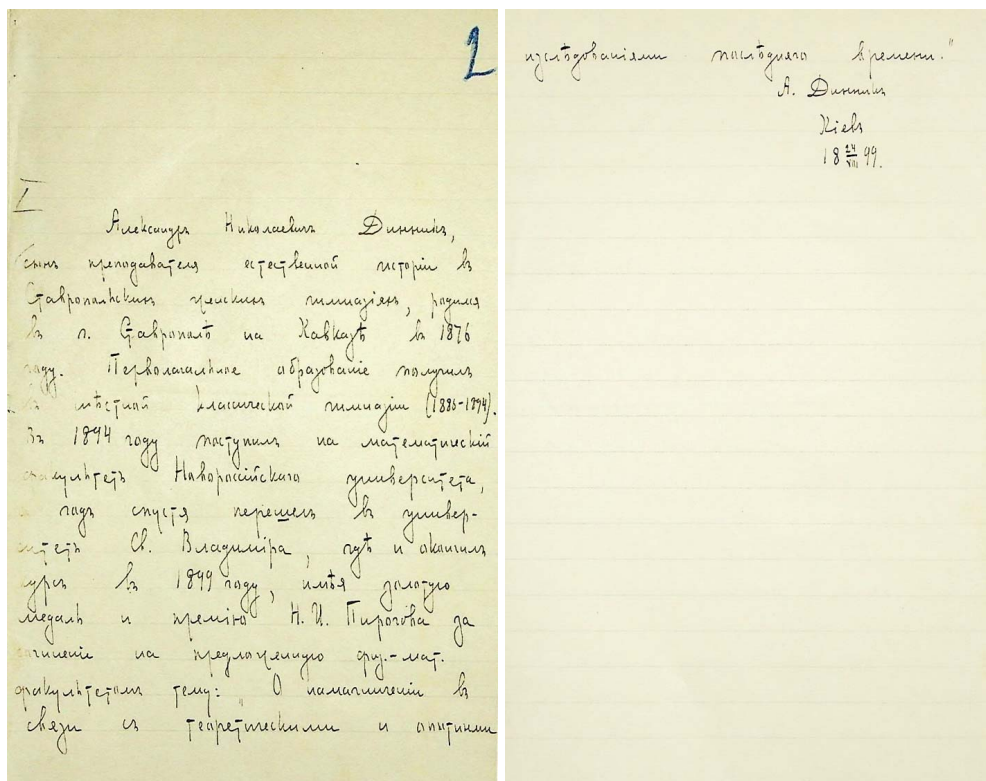
Почетитель Кіевскаго Учебнаго Округа
Тайный Совѣтникъ

Предсѣдатель Физико-математической
Испытательной Коммисіи, Академикъ,
Тайный Совѣтникъ

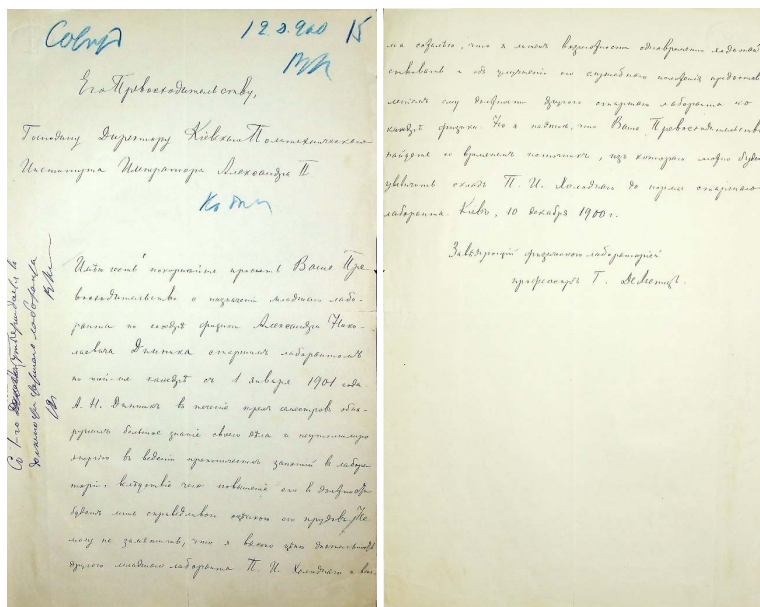

Правитель Канцеляріи Почетителя
Кіевскаго Учебнаго Округа

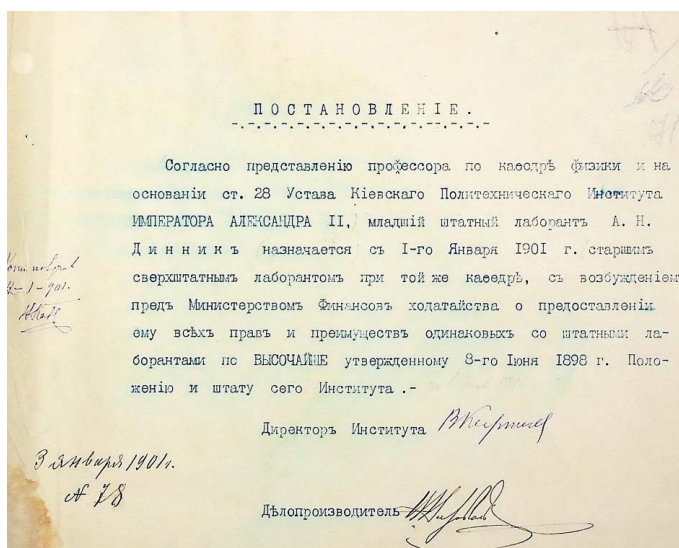
Диплом про закінчення О. М. Динником
Університету св. Володимира в Києві. 18 червня 1899 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 72)

Автобіографія О. М. Динника. 24 липня 1899 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 2-2 зв.)

Клопотання Г. Г. Де-Метца про призначення О. М. Динника старшим лаборантом кафедри фізики КПІ. 10 грудня 1900 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 15–15 зв.)

Постанова про призначення О. М. Динника старшим лаборантом кафедри фізики КПІ. 3 січня 1901 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 71)

20 IV 1901
мн

Его Превосходительству
Господину Директору Киевского
Почтамтского Института Императора Александра II.

Прошение.

Алина безупречно в законный брак с
дочерью Алии Фибера и в настоящее время
разлученная, на что Ваше Превосходительство.

Лаборант Александр Динника.

Киев, апреля 20 дня 1901 г.

Прохання О. М. Динника до ректора КПІ В. Л. Кирпичова
про дозвіл на шлюб з Ю. А. Фібер. 20 квітня 1901 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 18)

БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ
МЫ, НИКОЛАЙ ВТОРЫЙ,

ИМПЕРАТОРЪ И САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОССИЙСКІЙ,
ЦАРЬ ПОЛЬСКІЙ, ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ ФИНЛЯНДСКІЙ,
И ПРОЧАЯ, И ПРОЧАЯ, И ПРОЧАЯ.

*Нашему Коллежскому Ассессору, сверх-
штатному старшему лаборанту Киевскаго Мо-
литехническаго института Императора
Александра II, Александру Диннику.*

*Въ воздаяніе отличной усердной и ревностной службы вашей,
Всемилостивѣйше повелѣли. Мы васъ, Имѣя, въ 2 день
Апрѣля 1906 года Капитану, вѣнскимъ, Кавалеріи
Императорскаго и Царскаго Ордена Нашего Святого
Станислава третьей степени.*

*Грамоту сію въ свидѣтельство подписать, Орденовою
печаткою укрѣпить и знаки Орденовѣ препроводить къ вамъ
Повѣли Мы Капитану Россійскихъ Императорскихъ
и Царскихъ Орденовъ.*

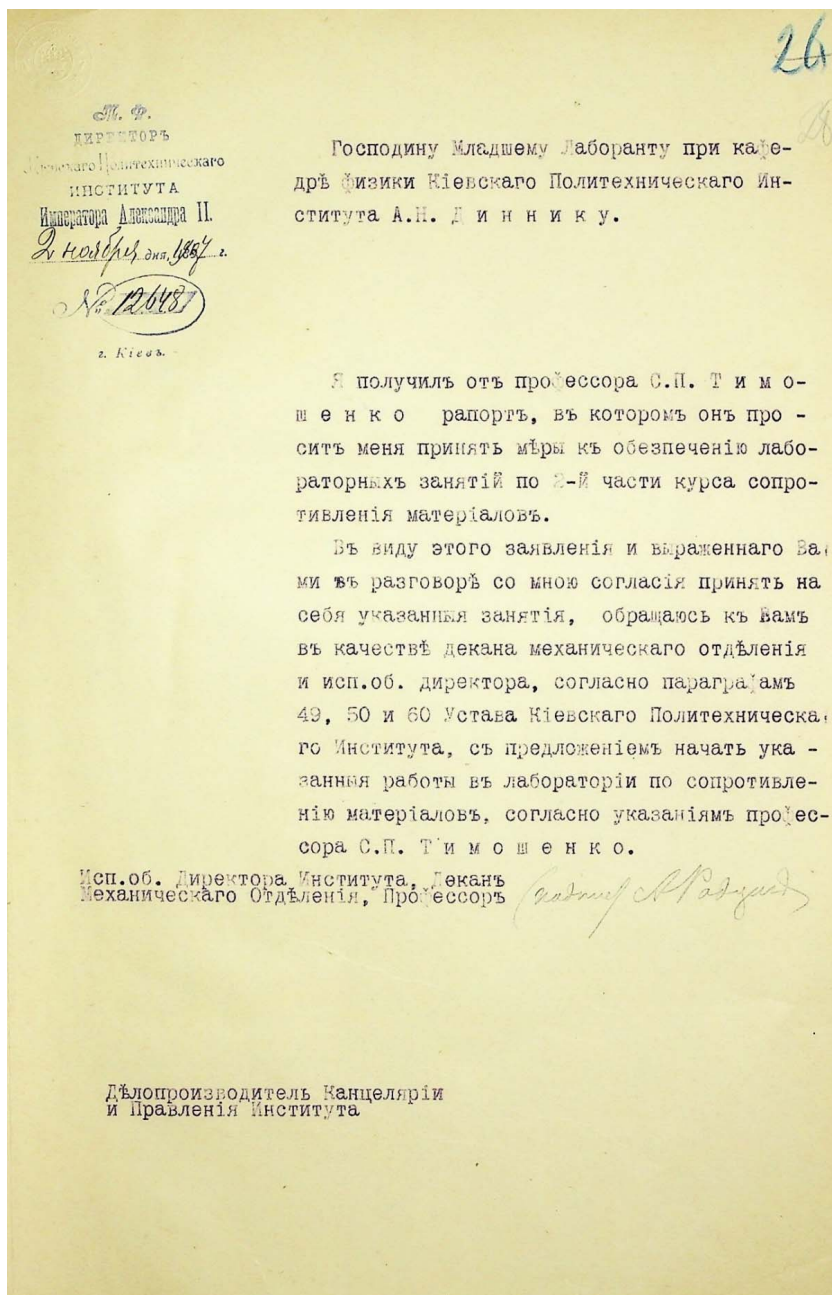
Дана въ Санктпетербургѣ въ 30 день Июня 1906 года.

Имѣющій дворянскія Капитану Орденовъ Диннику

Должностно повелѣли Канцлеру Капитану Орденовъ

4175

Грамота про нагородження О. М. Динника
орденом св. Станіслава третього ступеня. 30 червня 1906 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 76)

Заява декана механічного відділення КПІ О. О. Радціга з пропозицією
О. М. Диннику розпочати роботу в лабораторії кафедри опору матеріалів КПІ.

2 листопада 1907 р.

(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 28)

29

Директору Киев. Политехн. Института

29

ДИРЕКТОРЪ
КИЕВ. ПОЛИТЕХН. ИНСТИТУТА
13. I
Директору Института

Его Преподобительству

Г-ну Директору Киевского Политехн. Института.

На основании постановлений Совета
Киевского Политехнического Института от 19¹⁴/II 09,
прошу переместить меня в штатные
преподаватели при кафедре сопроственных
материалов.

Лаборант А. Динника

19 ²⁴/II 09.

Заява О. М. Динника про призначення його
викладачем кафедри опору матеріалів КПІ. 26 листопада 1909 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 29)

Министерство
Торговли и Промышленности

ДИРЕКТОРЪ
КІЕВСКАГО

Политехническаго Института
Императора Александра II-го

29 травня 1909 г.

С. 7676

г. Кіевъ.

УДОСТОВѢРЕНІЕ.

Предъявитель сего *еврейскій старшій*
магистрантъ Кіевского Поли-
техническаго Института ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА II . .
названный . *совѣтникъ Александръ Динникъ*.
Динникъ. Совѣтникъ Института, съ разрѣше-
нія Господина Министра Торговли и Промышленности,
командируетъ границу, съ научною цѣлю, на время
лѣтнихъ каникулъ 1909 года.

Настоящее удостовѣреніе выдается Г-ну *Дин.*
К. Д. У. для представленія Господину Кі-
евскому Губернатору на предметъ полученія беспла-
тно заграничнаго паспорта. /Ст. 626 Уст. о сл. по оп-
ред. отъ Правит./.

Директоръ Института

[Signature]

Долгопроизводитель

[Signature]

Посвідчення про відрядження О. М. Динника за кордон
з науковою метою. 29 травня 1909 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 30)

М. Ф.
ДИРЕКТОРЪ
Кіевского Политехническаго
ИНСТИТУТА
Императора Александра II
Сентября 15 дня, 1910 г.
(Подпись)
г. Киев

24
Господину Сверхтатному Старшему
Лаборанту съ правами государственной
службы Кіевского Политехническаго Ин-
ститута А. И. ДИННИКУ.

Имѣю честь увѣдомить Васъ, что
согласно постановленію Совѣта ввѣ-
реннаго мнѣ Института отъ 28 ноя-
бря 1909 года и ст. 10 и 28 Устава
Института, Вы назначены штатнымъ
преподавателемъ сопротивленія мате-
ріаловъ и механики въ Институтѣ, съ
вознагражденіемъ по 100 р. за годо-
вой часъ занятій и освобожденіемъ
отъ прежней должности лаборанта, съ
28 ноября 1909 года.

подписанъ Директоръ Института *К. Семеновъ*

сдѣланъ Дѣлопроизводитель Канцеляріи *В. Рудовъ*

Повідомлення про призначення О. М. Динника викладачем опору матеріалів і
механіки в КПІ. 15 січня 1910 р.

(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 37)

МИНИСТЕРСТВО
ТОРГОВЛИ И ПРОМЫШЛЕННОСТИ.

КАНЦЕЛЯРИЯ.

Отделение личного состава.
Стол 4.

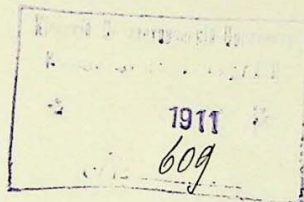
5 Марта 1911 г.

№ 3632.

на № 837.

В Канцелярию

51 46
Г. Директору Киевского Политехни-
ческого Института ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАН-
ДРА II.

Канцелярия Министра имеет честь
уведомить Вас, Милостивый Государь,
что Д и н н и к утвержден в зва-
нии адъюнкта прикладной механики ввѣ-
ренного Вамъ Института съ 19 Декабря
1910 года.

При семъ возвращается копия форму-
лярного списка о прежней службѣ Динни-
ка. . .

Управляющий Канцелярією

И. об. Начальника Отделения

Повідомлення Міністерства торгівлі та промисловості про присудження
О. М. Диннику наукового ступеня ад'юнкта з прикладної механіки.

5 березня 1911 р.

(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 51)

М. Т. и П.
РЕКТОРЪ
АЛЕКСѢВСКАГО
Донского
Политехнического
ИНСТИТУТА.

Марта 10 дня 1911 г.

№ 1300

Г. Новочеркасскъ.

В. Канцелярію
для отбѣта

Содѣлана провѣстка Донского Политехнического Института доцента
свѣдѣній 12 марта 1911 года о вѣренномъ сынѣ Института
г. мѣст.

Александръ Николаевичъ Динникоу
и. д. Ректора Меломановъ

12/5 174
Директоръ производствъ А. Кочетковъ

52 47
Г. Директору Киевскаго По-
литехническаго Института
Императора Александра II.

Шлюю есть покорный-
ше просить Ваше стремле-
ние не отказать уво-
ломить, утвердить ли въ
званіи адъюнкта прикладной
механики Киевскаго Политех-

Звернення керівництва Донського політехнічного інституту до ректора КПІ
з проханням повідомити про присудження О. М. Диннику наукового ступеня
ад'юнкта з прикладної механіки. 10 березня 1911 р.
(Державний архів м. Києва. Ф. 18. Оп. 2. Спр. 75. Арк. 52)

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А .

проф. ДИННИК Олександр Миколаєвич.

Проф. ДИННИК Олександр Миколаєвич народився 1876 року, в м. Ставрополі Кавказському, скінчив місцеву гімназію; по скінченні гімназії вступив до Фізико-Математичного факультету в Одесі, потім перейшов до Києва, де й скінчив курси в 1899 році. По скінченні Київського Університету за пропозицією директора Київського Політехнічного Інституту був призначений на посаду Молодшого Штатного Лаборанта кафедри фізики з 1/IX-99р.

Постановою Директора затверджений надштатним старшим лаборантом тої-ж кафедри з 1910р. 1/1.

12/ХП 1901р. відряджений на XI з'їзд російських натуралістів в Петербургі.

1907р. склав іспита на магістра теоретичної механіки та був обраний викладачем механіки.

30/V 1908р. склав іспита при Фізико-математичному факультеті Новоросійського Університету для одержання вченого ступеня магістра механіки.

З 22/IX 1908р. Механічним Відділенням КІІІ доручено керівництво практичними заняттями в справі опору матеріалів.

З 1/1 1910р. міністерством торгівлі та промисловості відряджений за-кордон з науковою метою.

З 1/1 1911р. призначений доцентом Донського Політехнічного Інституту в галузі механіки.

Після оборони дисертації "Удар и сжатие упругих тел", затверджений ад'юнктом Прикладної механіки Київського Політехнічного Інституту з 19/ХП-1910р.

1/П 1911р. призначений професором нижчого окладу Донського Політехнічного Інституту по теоретичній механіці, з 1/IX-1912р. призначений в.о.професора вищого окладу того-ж Інституту, з 1/X-1911 року затверджений професором вищого окладу кафедри теоретичної механіки в Катеринославському Гірному Інституті.

2/ХП-1915р., після оборони в Харьківському Університеті дисертації "Приложение функций Бесселя", затверджений в ступені магістра прикладної математики.

З 1913р. до цього часу є професором механіки Катеринославського Гірного Інституту.-

Характеристика О. М. Динника як професора Катеринославського гірничого інституту. [1920 pp.].
(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. 8)

Помічено
 26/IV 1925 М.Ф.
 Дарюся
 Мухоми Мухомови!
 Я пишу Вам поштою,
 тепер пишу через А.Д. Сиваковича.
 Ми до цього часу читали
 Тейлора і закріпили поштовими
 листами в "Colliery Guardian"
 1923 16-IV 637-638 (переклад в

"Гор. Журн" № 1924 с. 771. Так
 як стаття надійшла, то дайте
 їй № А.Д. Сиваковичу,
 як ідеє статті переписати
 (не перекладати), а далі
 вернет їй № Вам.
 Ми ж Ви надішлі її
 переписати (не перекладати)
 і пишіть мені. Стаття
 переписана і негайно надішлю.

Дещо прошу також мене 2
 до Вашої статті.
 Ваш А.Д. Динник 24/IV 25.
 Ек-н Гірман Ісидор

Лист О. М. Динника до М. М. Федорова. 24 квітня 1925 р.
 (ІА НБУВ. Ф. 214. Оп. 3. Спр. 56а. Арк. 1-2)

РНК—УРСР
АКАДЕМІЯ НАУК
УРСР

Київ, вул. Короленка, 54.

Телефон: 4-06-80

67
СНК—УССР
АКАДЕМІЯ НАУК
УССР

Київ, ул. Короленко, 51.

Київ, 21 травня 1945 р.

Витяг з протоколу № 15.

Засідання Президії Академії Наук УРСР від 19 травня 1937

304. СЛУХАЛИ: Про підтвердження вченого ступеня докторів наук академікам Академії Наук УРСР /згідно постанови РНК СРСР від 13.1.1934 року/.
/Допов.неодмін.секретар акад.Палладін/

УХВАЛИЛИ: Підтвердити присудження вченого ступеня доктора технічних наук дійсному члену Академії Наук УРСР - академіку ДИННИКУ О.М.

Оригінал за належними підписами.

Згідно: Нач. Відділу кадрів
Академії Наук УРСР

І. П. Романенко

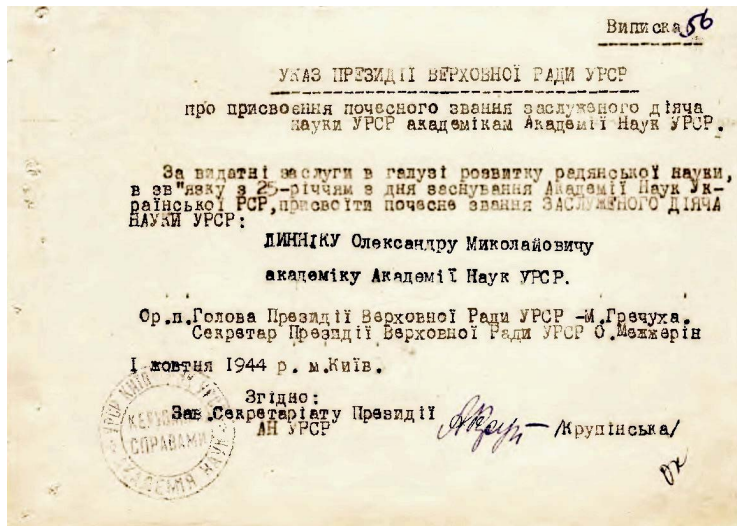
Витяг з протоколу № 15 засідання Президії АН УРСР від 19 травня 1937 р.
про підтвердження присвоєння О. М. Диннику наукового ступеня доктора
технічних наук. 21 травня 1945 р.
(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. 67)

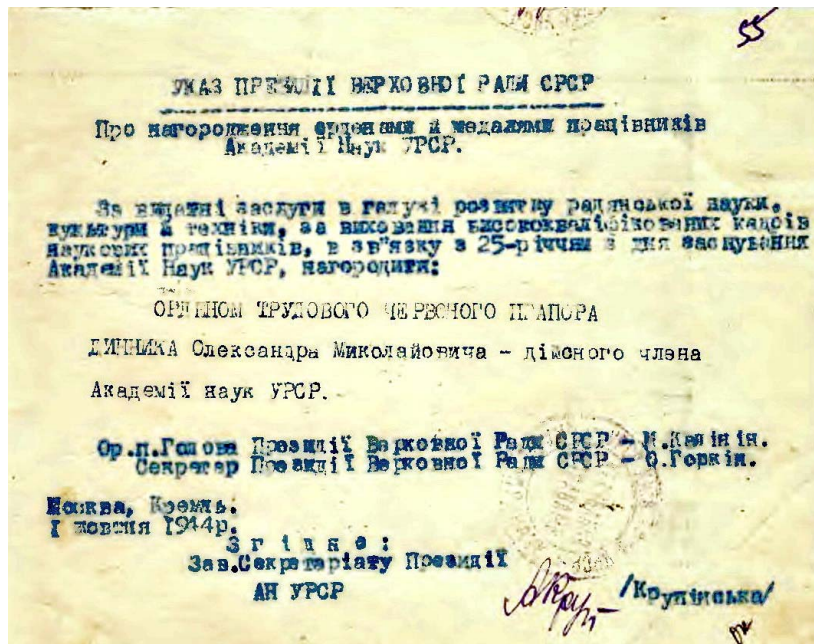
О. М. Динник у колі діячів української науки. Перший ряд, зліва: О. М. Динник, Б. І. Чернишов, О. О. Богомолець, О. В. Палладін, М. В. Птуха, М. Т. Рильський, Г. Ф. Проскура; другий ряд, зліва: Г. В. Карпенко, І. Т. Швець, Д. К. Третьяков, З. П. Шульга, Я. В. Ролл, А. І. Кіпріанов, М. М. Гришко, Б. Д. Грозін, Р. Є. Кавецький, М. Н. Петровський, П. А. Власюк, К. Г. Воблий, В. П. Поспелов, П. П. Будніков. Київ. 26 вересня 1944 р. (ІА НБУВ. Ф. 30. Оп. 1. Спр. 60. Арк. 8)

О. М. Динник на засіданні у Президента АН УРСР О. О. Богомольца. Перший ряд, зліва: М. М. Гришко, О. М. Динник, М. В. Птуха, О. О. Богомолець, М. О. Лаврентьєв. Київ. [1944 р.]. (ІА НБУВ. Ф. 36. Оп. 1. Спр. 38. Арк. 10)

Витяг з Указу Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння О. М. Диннику почесного звання «Заслужений діяч науки УРСР». 1 жовтня 1944 р.
(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. 56)

Витяг з Указу Президії Верховної Ради УРСР про нагородження О. М. Динника орденом Трудового Червоного Прапора. 1 жовтня 1944 р.
(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. 55)

ХАРАКТЕРИСТИКА 72

Действительного члена Академии Наук УССР, члена Президиума, заслуженного деятеля науки и техники
Александров Николаевич ДИННИК.

Александр Николаевич Динник рождения 1876 г., украинский инженер, член Президиума Киевского Университета в 1899 году по физико-математическому факультету. По окончании Университета с 1899 по 1910 г. работал в Киевском Политехническом Институте, с 1910 г. — ординар на работу в Венской Политехнической Институт, который был командирован в Берлин для подготовки к профессорской деятельности.

В 1913-14 году переехал в/б. Екатеринбургский /Ленинградский/ Горный Институт, работал одновременно и в др. учреждениях.

В 1929 году избран действительным членом Академии Наук УССР.

Александр Николаевич Динник широко известен в СССР и за границей своими многочисленными научными трудами и теориями в области сопротивления материалов, теории упругости, механики, прикладной математики и физики. Магистр механики, адъюнкт прикладной механики, магистр прикладной математики, доктор-инженер, доктор технических наук, действительный член Академии Наук УССР, заслуженный деятель науки и техники — заслуженный член Президиума и Президиума, присвоенных А.Н. Диннику.

А.Н. Динник создатель крупнейшей научной школы в СССР — Украинской школы Теории Упругости. Под его непосредственным руководством, его воспитанниками и ассистентами защищены свыше 35 докторских и кандидатских диссертаций.

Все научные монографии "Продольный изгиб", "Устойчивость упругих систем", "Кручение", "Применение функций

73

Бессола" — стали настольными книжками для инженеров и научных работников.

Всего А.Н. Диннику принадлежит свыше 120 печатных научных работ. Основные результаты его исследований тесно связаны с инженерной и научно-технической литературой в СССР и за границей /США, Англия, Германия и др./.

Также монография Александра Николаевича как "Удар и скатывание упругих тел", "Применение функций Бессола к задачам теории упругости" считаются ныне классическими.

В годы Отечественной войны Александр Николаевич усиленно работал над проблемами теории упругости, имея большое народно-хозяйственное и оборонное значение. Он разработал метод отщепления напряжения в корпусе артиллерийского орудия при настиле, чем внес существенный вклад в артиллерийскую науку.

К восстановительному периоду А.Н. Динником специально был написан монография по устойчивости арочных мостов. Подготовлен и отдан в печать справочник по технической механике.

Александр Николаевич много принимал участие в общественных событиях. Он неоднократно избирался делегатом Государственного Совета депутатов Трудовых, членом Моссовета, членом Обкома Союза РВК, Александр Николаевич — участником Чрезвычайного Съезда Советов УССР.

Возвращаясь в последнее время в/б. директору комиссии Академии Наук УССР, А.Н. Диннику провозит быструю раз-

74

3.

боту по подготовке молодых научных кадров. Руководя Бюро Научно-технической пропаганды при АН УССР, Александр Николаевич блестяще поставил работу по популяризации науки, по внедрению ее достижений в широкие массы трудящихся.

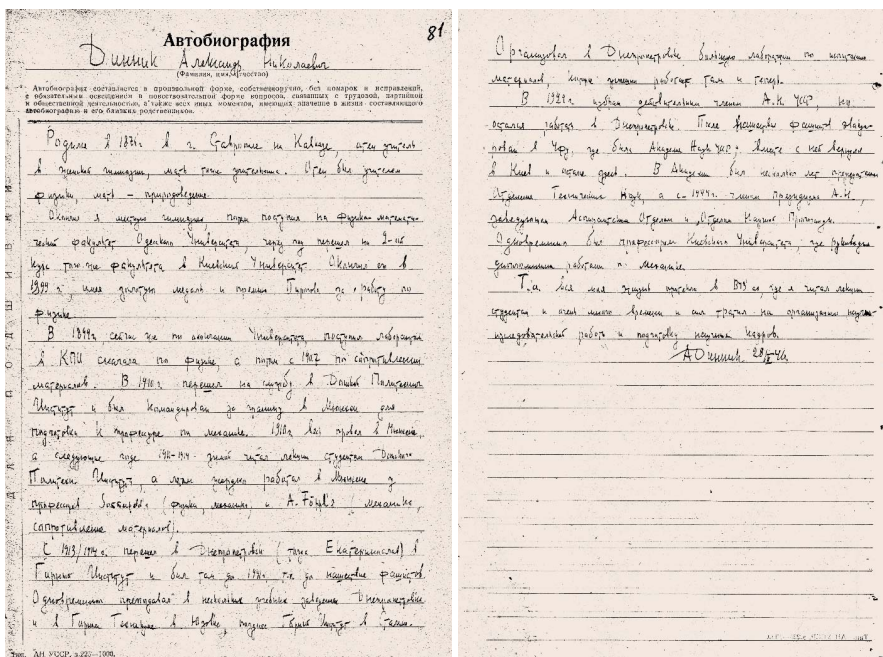
За выдающуюся работу награжден Правительством СССР орденом Трудового Красного Знамени и медалью "За доблестный труд в Великой Отечественной войне в 1941-1945 гг."

Правительством УССР А.Н. Диннику присвоено звание заслуженного деятеля науки и техники.

ВИСШЕ-ПРЕЗИДЕНТ АН УССР
А.Н. Динник

СЕКРЕТАРЬ ПРЕЗИДИУМА
АН УССР А.Н. Динник

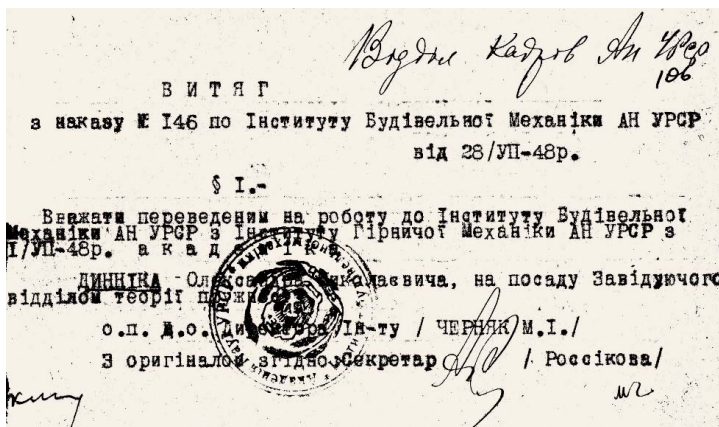
Характеристика О. М. Динника як дійсного члена АН УРСР.
[Не раніше 1945 р.]. (Архів Президії НАН України. Особова справа академіка
О. М. Динника. Арк. 72-74)

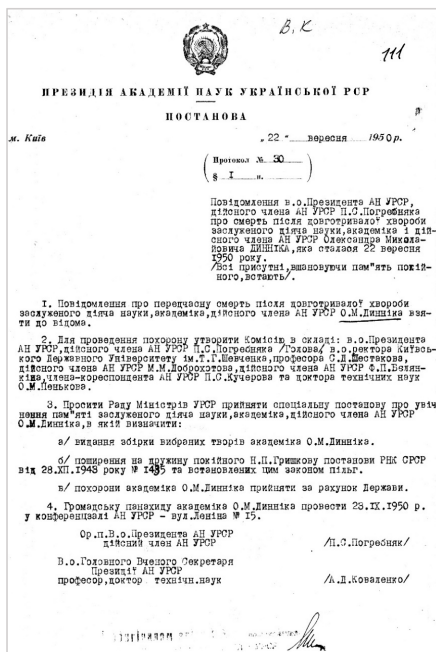
Автобіографія О. М. Динника. 28 лютого 1946 р.
(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника.
Арк. 81–81 зв.)

О. М. Динник під час спілкування з чл.-кор. АН УРСР М. В. Корноуховим і
чл.-кор. АН СРСР В. З. Власовим на всесоюзній нараді зі стійкості конструкцій.
1949 р. (ІА НБУВ. Ф.2 05. Оп. 2. Спр. 39. Арк. 1)

Витяг із наказу № 146 по Інституту будівельної механіки АН УРСР про переведення на роботу до інституту О. М. Динника. 28 липня 1948 р. (Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. 106)

Постанова Президії АН УРСР про похорон та увічнення пам'яті О. М. Динника. 22 вересня 1950 р.

(Архів Президії НАН України. Особова справа академіка О. М. Динника. Арк. III)

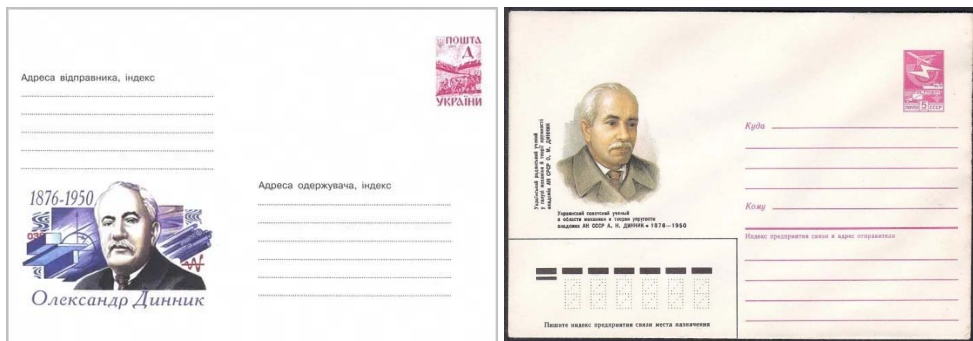
Гранітна стела на могилі О. М. Динника на Лук'янівському цвинтарі Києва.
(Із відкритих джерел)

Бронзова меморіальна дошка О. М. Диннику на фасаді будинку по вул. Михайла Коцюбинського, 9, у Києві, де в 1944–1950 рр. мешкав вчений.
(Із відкритих джерел)

Барельєф О. М. Диннику, встановлений перед центральним корпусом Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». *(Із відкритих джерел)*

Поштові конверти, надруковані з метою вшанування пам'яті О. М. Динника. *(Із відкритих джерел)*

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АН – Академія наук

АРСР – Автономна Радянська Соціалістична Республіка

ВЖК – Вищі жіночі курси

ВНЗ – Вищі навчальні заклади

ВТНЗ – Вищі технічні навчальні заклади

ВУАН – Всеукраїнська академія наук

ДДУ – Дніпропетровський державний університет

ДГІ – Дніпропетровський гірничий інститут

ДІНО – Дніпропетровський інститут народної освіти

ДМетІ – Дніпропетровський металургійний інститут

ІА – Інститут архівознавства

ІБМ – Інститут будівельної механіки

ІГМ – Інститут гірничої механіки

КДУ – Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка

КГІ – Катеринославський гірничий інститут

КПІ – Київський політехнічний інститут

НАН – Національна академія наук

НБУВ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

НКП – Народний Комісаріат Праці

РНК – Рада Народних Комісарів

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

АНОТАЦІЯ

Видання присвячене видатному українському вченому в галузі механіки, організатору науки та педагогу Олександрові Миколайовичу Диннику (1876–1950) та підготовлене з нагоди 150-річчя від дня його народження. У праці на основі аналізу широкого комплексу архівних документів, значну частину яких вперше введено до наукового обігу, а також бібліографічних джерел, висвітлено життя, професійну діяльність та наукову творчість О. М. Динника. Розкрито його значення як засновника української наукової школи з теорії пружності, фундатора багатьох наукових напрямів у галузі опору матеріалів та міцності машин і споруд, згину, стійкості та коливання пружних систем, гірничої механіки, динаміки шахтних підйомних канатів.

Відображено педагогічну діяльність О. М. Динника, участь та роль вченого в організації навчального та науково-дослідних процесів у низці вищих навчальних закладів України, які нині відомі як Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Національна металургійна академія України, що у складі Українського державного університету науки і технологій, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

Реконструйовано науково-організаційну діяльність О. М. Динника в межах Національної академії наук України, розкрито його внесок у становлення та розвиток таких нині знаних в академічному світі установ як Інститут механіки імені С. П. Тимошенка НАН України, Інститут чорної металургії імені З. І. Некрасова НАН України, Науково-дослідний інститут гірничої механіки імені М. М. Федорова.

Представлено маловідомі статті О. М. Динника та бібліографію його праць.

У виданні вміщено розділи «Основні дати життя та діяльності О. М. Динника», «Лауреати премії імені О. М. Динника», «Бібліографія праць О. М. Динника», «Архівні джерела та література про життя та діяльність О. М. Динника», «Архівні фотодокументи, цифрові копії».

SUMMARY

The publication is dedicated to the outstanding Ukrainian scientist in the field of mechanics, organizer of science, and teacher Oleksandr Mykolayovych Dynnyk (1876–1950) and was prepared on the occasion of the 150th anniversary of his birth. The work, based on the analysis of a wide range of archival documents, a significant part of which was first introduced into scientific circulation, as well as bibliographic sources, highlights the life, professional activities, and scientific work of O. M. Dynnyk. His significance as the founder of the Ukrainian scientific school of elasticity theory, the founder of many scientific directions in the field of resistance of materials and strength of machines and structures, bending, stability and oscillation of elastic systems, mining mechanics, and dynamics of mine hoisting ropes is revealed.

Displayed the pedagogical activity of O. M. Dynnyk, the participation and role of the scientist in the organization of educational and research processes in a number of higher educational institutions of Ukraine, which are now known as the Taras Shevchenko National University of Kyiv, the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», the National Technical University «Dnipro Polytechnic», the National Metallurgical Academy of Ukraine, which is part of the Ukrainian State University of Science and Technology, and the Oles Honchar Dnipro National University.

The scientific and organizational activities of O. M. Dynnyk within the National Academy of Sciences of Ukraine have been reconstructed, and his contribution to the establishment and development of such institutions now known in the academic world as the M. M. Fedorov Research Institute of Mining Mechanics, the S. P. Tymoshenko Institute of Mechanics of the NAS of Ukraine, and the Z. I. Nekrasov Institute of Ferrous Metallurgy of the NAS of Ukraine have been revealed.

Little-known articles by O. M. Dynnyk and bibliography of his works are presented.

The publication contains the sections «Key dates of the life and activities of O. M. Dynnyk», «Winners of the O. M. Dynnyk Prize», «Bibliography of the works of O. M. Dynnyk», «Archival sources and literature about the life and activities of O. M. Dynnyk», «Archival photo documents, digital copies».

Наукове видання

**АКАДЕМІК
ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ ДИННИК:
УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-МЕХАНІК
І ОРГАНІЗАТОР НАУКИ (1876–1950)**

До 150-річчя від дня народження

Персональний біобібліографічний довідник
Публікація документів

Відповідальний редактор
академік НАН України *В. Л. Богданов*

Автори-укладачі:
В. Л. Богданов, А. І. Шаповал, П. М. Штих, І. М. Кісіль, Н. М. Носкіна

Редактори *Т. П. Дубас, Л. Л. Сісіна*

Комп'ютерна верстка *Г. І. Булахової*

Підп. до друку 18.09.2025. Формат 70х100/16.

Ум. друк. арк. 9,68. Обл.-вид. арк. 6,16.

Наклад 100 пр. Зам. № 14.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
03039, Київ, Голосіївський просп., 3.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 7871 від 28.06.2023 р.